

**ХАРКІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ
ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ
ДЕПАРТАМЕНТ З ГУМАНІТАРНИХ ПИТАНЬ**

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора Департаменту –
начальник управління освіти

_____ **О.І. Деменко**

«___» _____ 2009 року

ПОГОДЖЕНО

Заступник міського голови –
директор Департаменту
з гуманітарних питань

_____ **В.А. Ландсман**

«___» _____ 2009 року

**ПЛАН РОБОТИ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ
на 2010 рік**

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ У 2009 РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2010 РІК	4
РОЗДІЛ 2. РОБОТА З КАДРАМИ	66
2.1. Структура управління освіти	66
2.2. Розподіл посадових обов'язків працівників управління освіти	67
2.3. Закріплення працівників управління освіти – кураторів управлінь освіти районних у м. Харкові рад	80
2.4. Організація роботи з кадрових питань	80
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНА РОБОТА.....	83
3.1. Апаратні наради управління освіти.....	83
3.2. Наради начальників управлінь освіти	91
3.3. Наради з заступниками та спеціалістами районних управлінь освіти	95
РОЗДІЛ 4. КОНТРОЛЬНО-АНАЛІТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ. РОБОТА З ПІДВІДОМЧОЮ МЕРЕЖЕЮ	99
4.1. Підготовка та аналіз статистичної звітності	99
4.2. Інспекторсько-методичні, тематичні перевірки та аналітична діяльність з питань організації навчально-виховного процесу	103
4.3. Аналітична робота з питань фінансово-економічної діяльності управління освіти	110
4.4. Аналітична робота планово-економічного відділу	111
4.5. Робота з питань інженерно-технічного забезпечення функціонування та охорони праці закладів освіти	113
4.6. Інформаційно-роз'яснювальна робота щодо підготовки та проведення у 2010 році зовнішнього незалежного оцінювання.....	114
РОЗДІЛ 5. НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	116
5.1. Організація навчання різних категорій педагогічних працівників.....	116
5.2. Аналітична діяльність. Вивчення рівня науково-методичного забезпечення управлінської діяльності та навчально-виховного процесу в загальноосвітніх навчальних закладах міста	119

5.3. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу.....	121
5.4. Інформаційне забезпечення діяльності управління освіти та НМПЦ.....	122
5.5. Підтримка функціонування єдиного інформаційного освітнього середовища.....	123
5.6. Науково-методична діяльність	123
5.7. Організаційно-методичне забезпечення виконання міської програми «Обдарована молодь»	123
5.8. Організаційно-методичне забезпечення виконання міської Програми розвитку та функціонування російської мови та культури у м. Харкові на 2008-2012 роки	127
5.9. Організаційно-методичне забезпечення виконання міської Програми розвитку та функціонування української мови у м. Харкові на 2008-2012 роки.	127
5.10. Організаційно-методичне забезпечення виконання міської проекту, присвяченого 355-річчю Харкова.....	128
5.11. Організаційно-методичне забезпечення виконання програми "Інформаційні та комунікаційні технології в освіті м. Харкова на 2009-2011 роки"	129
РОЗДІЛ 6. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНИХ, РЕГІОНАЛЬНИХ ТА МІСЬКИХ ПРОГРАМ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ	
	132
ДОДАТКИ	
	138
Додаток 1. Основні накази по управлінню освіти	138
Додаток 2. Перелік звітних документів управління освіти	141
Додаток 3. Обов'язкові рішення міськвиконкому з питань діяльності закладів освіти	142
Додаток 4. План заходів управління освіти щодо організації відпочинку дітей влітку 2010 року	142
Додаток 5. Перелік загальноміських освітянських масових заходів.....	143
Додаток 6. Перспективний план комплексного вивчення стану роботи управлінь освіти районів міста та підпорядкованих їм закладів освіти з виконання законодавства в галузі освіти.....	145

РОЗДІЛ 1. ОСНОВНІ ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ У 2009 РОЦІ ТА ЗАВДАННЯ НА 2010 РІК

Упродовж 2009 року управлінням освіти, установами і закладами освіти міста здійснювалась цілеспрямована робота щодо реалізації державної політики в системі освіти, Національної доктрини розвитку освіти України у XXI столітті, виконання Указу Президента України від 20.03.2008 №244/2008 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», постанов Уряду України, нормативно-інструктивних документів Міністерства освіти і науки України, державних, регіональних та міських програм у галузі освіти; оптимізації мережі закладів, створення умов для їх функціонування; забезпечення комп'ютеризації та інформатизації навчально-виховного і управлінського процесів; створення безпечних та комфортних умов для навчання та виховання дітей, розвитку їх творчих здібностей.

Поліпшенню якості дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти, створенню умов для рівного доступу до якісної освіти сприяло розв'язання комплексу питань кадрового та матеріально-технічного забезпечення, формування мережі навчальних закладів відповідно до запитів населення, модернізація змісту освіти, утвердження ідеї державно-громадського управління освітою.

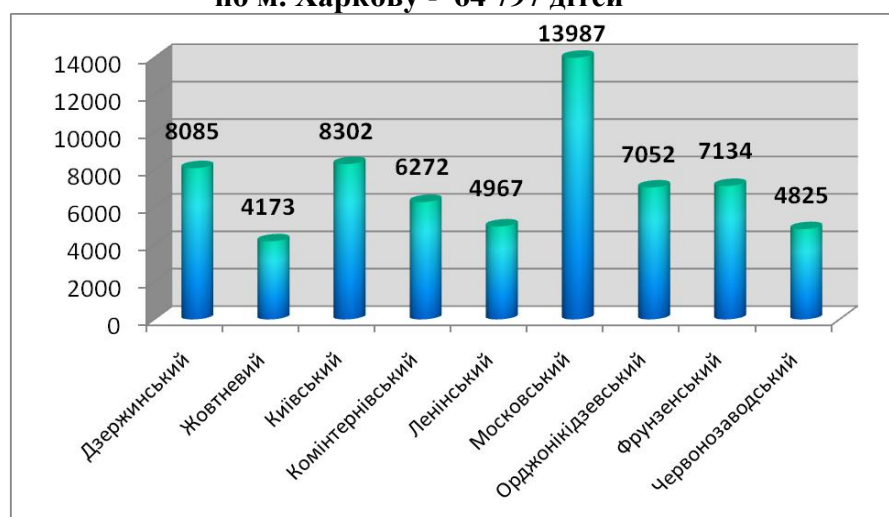
У місті стабільно функціонує система освіти, що забезпечує конституційне право кожного громадянина на доступну, безоплатну і якісну освіту.

На початок 2009-2010 навчального року мережа закладів освіти збільшилась на 2 заклади у порівнянні з минулим навчальним роком і складається з 405-ти закладів освіти комунальної форми власності. Серед них 180 загальноосвітніх шкіл, 5 вечірніх, загальноосвітня школа-інтернат I-II ступенів №14 міського підпорядкування, 5 міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, міський дитячий будинок «Родина», 185 дошкільних та 28 позашкільних навчальних закладів. Зменшилась кількість не комунальних навчальних закладів: діють 28 таких установ: 18 приватних шкіл, 2 навчально-виховних комплекси державної форми власності, 6 приватних і 2 відомчих дошкільних навчальних заклади.

Дошкільна освіта

Станом на 01.09.2009 у м. Харкові мешкає близько 65 тисяч дітей від народження до шести років.

Кількість дітей віком від 0 до 6 років по районах м. Харкова станом на 01.09.2009 Всього по м. Харкову - 64 797 дітей

У місті сформована мережа дошкільних навчальних закладів, яка в цілому задовольняє конституційне право громадян на отримання доступної дошкільної освіти. Функціонує 212 (торік 210) закладів освіти різних типів та форм власності, в яких навчаються і виховуються діти дошкільного віку, а саме:

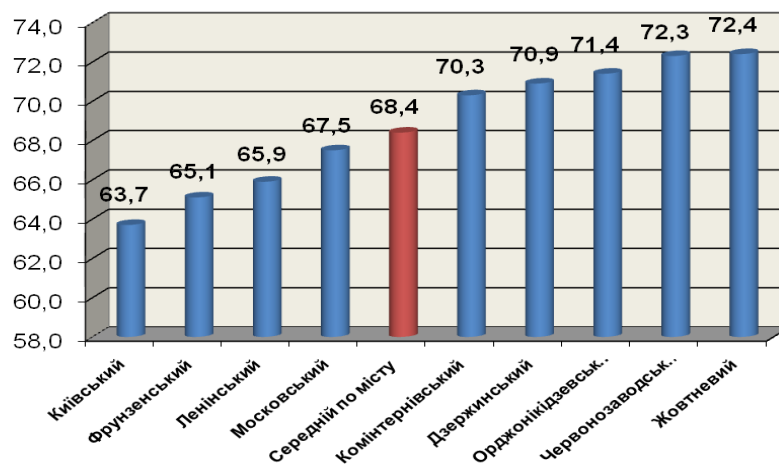
- комунальної форми власності – 185 дошкільних навчальних закладів та 10 навчально-виховних комплексів;
- відомчої – 2 ДНЗ і 2 НВК;

- приватної – 6 ДНЗ і 7 НВК.

У зазначених закладах освіти навчається та виховується майже 37 тис. дітей віком від року до шести, що більше ніж торік майже на 2 тис. дітей.

Рівень охоплення дітей дошкільною освітою на 01.09.2009 становить 68,4% від загальної кількості дітей від року до шести (в Україні – 57%, у Харківській області – 59,6%). З охоплення дітей дошкільною освітою м. Харків займає провідне місце в Україні.

Рівень охоплення дітей дошкільною освітою по районах міста

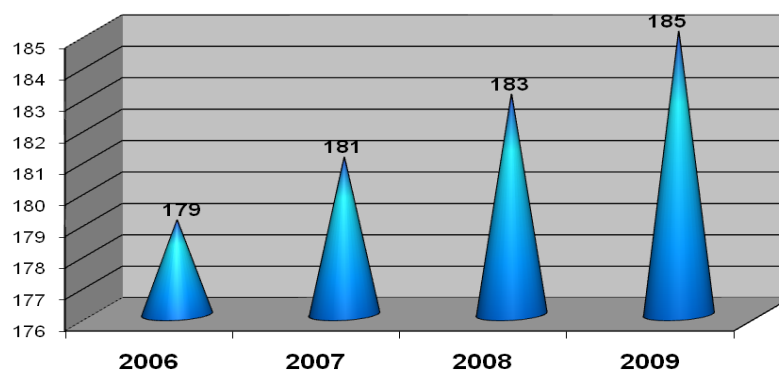
У 54 дитячих садках комбінованого і компенсуючого типу функціонує 258 спеціальних та санаторних груп для 4,5 тис. дітей. Робота цих груп спрямована на корекцію психофізичних вад, на лікування та реабілітацію дітей. Харчування для дітей з особливими потребами безкоштовне.

Розширюється мережа дошкільних закладів з групами короткотривалого перебування як альтернативної форми здобуття дошкільної освіти. На сьогодні 36 груп таких груп (торік 26) працюють тільки у Держинському, Київському, Комінтернівському, Ленінському та Фрунзеньському районах.

Проводиться цілеспрямована робота на виконання міської програми «Розвиток дошкільної освіти м. Харкова на 2007-2010 роки» щодо поетапного відкриття додаткових груп та нових дошкільних навчальних закладів.

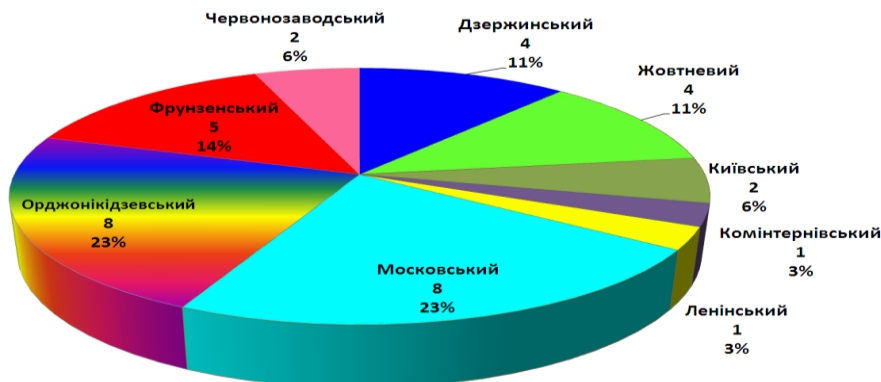
З 01.09.2009 відновив роботу дошкільний навчальний заклад комбінованого типу №125 у Московському районі та створено дошкільний заклад № 464 у Київському (шляхом виділення з навчально-виховного комплексу). Взагалі кількість дитячих садків з 01.09.2006 по 01.09.2009 збільшилась на 6 одиниць.

Динаміка розширення мережі дошкільних навчальних закладів

На початок нового 2009-2010 навчального року у функціонуючих дитячих садках додатково відкрито 35 груп (торік 37).

Кількість додатково відкритих груп у ДНЗ станом на 01.09.2009 – 35 груп

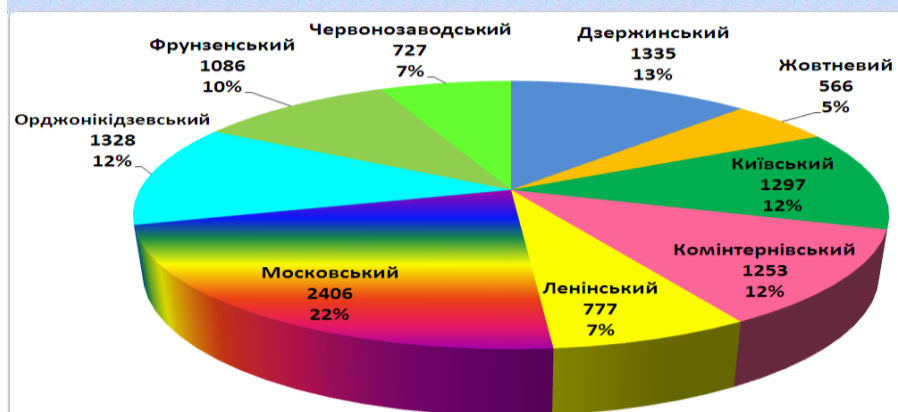

Слід відзначити успішну роботу управлінь освіти Московської, Орджонікідзевської та Фрунзєнської районних у м. Харкові рад з відкриття додаткових груп та нових дитячих садків.

За три роки відкрито 180 додаткових груп для майже 4-х тис. дітей, що еквівалентно відкриттю 15 нових садків.

На виконання вимог листа Міністерства освіти і науки України від 04.04.2005 № 1/9-163 щодо охоплення не менше 80% дітей п'ятирічного віку дошкільним навчанням та вихованням у місті охоплено 87,7 % таких дітей.

Кількість дітей 5-ти річного віку станом на 05.09.2009 - 10 775 дітей

Відповідно до освітніх і соціальних запитів харків'ян функціонують групи з 4, 9, 10.5, 12, 24-годинним графіком роботи. Успішно реалізується державна мовна політика. Скориговано перспективні плани розвитку мережі груп дитячих садків, перших класів загальноосвітніх шкіл в частині дотримання єдиного мовного режиму.

Всі дошкільні заклади міста забезпечені комп'ютерною технікою, безлімітним доступом до мережі Інтернет. Другий рік функціонує програмний комплекс «Міська освітня мережа: Дошкілля».

Загальна середня освіта

У 2009-2010 навчальному році функціонують 186 загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі загальноосвітніх шкіл I-III ступенів – 107, ліцеїв – 10, гімназій – 22, навчально-виховних комплексів – 10, спеціалізованих шкіл – 31, вечірніх шкіл – 5 і 1 школа-інтернат.

У 180 загальноосвітніх школах функціонує 3774 класи, у них 100145 учнів. У порівнянні із минулим 2008-2009 навчальним роком кількість класів зменшилась на 35, учнів - на 1106.

До 1-х класів набрано 10233 учні (377 класів), у порівнянні з минулим роком чисельність першокласників збільшилась на 921 дитину.

До 10-х класів набрано 2758 учнів (112 класів).

Показник середньої наповнюваності класів по місту склав 26,5 учнів на один клас, а у минулому році – 26,6.

Найвища наповнюваність класів в Ленінському та Київському районах – 27,1 учнів на один клас.

№	Назва району	2008-2009 навч.рік			2009-2010 навч.рік		
		Усього 1-11 класи класів	Учнів	сер.нап	Усього 1-11 класи класів	учнів	сер.нап
1	Держинський	539	14499	26,9	535	14322	26,8
2	Київський	535	14502	27,1	526	14273	27,1
3	Комінтернівський	435	11457	26,3	428	11210	26,2
4	Ленінський	250	6802	27,2	256	6936	27,1
5	Московський	753	20318	27,0	745	19881	26,7
6	Жовтневий	275	7150	26,0	274	7088	25,9
7	Орджонікідзевський	408	10859	26,6	403	10722	26,6
8	Фрунзенський	383	9667	25,2	378	9700	25,7
9	Червонозаводський	213	5480	25,7	211	5504	26,1
	Усього	3791	100734	26,6	3756	99636	26,5
	ХФМЛ №27	18	517	28,7	18	509	28,3
	Разом	3809	101251	26,6	3774	100145	26,5

Аналіз діючої мережі закладів освіти з українською мовою навчання та мовою національних меншин свідчить про її відповідність культурним потребам та демографічному складу населення міста.

На виконання Указу Президента України від 20 березня 2008 №244/2008 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», заходів Державної програми розвитку і функціонування української мови на 2004-2010 роки, Програми розвитку і функціонування української мови у м. Харкові на 2008-2012 роки та Програми розвитку і функціонування російської мови і культури у м. Харкові на 2008-2012 роки управлінням освіти проведений аналіз діючої мережі закладів освіти та здійснене впорядкування її відповідно до потреб та демографічного складу населення.

Процес упровадження державної мови в усі сфери життєдіяльності міста відбувається з урахуванням історичних і територіальних умов нашого регіону. Згідно з потребою населення впроваджується українська мова і в закладах освіти міста.

Мережа закладів освіти щодо мов навчання за останні три роки розподіляється таким чином:

	2008-2009 навч. рік	2009-2010 навч. рік
Кількість російськомовних шкіл	51	52
Кількість україномовних шкіл	88	89
Кількість двомовних шкіл	41	39
Кількість учнів (%), які навчаються російською мовою	41,1%	40,5%
Кількість учнів (%), які навчаються українською мовою	58,9%	59,5%

У 2009-2010 навчальному році 180 загальноосвітніх навчальних закладів розподіляються за мовами навчання та кількістю учнів таким чином:

- українська мова навчання – 89 (49,4%) закладів освіти, 48559 учнів;
- російська мова навчання – 52 (28,9%) заклади освіти, 27391 учень;
- двомовних закладів освіти – 39 (21,7%) закладів освіти, 24195 учнів (у двомовних закладах українською мовою навчається 10989 учнів, російською – 13206 учнів).

Всього українською мовою навчається 59548 учнів, що становить 59,5% від загальної кількості учнів, що на 0,6% більше, ніж у 2008-2009 навчальному році (у минулому навчальному році – 59600 учнів, що складало 58,9% від загальної кількості учнів); російською – 40597 учнів, що становить 40,5%, що, відповідно, на 0,6 % менше, ніж у 2008-2009 навчальному році (у минулому навчальному році - 41621 учень - 41,1%).

У Харківській загальноосвітній школі-інтернаті I-II ступенів №14 навчання здійснюється українською мовою.

У 2009-2010 навчальному році на один заклад збільшилась мережа шкіл з українською мовою навчання, на один заклад – з російською мовою навчання, зменшилося на два заклади двомовних шкіл. Було здійснено перехід: ХГ №12 Червонозаводського району з двомовної стала україномовною, ХСШ №29 Держинського району – з двомовної – російськомовною.

Всього загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання – 128, що складає 71,1 % від загальної кількості шкіл.

Поступово здійснюється перехід на державну мову навчання навчально-виховних закладів нового типу: ліцеїв, гімназій, НВК. У 2009-2010 навчальному році стала україномовною ХГ №12 Червонозаводського району.

Функціонують як російськомовні гімназії №№ 1, 45, 65, 23, 43 ліцей № 9, спеціалізовані школи №№ 3, 17, 109, 132, 170, 181, НВК №179.

У Жовтневому та Київському районах заклади освіти недержавної форми власності «Початок мудрості» та «Карітас-Харків» функціонують як україномовні, «Бізнес-гімназія» (Московський район) та з 2009-2010 навчального року ліцей «Професіонал» (Київський район) як двомовні. Інші приватні заклади навчають дітей російською мовою.

Із впровадженням профільного навчання у загальноосвітніх школах розширюється мережа профільних класів філологічного напрямку, зокрема, української філології, та класів з поглибленим вивченням української мови та літератури; вивчається потреба та забезпечується відкриття класів даного профілю в закладах освіти міста. У 2009-2010 навчальному році у 30 закладах відкрито 91 клас української філології, де навчається 2464 учнів, 25 класів у з поглибленим вивченням української мови та літератури (12 закладів), де навчається 529 учнів.

На виконання заходів Галузевої програми поліпшення вивчення української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин на 2008-2011 роки здійснюється поетапний перехід у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин на викладання ряду предметів (історії України, географії України, трудового навчання, фізичної культури, захисту Вітчизни) українською мовою. У 2009-2010 навчальному році введені додаткові години за рахунок варіативної складової робочих навчальних планів на вивчення української мови та літератури, історії України, географії України, математики, фізики, біології, хімії українською мовою у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин.

Слід зазначити, що ще з 1996 року в більшості закладів освіти з російською мовою навчання такі дисципліни, як: «Історія України», «Географія України», «Захист Вітчизни», фізична культура, факультативний курс «Харківщинознавство» викладаються українською мовою.

У навчальних закладах міста організовано роботу постійно діючого семінару «Удосконалення майстерності володіння українською мовою». Учні вивчають такі спецкурси: «Українське народознавство», «Українознавство», «Синтаксична стилістика», «Історія української культури», «Риторика», «Ділова українська мова», «Етнографія і фольклористика України», «Теорія літератури», «У світі словників» тощо.

Системою освіти міста в повній мірі забезпечується право національних меншин на вивчення рідної мови. Так, у місті функціонують: спеціалізована школа №170 та НВК з ліцеєм «Шаалавім», ДНЗ №140 «ХаБад» з вивченням єврейської мови та культури; НВК №181 «Дьонсурі» з вивченням корейської мови та культури; НВК «Спеціалізована школа I ступеня – ясла-садок «МУА-СУАН» з поглибленим вивченням в'єтнамської мови; азербайджанські культурно-освітні центри при ЗОШ №131 Держинського району та при ХЛ №9 Київського району.

Якість освіти – національний пріоритет

Найважливішою тенденцією сьогодення, яка визначає обличчя сучасного світу і пріоритети ХХІ сторіччя, є посилення уваги до проблеми якості освіти.

На виконання Указу Президента України «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні» від 20.03.2008 № 244/2008 управлінням освіти здійснюється комплексний системний моніторинг якості освіти. Однією із складових якості освіти є результати, які включають знання, уміння, особистісну позицію, пов'язані з національними завданнями у галузі освіти і з позитивною участю у суспільному житті.

Медалісти

У 2008-2009 навчальному році в 11-(12)-х класах загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і форм власності навчалося 9854 учні. Атестат про повну загальну середню освіту одержали 9825 випускників, що становить 99,7%.

За результатами навчальних досягнень було 504 претенденти на нагородження медалями. Однак, у зв'язку з тим, що 2008-2009 навчальний рік був відмінним від попередніх тим, що результати ЗНО впливали на одержання медалі, кількість випускників, що одержали медалі, зменшилася на 110 осіб. Усього, за результатами навчального року, медалями нагороджені 394 випускники, що становить 78,2% від заявленої кількості й 4% від загальної кількості випускників. Із них: 197 срібних і 197 золотих медалей.

Найбільш відповідально підійшли до об'єктивності оцінювання навчальних досягнень учнів у Київському (15,5% претендентів не одержали медалі) і Держинському (17,8%) районах.

Кількість учнів, які були претендентами на нагородження та нагороджені медалями у 2008-2009 навчальному році

Район	Було претендентів на 01.04.2009	Одержали медалі	З них		Не одержали	
			Золотих	Срібних	Кількість	% від загальної кількості претендентів
Держинський	101	83	47	36	18	17,8
Жовтневий	38	27	14	13	11	29,0
Київський	110	93	41	52	17	15,5

Комінтернівський	70	54	27	27	16	22,9
Ленінський	33	24	11	13	9	27,3
Московський	75	57	28	29	18	24,0
Орджонікідзевський	25	20	12	8	5	20,0
Фрунзенський	34	21	11	10	13	38,2
Червонозаводський	13	10	4	6	3	23,1
ХФМЛ №27	5	5	2	3	0	0
По місту	504	394	197	197	110	21,8

Отже, найбільше не одержали медалей претенденти на нагородження у Фрунзенському (38,2%), Жовтневому (29%), Ленінському (27,3%) районах.

10 навчальних закладів, а саме №№ **117, 154, 130, 107, 90, 57, 67, 97, 63, 101** втратили всіх заявлених претендентів.

Навчальні заклади, в яких всі претенденти отримали медалі

Район	Навчальні заклади
Держинський	45,89,105,131,147,159,169, АШБ
Жовтневий	28,39,59,153
Київський	4,5,16,36,37,55,134,164, «Очаг», «Професіонал»
Комінтернівський	60,78,82,94,95,112,114,173
Ленінський	18,69,87,152
Московський	3,30,31,42,43,84,103,122,123,124,138,139,144,156, ХВШ № 5
Орджонікідзевський	70,71,75,80,85,113,155,157,163,168
Фрунзенський	11,14,32,38,73,145
Червонозаводський	10,53
Міська мережа	ХФМЛ № 27

12 навчальних закладів показали найкращий рівень якості знань випускників, підготувавши: гімназія № 45 - 9 медалістів, гімназія № 47 - 14; ХСШ № 99 - 9; НВК № 153 - 7; ХСШ № 17-12; № 36-7; гімназія № 55 - 13; ХСШ № 62- 11; гімназія № 172-11; СЕПШ «НУА» - 7.

Вперше за останні сім років випусниця Харківської вечірньої школи № 5 (Московський район) Альошичева Анастасія нагороджена золотою медаллю.

Кількість учнів, які були претендентами на нагородження та нагороджені медалями у 2008-2009 навчальному році (за типами навчальних закладів)

Район	Лицеї			Гімназії			Спеціалізовані школи			Загальноосвітні школи I-III ступенів		
	Претендентів	Не отримали	Отримали	Претендентів	Не отримали	Отримали	Претендентів	Не отримали	Отримали	Претендентів	Не отримали	Отримали
Держинський	6	1	5	37	4	33	20	5	15	38	8	30
Жовтневий	0	0	0	2	0	2	10	2	8	26	9	17
Київський	13	3	10	31	3	28	40	6	34	26	5	21
Комінтернівський	3	0	3	30	4	26	4	1	3	33	11	22
Ленінський	0	0	0	10	3	7	11	1	10	12	5	7
Московський	5	2	3	10	2	8	5	0	5	55	14	41
Орджонікідзевський	0	0	0	1	0	1	6	1	5	18	4	14
Фрунзенський	0	0	0	3	0	3	15	7	8	16	6	10
Червонозаводський	0	0	0	2	1	1	4	1	3	7	1	6
ХФМЛ № 27	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
По місту	32	6	26	126	17	109	115	24	91	231	63	168

Аналіз навчальних досягнень учнів

Державна підсумкова атестація є формою контролю за відповідністю освітнього рівня випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти. У 2008-2009 навчальному році результати були такими:

Усереднені показники результатів ДПА у 2008-2009 навчальному році

I ступінь

Місце у рейтингу	Район	Достатній і високий рівень										
		Укр.мова		Укр.чит.		Математика		Рос.мова		Рос.чит.		Сер.показник
		Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	
1	Держинський	1078	85,5	1150	91,2	993	78,7	704	87,7	733	91,3	86,9
5	Жовтневий	496	82,1	528	87,4	497	82,3	95	81,2	104	88,9	84,4
2	Київський	1118	82,7	1232	91,1	1087	80,4	437	87,1	463	92,2	86,7
4	Комінтернівський	857	83,0	914	88,5	814	78,8	401	84,1	436	91,4	85,2
3	Ленінський	559	90,6	506	82,0	510	82,7	112	81,8	123	89,8	85,4
6	Московський	1506	80,7	1637	87,7	1437	77,0	654	74,8	754	86,3	81,3
8	Орджонікідзевський	749	78,8	789	83,0	705	74,1	103	71,0	131	90,3	79,4
7	Фрунзенський	756	80,6	801	85,4	749	79,9	319	72,2	375	84,8	80,6
9	Червонозаводський	397	79,6	414	83,0	388	77,8	151	69,3	183	83,9	78,7
	Всього	7516	82,4	7971	87,4	7180	78,7	2976	80,1	3302	88,9	83,5

II ступінь

Місце у рейтингу	Район	Достатній і високий рівень										
		Укр.мова		Математика		Біологія		Географія		Англ.мова		Сер.показник
		Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	Кільк.	%	
1	Держинський	532	83,8	496	77,7	505	79,3	538	84,3	465	76,2	80,3
4	Жовтневий	107	76,4	101	72,1	104	74,3	96	68,6	71	64,5	71,2
2	Київський	401	74,0	403	74,4	446	82,4	449	83,0	357	76,8	78,1
3	Комінтернівський	429	76,3	401	71,4	425	75,6	445	79,2	386	74,4	75,4
8	Ленінський	110	68,3	78	48,5	110	68,3	111	68,9	95	56,9	62,2
7	Московський	649	71,1	518	56,7	635	69,6	629	69,0	592	66,7	66,6
6	Орджонікідзевськ.	305	75,9	237	59,0	297	73,9	280	69,7	275	68,4	69,4
5	Фрунзенський	233	68,1	243	70,6	250	72,7	231	67,2	217	70,0	69,7
9	Червонозаводськ.	59	73,8	44	55,0	57	71,3	46	57,5	41	51,3	61,8
1	ФМЛ № 27	39	88,6	40	90,9	43	97,7	41	93,2	40	90,9	92,3
	Всього	2864	75,0	2561	67,0	2872	75,1	2866	74,9	2539	70,8	72,6

III ступінь

Місце у рейтингу	Район	Достатній і високий рівень									Сер.показник
		Укр.мова		Місце у рейтингу	Математика		Місце у рейтингу	Історія України		Місце у рейтингу	
		Кільк.	%		Кільк.	%		Кільк.	%		
1	Держинський	829	62,9	1	733	63,2	1	650	81,4	1	69,2
4	Жовтневий	297	52,5	5	259	50,5	4	250	74,2	4	59,1
3	Київський	808	60,8	2	639	57,2	3	728	74,5	3	64,2

2	Комінтернівський	562	54,4	3	569	62,9	2	563	76,2	2	64,5
6	Ленінський	280	54,1	4	236	50,0	5	187	52,8	9	52,3
5	Московський	878	47,9	7	745	46,9	6	874	71,0	5	55,3
8	Орджонікідзевськ.	479	50,9	6	283	36,5	9	493	61,9	6	49,8
7	Фрунзенський	346	46,4	9	271	46,3	7	304	61,2	7	51,3
9	Червонозаводськ.	219	47,5	8	152	36,9	8	200	58,5	8	47,6
1	ФМЛ № 27	60	92,3	1	63	96,9	1	19	95,0	1	94,7
	Всього	4758	54,0		3950	52,0		4268	70,1		58,7

Загальні результати

Район	Результати ДПА (достатній і високий рівень, %)				Місце у рейтингу
	I ступінь	II ступінь	III ступінь	Середній показник	
Держинський	86,9	80,3	69,2	78,8	1
Жовтневий	84,4	71,2	59,1	71,6	4
Київський	86,7	78,1	64,2	76,3	2
Комінтернівський	85,2	75,4	64,5	75,0	3
Ленінський	85,4	62,2	52,3	66,6	7
Московський	81,3	66,6	55,3	67,7	5
Орджонікідзевський	79,4	69,4	49,8	66,2	8
Фрунзенський	80,6	69,7	51,3	67,2	6
Червонозаводський	78,7	61,8	47,6	62,7	9
ФМЛ № 27	0	92,3	94,7	93,5	1
Всього	83,5	72,6	58,7	71,6	

Зовнішнє незалежне оцінювання рівня навчальних досягнень

У 2008-2009 навчальному році проведена відповідна робота щодо якісної організації, підготовки та проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників загальноосвітніх навчальних закладів міста Харкова.

З метою інформування про особливості реєстрації та порядок проведення ЗНО-2009 спільно з Харківським регіональним центром оцінювання якості освіти організовані та проведені розширені збори випускників, представників батьківської громадськості та педагогічних працівників закладів освіти міста.

Усього у м. Харкові на базі закладів освіти міста працювало 194 пункти реєстрації. Для проходження тестування було зареєстровано 9082 випускника.

Для забезпечення злагодженої роботи всіх управлінь і служб у дні тестування проведена спільна нарада Харківського міського голови М.М. Добкіна з керівниками закладів освіти міста та представниками правоохоронних органів, служби МНС, працівників медицини та транспортної галузі міста з питань якісної організації та проведення тестувань у рамках зовнішнього незалежного оцінювання.

У місті було організовано роботу 48-ми пунктів тестування. Залучено 48 відповідальних за пункти тестування та стільки ж їх заступників, 1136 старших інструкторів, 1040 інструкторів, 223 чергових та 327 екзаменаторів із числа педагогічних працівників.

У дні проведення тестувань здійснювався збір оперативної інформації щодо кількості учасників тестування, проблемних питань, що виникали у ході тестування, або під час перевезення учасників.

Організовано оперативну видачу закладам освіти міста відомостей з результатами ЗНО-2009. Під контролем управління освіти знаходився процес вручення випускникам сертифікатів з результатами ЗНО у закладах освіти міста.

З метою розробки практичних рекомендацій та планування невідкладних заходів, спрямованих на підвищення якості освіти учнів закладів освіти міста на 2009-2010 навчальний рік, здійснено ґрунтовний аналіз результатів зовнішнього незалежного оцінювання у розрізі закладів освіти та районів міста, який доведено до відома педагогічної

громадськості міста у рамках серпневої педагогічної конференції, на нараді начальників управлінь освіти районних у м. Харкові рад та нараді керівників закладів освіти.

Управлінням освіти, Науково-методичним педагогічним центром другий рік при проведенні моніторингу результатів зовнішнього незалежного оцінювання рівня навчальних досягнень учнів та державної підсумкової атестації учнів 9-х класів, державної підсумкової атестації та 11(12)-х класів загальноосвітніх навчальних закладів м. Харкова як основний інструментарій використовується метод квадрант-аналізу.

Об'єктами, проведених у 2009 році, моніторингових досліджень стали 187 загальноосвітніх навчальних закладів міста всіх типів і форм власності (100%), до шкільної мережі яких входили випускні 11(12)-ті класи. Особлива увага приділялася адекватності рівня навчальних досягнень випускників 11-х класів денної форми навчання рівню кваліфікації вчителів, які їх навчають.

Порівняння за допомогою квадрант-аналізу результатів державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання випускників 11-х класів дали можливість стверджувати, що:

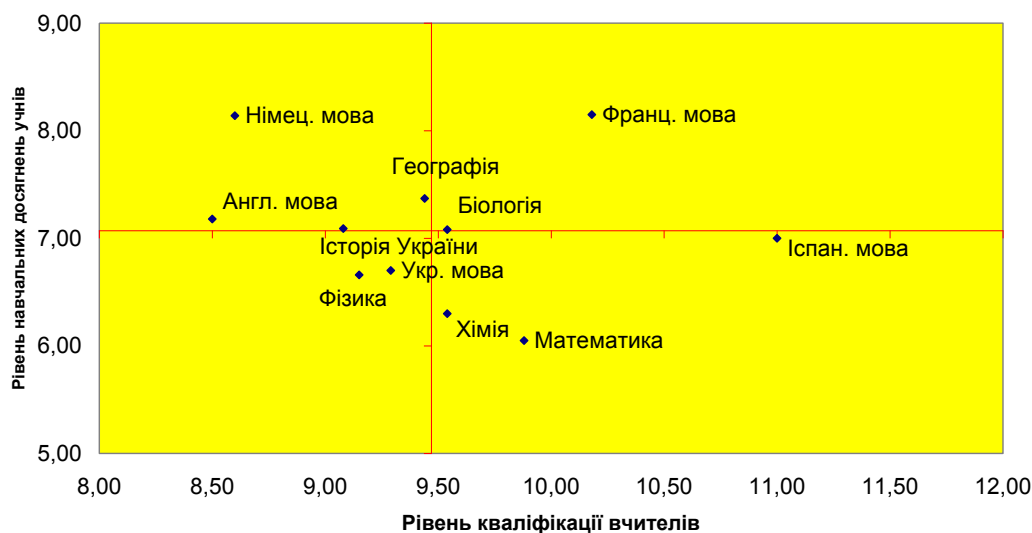
1. Середні показники за рівнем навчальних досягнень учнів як по місту, так і за районами мають суттєві відмінності.

Район	Середні показники за рівнем навчальних досягнень учнів			
	ДПА-2009		ЗНО-2009	
	По району	По місту	По району	По місту
Дзержинський	8,47	8,20	7,79	7,07
Жовтневий	8,28		6,57	
Київський	8,31		7,15	
Комінтернівський	8,39		7,22	
Ленінський	8,22		6,47	
Московський	8,13		6,58	
Орджонікідзевський	7,65		6,55	
Фрунзенський	8,13		6,71	
Червонозаводський	7,88		6,35	

2. За умови зростання рівня кваліфікації вчителів відбувається поступове зменшення рівня навчальних досягнень учнів – випускників загальноосвітніх шкіл міста.

За результатами зовнішнього незалежного оцінювання найгірші результати були показані випускниками 11-х класів денної форми навчання з математики – 6,06 бала, хімії – 6,30 бала, фізики – 6,66 бала, української мови – 6,70 бала.

Квадрант-аналіз ЗНО-2009 за предметами за СП по місту

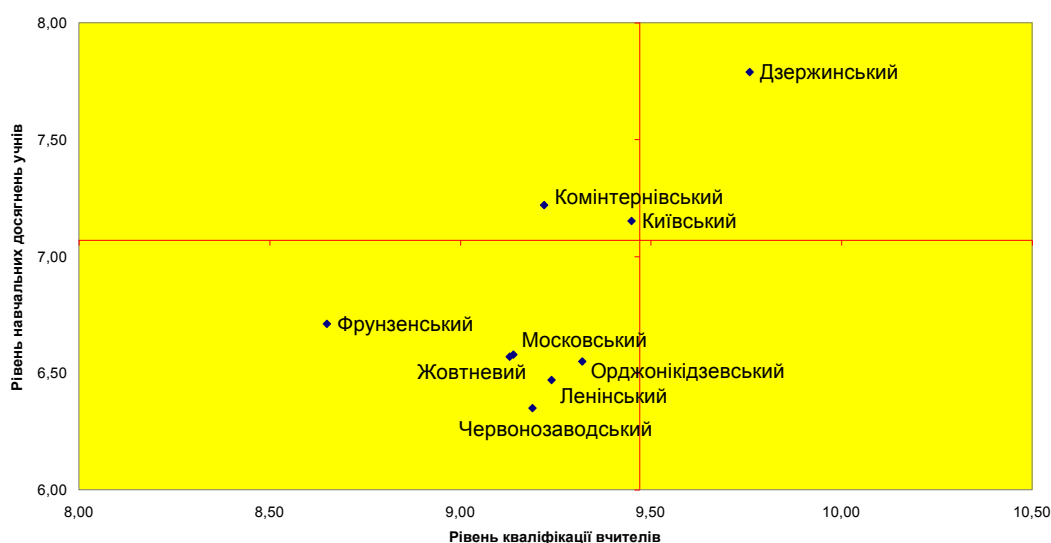

Проведена рангова кореляція результатів державної підсумкової атестації та зовнішнього незалежного оцінювання дала можливість встановити, що в 147 загальноосвітніх навчальних закладах денної форми навчання, що складає 80% від їх загальної кількості, оцінювання навчальних досягнень учнів не відповідає нормативним вимогам Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів.

3. Проблемою залишається безумовне дотримання вчителями-предметниками Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти.

За підсумками зовнішнього незалежного оцінювання найгірші результати були показані випускниками загальноосвітніх навчальних закладів денної форми навчання 6 районів міста: Червонозаводського, Ленінського, Орджонікідзевського, Жовтневого, Московського та Фрунзенського.

Квадрант-аналіз ЗНО-2009 у 11-х класах денної форми навчання за районами міського підпорядкування за загальними СП по місту

Проведений спрощений дисперсійний аналіз впливу результатів зовнішнього незалежного оцінювання на результати державної підсумкової атестації випускників 11-х класів загальноосвітніх навчальних закладів міста денної форми навчання дає можливість стверджувати, що:

4. Не змогли досягти навіть мінімального значення за своїми ж результатами державної підсумкової атестації (6,27 бала) 66 шкіл (36,1% від загальної кількості об'єктів моніторингових досліджень). Кожен третій загальноосвітній навчальний заклад міста!

Це свідчить, насамперед, про недостатню професійну компетентність як керівників, так і вчителів-предметників цих загальноосвітніх навчальних закладів щодо організаційного та науково-методичного забезпечення навчально-виховного процесу, спрямованості його на високі результати педагогічної діяльності, а також про існуючі в цих школах психологічні, комунікаційні та інші проблеми, які й призвели до зниження рівня навчальних досягнень учнів і потребують термінового усунення.

За підсумками проведених моніторингових досліджень, протягом I семестру 2009/2010 навчального року управлінням освіти проведено сертифікацію шкіл міста: кожний навчальний заклад, незалежно від його типу та форми власності, отримав Кваліметричний паспорт.

Запровадження Кваліметричних паспортів шкіл стимулює керівників навчальних закладів до пошуку шляхів підвищення результативності навчально-виховного процесу.

На виконання ст. 35 Закону України «Про загальну середню освіту» в системі проводиться **облік дітей шкільного віку та аналіз охоплення їх навчанням**. Станом на 05.09.2009 за звітом № 77-РВК встановлено, що загальна кількість дітей шкільного віку в місті складає 87844 осіб, що на 684 менше, ніж у минулому році.

У закладах освіти міста навчаються – 86 411 дітей, що на 208 менше, ніж у 2008 році. У тому числі: у загальноосвітніх навчальних закладах усіх ступенів – 81 174; у професійно-технічних навчальних закладах – 1699; на основних відділеннях вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації – 3538 (в 2008 році – 3986).

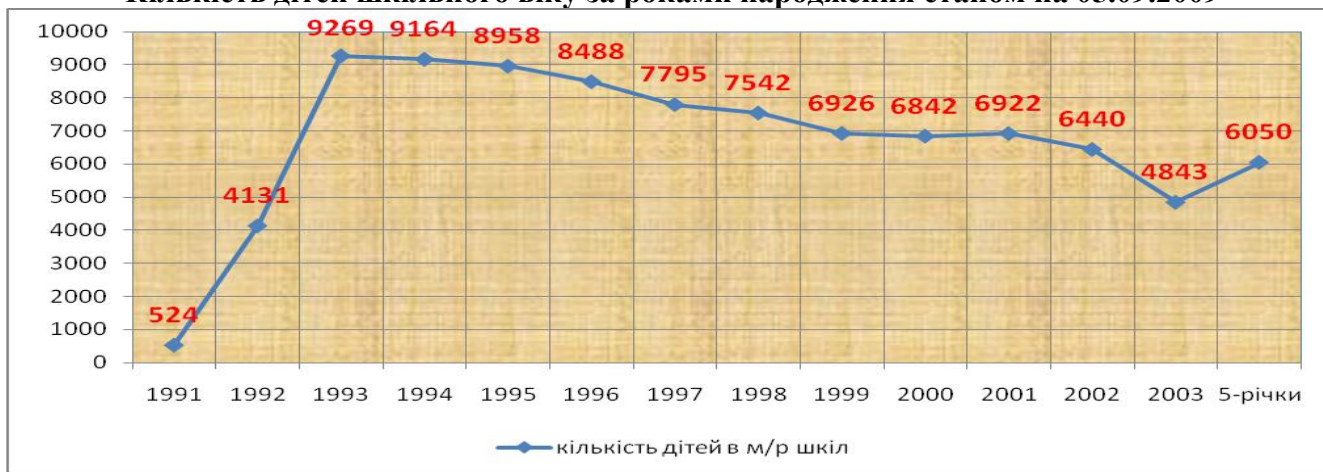
На територіях обслуговування Дзержинського, Московського, Комінтернівського, Фрунзенського та Червонозаводського районів виявлено 21 дитину, які не навчаються, що менше, ніж в 2008 році на 26 осіб.

Виявлено 380 дітей, відомості про місце навчання яких відсутні (в 2008 році – 865 осіб). Найбільшу кількість таких дітей виявлено в Червонозаводському і Фрунзенському районах, що у відсотковому відношенні складає, відповідно: 1,54% і 0,94% від загальної кількості дітей шкільного віку.

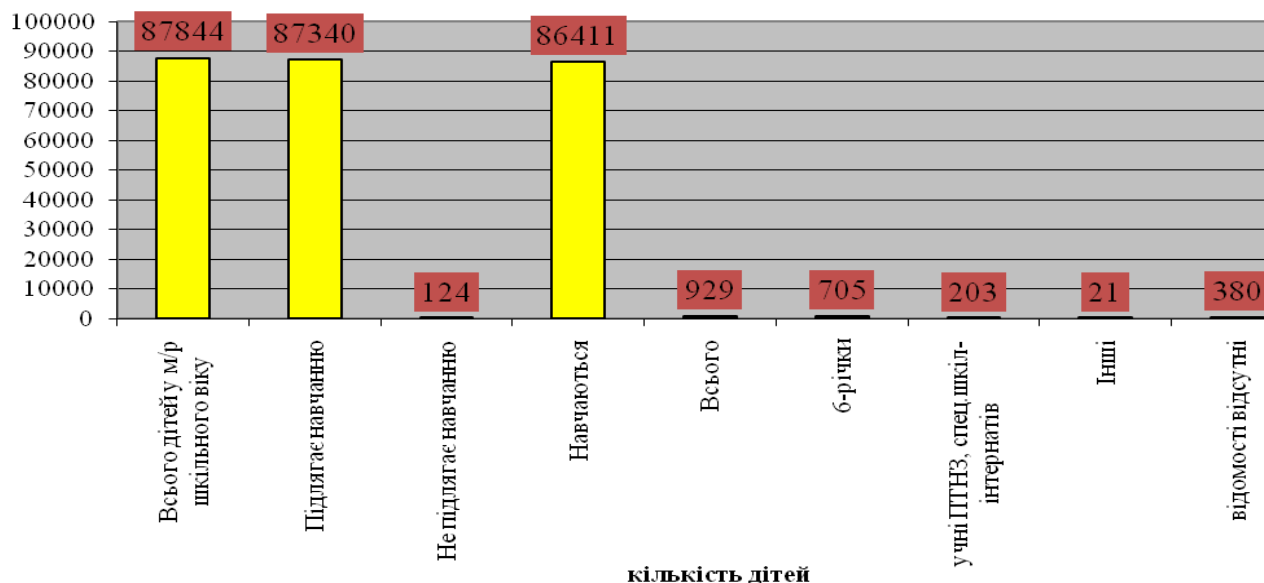
Проведено роботу щодо встановлення місця навчання дітей, відомості про яких відсутні. Упродовж вересня – жовтня виявлені місця навчання частини цих дітей. Станом на 01.01.2010 по м. Харкову відсутні відомості про 220 дітей шкільного віку, які зареєстровані у місті, але не мешкають і не навчаються за місцем реєстрації.

У Ленінському і Комінтернівському районах наявні відомості про всіх дітей.

Кількість дітей шкільного віку за роками народження станом на 05.09.2009

Інформація про охоплення дітей шкільного віку навчанням по м. Харкову. Станом на 05.09.2009.

Динаміка кількості дітей шкільного віку по м. Харкову за останні чотири роки

рік	кількість дітей шкільного віку	динаміка	відсоток динаміки
2006	102395	-7894	-7,16

2007	94770	-7625	-7,45
2008	88528	-6242	-6,59
2009	87844	-684	-0,77

Виявлено, що у загальноосвітніх навчальних закладах м. Харкова навчається на 12 301 дитину більше, ніж зареєстровано у місті. Серед них діти із Харківської області, інших областей України, із закордону (діти-іноземців, які перебувають на території України на законних підставах) та незареєстровані.

У Жовтневому і Червонозаводському районах зареєстровано більше дітей, ніж кількість учнів, які користуються освітніми послугами закладів освіти цих районів.

За територією обслуговування найбільше дітей навчається у відсотковому відношенні в Червонозаводському (57,54%) районі, найменше – в Держинському (19,24%) районі.

У межах свого району найбільше дітей навчається у відсотковому відношенні в Жовтневому (90,36%) районі, найменше – в Київському (52,29%) районі.

Із інших районів м. Харкова найбільше у відсотковому відношенні навчають дітей у закладах освіти Київського (38,13%) району, найменше – Жовтневого (6,26%) району.

Найбільше дітей у відсотковому відношенні, які навчаються в закладах освіти району, але не зареєстровані у м. Харкові, виявлено у загальноосвітніх навчальних закладах Держинського (23,06%) і Орджонікідзевського (18,54%) районів, найменше – у загальноосвітніх навчальних закладах Фрунзенського (2,41%) і Червонозаводського (2,76%) районів.

Найбільше дітей у відсотковому відношенні, які не приступили до занять 1 вересня 2009/2010 навчального року, виявлено в закладах освіти Жовтневого району (0,056%), не виявлено – в загальноосвітніх навчальних закладах Держинського, Київського, Комінтернівського, Ленінського, Московського, Червонозаводського районів.

Згідно з щотижневою інформацією від управлінь освіти Жовтневої, Московської і Фрунзенської районних у м. Харкові рад 4 учні без поважних причин не відвідують загальноосвітні навчальні заклади (ЗНЗ № 115, 93, 123, 21). Направлені листи до районних ВКСМД та ССД.

Стратегія управління освіти спрямована на **максимальне охоплення загальною середньою освітою всіх мешканців міста шкільного віку, забезпечення їх рівного доступу до загальної середньої освіти, збереження контингенту учнів.**

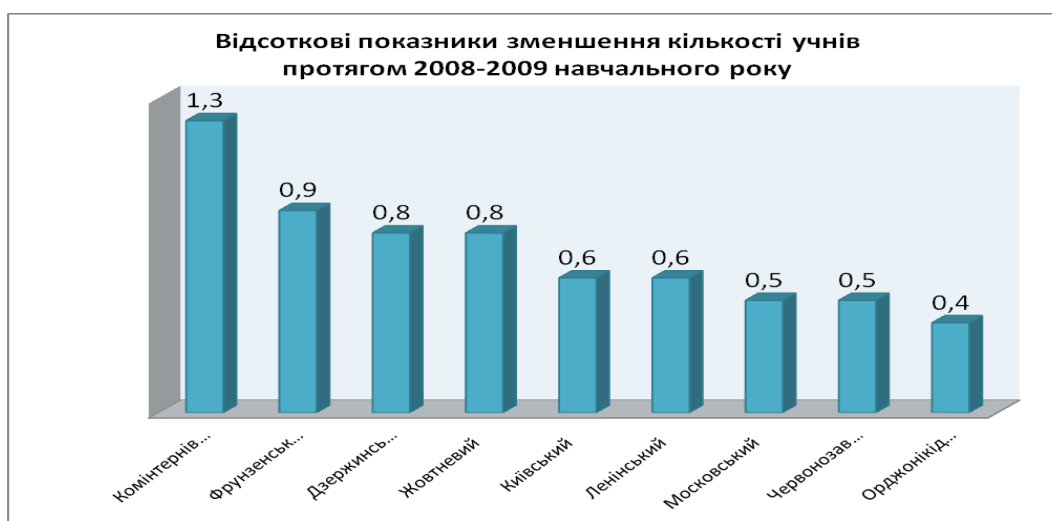
Управлінням освіти Департаменту з гуманітарних питань Харківської міської ради з 2005-2006 навчального року ведеться **щомісячний аналіз руху учнів.**

Зміни у мережі закладів освіти комунальної форми власності (денні) протягом навчального року

Навчальний рік	Держинський	Жовтневий	Київський	Комінтернівський	Ленінський	Московський	Орджонікідзевський	Фрунзенський	Червонозаводський	По місту
2005-2006	- 132	- 136	- 48	- 260	- 128	- 124	- 126	- 39	- 81	- 1074
2006-2007	- 102	- 53	- 55	- 120	- 184	- 137	- 103	- 113	- 82	- 949
2007-2008	- 92	- 65	- 18	- 91	- 149	- 147	- 60	- 95	- 81	- 803
2008-2009	- 114	- 56	- 80	- 148	- 39	- 94	- 46	- 89	- 29	- 695

Найбільш об'єктивно зменшення контингенту учнів відслідковується у відсотковому відношенні.

Працевлаштування. У 2009 році по м. Харкову із загальноосвітніх навчальних закладів випущено 4150 випускників 9-х класів, що на 8629 менше, ніж торік, із яких 4133 продовжили навчання (99,6%, що більше, на 0,1%, ніж торік). Найбільше випускників у відсотковому відношенні продовжують навчання після закінчення 9-х класів ліцею № 27 і Жовтневого, Московського, Орджонікідзевського районів (по 100%). Другий рік поспіль найменше у відсотковому відношенні продовжили навчання випускники 9-х класів закладів освіти Червонозаводського району 97,8% (торік – 98,6%).

Усі випускники 9-х класів продовжують навчання для здобуття повної загальної середньої освіти.

У 2009 році із загальноосвітніх навчальних закладів випущено 9213 випускників 11-х класів, що на 965 менше, ніж торік, із яких 8655 продовжили навчання (93,9%, що більше, ніж торік на 0,7%). Найбільше випускників у відсотковому відношенні продовжують навчання після закінчення 11-х класів ліцею № 27, Жовтневого (95,5%), Київського (95,2%) районів. Найменше – Фрунзенського району (91,1%).

Управліннями освіти Ленінської і Орджонікідзевської районних у м. Харкові рад допущені розбіжності з обліку продовження навчання та працевлаштування випускників.

Проведено аналіз набору учнів у десяті класи загальноосвітніх навчальних закладів м. Харкова в 2009 році. Виявлено, що не продовжили навчання в загальноосвітніх навчальних закладах міста 31,07% учнів-випускників 9-х класів. Найбільше у відсотковому відношенні таких учнів у закладах освіти комунальної форми власності Жовтневого (47,88%), Московського (37,98%) і Ленінського (37,13%) районів. Менше – у закладах освіти Орджонікідзевського району (22,04%).

Відомості про продовження навчання випускників 11-х класів у ВНЗ I–IV р. а., за останні чотири роки

рік	кількість випускників 11-х класів	всього поступило на навчання ВНЗ I–IV р. а.	% учнів, які продовжили навчання після 11 класу
2006	12 199	11 223	92,0%
2007	11 157	10 474	93,9%
2008	10 178	9 487	93,2%
2009	9 213	8 655	93,9%

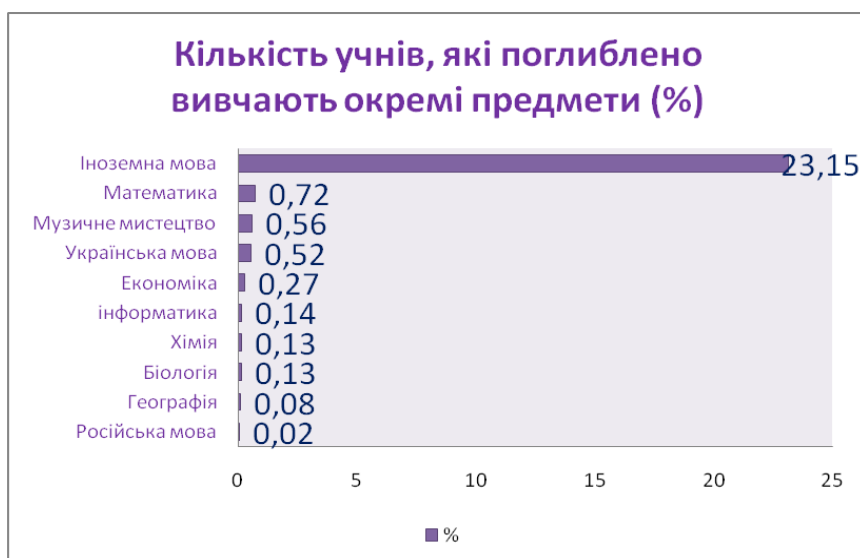
Організація допрофільного і профільного навчання

У 2009-2010 навчальному році у місті функціонує 10 ліцеїв і 22 гімназії комунальної форми власності, що становить 17,8% від загальної кількості загальноосвітніх навчальних закладів (по Україні – 916 закладів нового типу – 4,4%). Вони охоплюють 10835 учнів - 10,8% від загальної кількості учнів (по Україні – 6,4%). Поглиблене вивчення іноземних мов забезпечується у 31 спеціалізованій школі.

Також у місті працюють 3 ліцеї, 4 гімназії, 1 колегіум, 2 спеціалізовані школи з поглибленим вивченням іноземних мов недержавної форми, у яких навчається 1722 учня.

Поглиблене вивчення окремих предметів здійснюється в 945 класах (25,5%) 26212 учнів – 26,2%.

Поглиблено вивчається 10 предметів, а саме:

На сьогодні функціонують 158 (90,3%) загальноосвітніх навчальних закладів, у яких організовано профільне навчання для 9297 учнів, що складає 81,5% від загальної кількості учнів 10-11 класів.

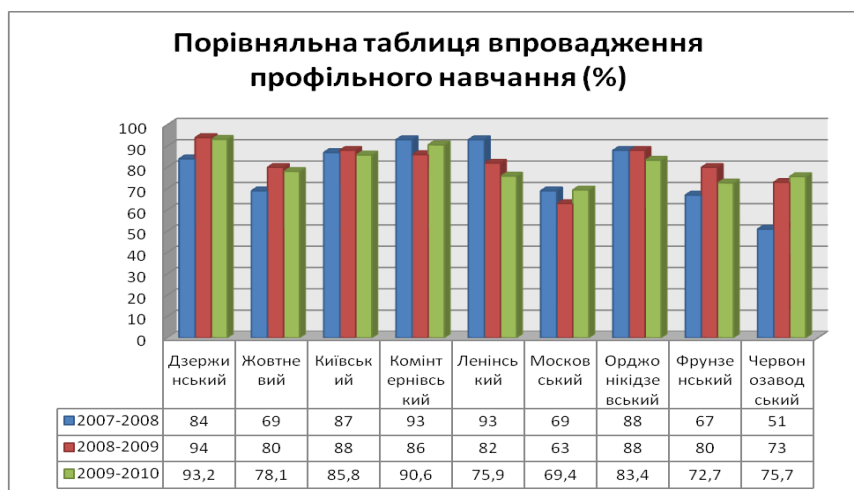
Динаміка контингенту учнів, охоплених профільним навчанням

ПРОФІЛЬНЕ НАВЧАННЯ					
Навчальний рік	Загальна кількість 10,11		Профільних		%
	Класів	учнів	класів	учнів	
2005 \ 2006	842	23079	628	17423	75,5 %
2006 \ 2007	785	21149	601	16306	76,6 %
2007 \ 2008	724	19280	577	15423	80,0 %
2008 \ 2009	704	19158	552	14666	77,4%
2009 \ 2010	431	11410	348	9297	81,5%

Слід відмітити послідовну, стабільну роботу з організації профільного навчання Київського, Держинського та Орджонікідзевського районів.

Значно знизився показник впровадження профільного навчання у Ленінському районі.

Якщо розглянути за напрямками навчання, то уподобання учнів розподілилися таким чином:

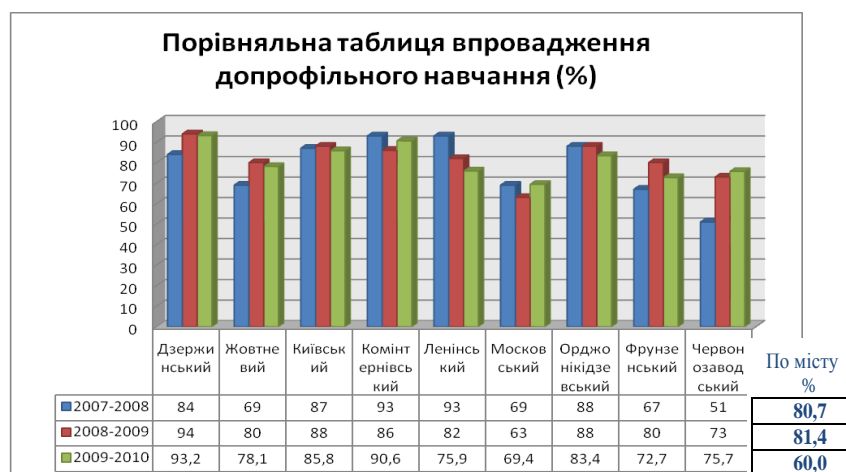
Як свідчить практика закладів освіти міста, ефективну допрофільну і профільну підготовку забезпечує поєднання професійного, допрофесійного та профільного навчання на базі міжшкільних навчально-виробничих комбінатів (МНВК).

Охоплення учнів м. Харкова навчанням у МНВК за останні два навчальні роки

Район	Функціонування МНВК														
	Навчається учнів														
	5-9 кл.			10 кл.						11 (12) кл.					
	Кількість МНВК	кількість	%	профільне навчання		професійне навчання		трудове навчання (2 год.)		профільне навчання		професійне навчання		трудове навчання (2 год.)	
				кількість	%	кількість	%	кількість	%	кількість	%	кількість	%	кількість	%
2008-2009 навчальний рік															
Держинський	1	515	58	204	23	21	2,4	0	0	164	18,6	22	2,5	0	0
Жовтневий	1	111	35	0	0	0	0	107	34	0	0	0	0	96	31
Київський	1	0	0	0	0	184	100	0	0	0	0	137	100	0	0
Ленінський	1	0	0	0	0	168	30	0	0	0	0	70	13	0	0
Фрунзенський	1	69	1,5	92	12,5	0	0	0	0	77	9,6	0	0	0	0
По місту	5	695	1,5	296	3,4	373	4,2	107	1,2	241	2,6	229	2,5	96	1,1
2009-2010 навчальний рік															
Держинський	1	634	58	71	2,6	25	2,8	0	0	180	20,4	22	2,5	0	0
Жовтневий	1	128	56	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	101	44
Київський	1	0	0	0	0	92	100	0	0	0	0	190	100	0	0
Ленінський	1	0	0	0	0	56	53	0	0	0	0	104	19	0	0
Фрунзенський	1	303	6	0	0	0	0	49	19,8	0	0	0	0	28	3,9
По місту	5	1065	2,1	71	2,6	173	6,3	49	1,8	180	2,1	316	3,7	129	1,5

Аналіз впровадження допрофільного навчання свідчить про зменшення відсоткового показника кількості учнів, охоплених допрофільним навчанням.

Навчальний рік	Допрофільних		%
	класів	учнів	
2007 \ 2008	498	13822	80,7%
2008 \ 2009	443	11871	81,4%
2009 \ 2010	513	13776	60,0%

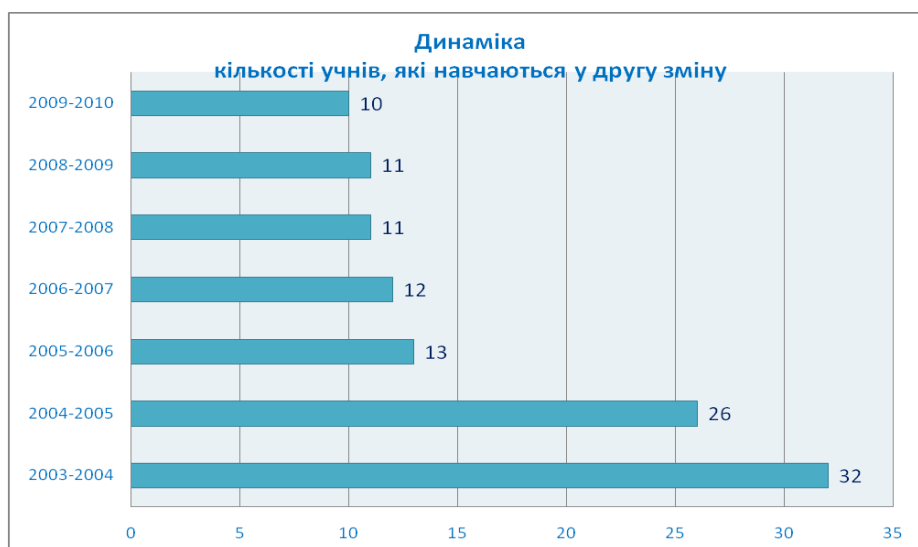
З метою координації взаємодії між управлінням освіти Харківської міської ради та Харківським міським центром зайнятості щодо забезпечення зайнятості випускників загальноосвітніх навчальних закладів, які після їх закінчення не навчаються та не

працевлаштовані та з метою здійснення більш якісної профорієнтаційної роботи у вересні 2009 року підписана відповідна угода про співпрацю.

13 жовтня 2009 року затверджено графік проведення спеціалістами служби зайнятості профорієнтаційних заходів, до яких входять: профінформаційні заняття щодо підвищення престижу професій, необхідних на ринку праці; презентації професій, які користуються попитом на ринку праці; психодіагностичне обстеження учнів щодо професійного вибору.

Змінність навчання

До 2009-2010 навчального року поступово зменшувалася кількість учнів, які навчалися у другу зміну. У 2007-2008 навчальному році кількість закладів з другою зміною навчання зменшилась з 32 у 2003-2004 н. р. до 11, а кількість учнів, які навчалися у другу зміну зменшилась на 4378 (1799 учнів, 1,69%). У 2009-2010 навчальному році таких закладів стало 10.

У дві зміни в 2009-2010 навчальному році функціонують:

Район	Заклад	Проектна потужність	Усього у закладі		Навчаються у II змін		
			Класів	Учнів	Паралель класів	Кількість класів	Кількість учнів
Держинський	ХСШ № 50	680	17	460	4-Б	1	28
					6-Б	1	31
	Всього			2	59		
	ХГ № 116	960	33	873	4-і	3	73
					5-і	3	75
Всього по району				8	207		
Жовтневий	ХГ № 39	480	16	482	6-А,Б	2	62
					7-А,Б	2	58
					8-А,Б	2	63
	Всього			6	183		
	ХСШ № 162	1176	40	1167	5-і	3	98
					3-А,Г	2	58
	ХСШ № 162 (підзміна)				4-Б,В,Г	3	84
	Всього				II зміна	3	98
				підзміна	5	142	
ХСШ № 93 (підзміна)	680	18	454	3-А,Б, 4-А	3	81	
Всього по району					9	281	
					8	223	
Київський	ХЛМ № 133	960	29	883	4-і	3	87
					5-і	3	88
	Всього по району					6	175
Московський	ХЗШ № 122	1320	42	1143	3-і	3	50

					4-і	3	84
					5-і	4	105
					6-і	2	58
	Всього					7	189
	ХГ № 144	1176	38	1046	3-і	2	52
					5-і	4	109
	Всього					6	161
	ХЗШ № 156	1176	38	1051	4-і	3	78
					5-і	4	113
					6-і	4	102
	Всього					11	293
	ХПШ № 177	160	8	200	4-і	2	50
	Всього по району					29	743
Орджонікідзевський	ХСШ № 80 (підзміна)	960	32	866	5-і	4	95
	Всього по району					4	95
Фрунзенський	№ 161	1176	35	965	4-і	3	77
	Всього по району					3	77
По місту							
П зміна	10					55	1483
підзміна	3					12	318

Організація навчання за вечірньою формою

Для громадян, які не мають можливості навчатися в школах з денною формою навчання, у місті працюють 5 вечірніх (змінних) шкіл.

Крім цього, у 5 загальноосвітніх школах №№ 59, 72, 102, 127, 136 працюють класи з вечірньою (заочною) формою навчання.

Охоплення учнів вечірньою формою навчання

	2007-2008		2008-2009		2009-2010	
	навчальний рік		навчальний рік		навчальний рік	
	Класів	Учнів	Класів	Учнів	Класів	Учнів
Держинський	22	630	22	639	20	552
Комінтернівський	12	304	11	265	8	232
Ленінський	19	278	19	261	18	225
Московський	17	505	17	503	17	501
Жовтневий	15	353	14	321	12	264
Орджонікідзевський	14	438	15	379	14	350
Фрунзенський	4	82	2	33	1	15
Червонозаводський	16	470	16	422	15	436
По місту	119	3060	116	2823	105	2575

Харків – місто, у якому забезпечується право на навчання для всіх категорій учнів.

Освіта є одним з основних засобів виправлення правопорушників, сприяє їх ресоціалізації в період відбування покарання та прагнення до правослухняної поведінки, створює передумови для успішної адаптації до життя на волі.

Динаміка контингенту засуджених до позбавлення волі, які навчаються у вечірніх (заочних) класах при установах кримінально-виконавчої системи

Заклад	Установа кримінально-виконавчої системи	2007-2008 навчальний рік	2008-2009 навчальний рік	2009-2010 навчальний рік

ХВШ № 3	Диканівська виправна колонія № 12	100	106	113
ХВШ № 37	Олексіївська виправна колонія № 25	124	129	128
ХЗОШ № 102	Качанівська виправна колонія - № 54	193	151	144
ХЗОШ № 127	Холодногірська виправна колонія № 18	150	145	155
	СІЗО № 27	53	80	54
ХВШ № 16	Харківська виправна колонія № 43	154	151	137
Усього		774	762	731

Віковий склад учнів знаходиться в межах від 14 до 57 років.

Охоплення учнів екстернатною формою навчання.

Екстернат – одна з форм навчання, яка організована у м. Харкові, для здобуття базової та повної загальної середньої освіти.

У 2008-2009 навчальному році від громадян України надійшло 47 заяв на здобуття ними базової загальної середньої освіти та 159 заяв на здобуття повної загальної середньої освіти. Всього надійшло 206 заяв на отримання документів встановленого зразка за відповідний ступінь освіти.

Порівняно з 2007-2008 навчальним роком кількість громадян, які виявили бажання здобути базову загальну середню освіту збільшилася на 14, повну загальну середню освіту - зменшилася на 171 учня (майже на 50%).

Збільшення бажаючих отримати **базову** загальну середню освіту за екстернатною формою здійснилося, в основному, за рахунок неповнолітніх громадян.

Необхідно відзначити значно більшу активність учнів-екстернів у проходженні зовнішнього незалежного оцінювання. Так, у 2008-2009 навчальному році учні брали участь у ЗНО з 6 предметів, а саме:

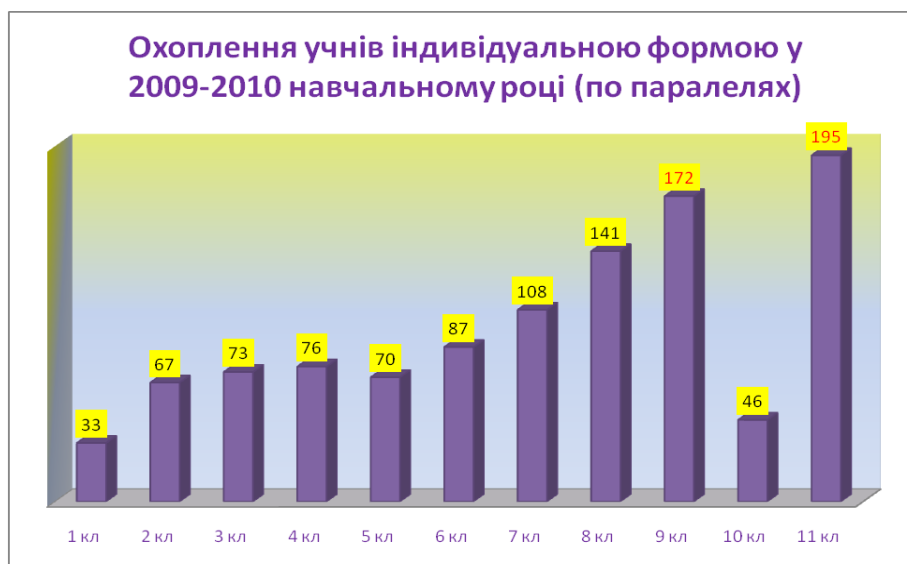
Предмет	Кількість учнів	Відсоток від загальної кількості учнів-екстернів 11-12-х класів
Українська мова та література	70	48,6
Математика	38	26,4
Історія України	27	18,8
Біологія	11	7,6
Фізика	5	3,5
Географія	2	1,4
Англійська мова	6	4,2

Охоплення учнів індивідуальною формою навчання

Індивідуальне навчання здійснюється у загальноосвітніх навчальних закладах міста усіх типів і форм власності. В основному використовують право на індивідуальне навчання учні, які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад.

Необхідно відмітити, що не зважаючи на значне зменшення в усіх районах міста загальної кількості учнів, які навчаються за індивідуальною формою (за станом здоров'я), у Держинському районі – їх залишається найбільше.

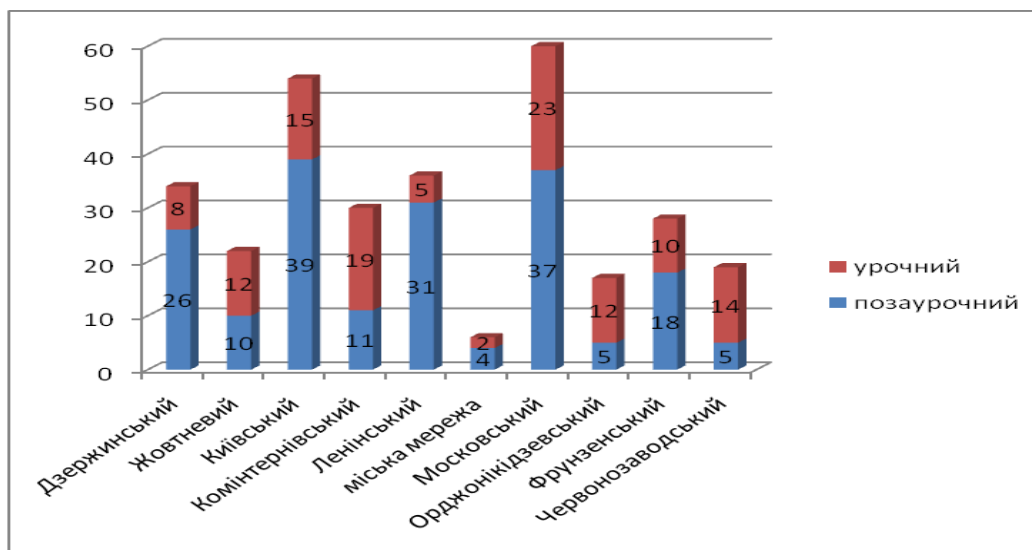
Викликає занепокоєння значне збільшення (по місту на 55 учнів) у порівнянні з 2008-2009 навчальним роком кількості учнів, які потребують корекції фізичного і (або) розумового розвитку у Київському (на 8 учнів), Комінтернівському (на 11 учнів), Жовтневому (на 13 учнів) і Московському (на 56 учнів) районах.

Необхідно звернути увагу на збільшення кількості учнів, які навчаються за індивідуальною формою у випускних класах, особливо в 11.

Робота щодо запобігання всім видам дитячого травматизму. Упродовж 2009 року зареєстровано 306 нещасних випадків (у 2008 році – 340, у 2007 році – 397), з яких: під час навчально-виховного процесу – 120, у позаурочний час – 186. Надійшло 70 повідомлень про випадки дорожньо-транспортних пригод за участі неповнолітніх, торік їх було 86. Зареєстровано 10 смертельних випадків у позаурочний час. Шість із загиблих навчалися в ЗНЗ Держинського району.

Порівняльна гістограма кількості нещасних випадків з учнями та вихованцями закладів освіти за районами м. Харкова в 2009 році

Динаміка кількості нещасних випадків з вихованцями ДНЗ та учнями ЗНЗ по м. Харкову за останні три роки

Рік	Кількість травмованих дітей	Позаурочний час	Урочний час
2007	405	226	179
2008	340	192	148
2009	306	186	120

З метою пропаганди безпечної поведінки дітей і батьків під час надзвичайних ситуацій, дотримання правил дорожнього руху у місті проведено конкурси ДЮП (уже 14 років поспіль) та ЮІР (уже 33 роки поспіль), учасниками яких стали команди всіх районів міста. Кращими серед Дружин юних пожежних у міському етапі конкурсу стали команди Московського району (гімназія № 43) і Дзержинського району (ХСШ № 132). В обласному етапі Дружин юних пожежних перемогла команда ХСШ № 132 Дзержинського району, яка взяла участь у заключному Всеукраїнському етапі фестивалю з 03 по 13 вересня 2009 року в м. Бердянську Запорізької області.

У міському конкурсі Юних інспекторів дорожнього руху визнана кращою команда гімназії № 23 Московського району, яка взяла участь у заключному Всеукраїнському етапі зльоту з 02 по 22 вересня 2009 року на базі Міжнародного дитячого центру «Артек» в м. Ялті.

Соціальний захист вихованців закладів освіти міської мережі

Управлінню освіти підпорядковано 2 заклади освіти, в яких навчаються і виховуються діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування: у комунальному закладі «Харківський дитячий будинок «Родина» виховується 122 дитини, у Харківській загальноосвітній школі-інтернаті I-II ступенів № 14 - 184 учні.

У зазначених закладах проводиться робота, направлена на створення комфортних умов утримання, виховання та розвитку дітей.

Адміністрацією закладів здійснюється робота щодо виявлення та розвитку обдарованих дітей з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Гуртковою роботою охоплено у школі-інтернаті 164 дитини, у дитячому будинку - 97 дітей. Створена мережа гуртків у зазначених закладах освіти сприяє всебічному розвитку дитини, розвитку здібностей та талантів кожного вихованця.

Всі діти, що випускаються зі стін цих закладів продовжують подальше навчання, що свідчить про високий рівень організації профорієнтаційної роботи. На достатньому рівні організована робота щодо підвищення рівня психологічної та практичної підготовки до праці, професійного самовизначення вихованців з урахуванням здібностей та інтересів дитини.

Проводяться поглиблені медичні огляди учнів та вихованців. За результатами цих оглядів з'ясовано, що відсоток здорових дітей у школі-інтернаті №14, нажаль, зменшується, що свідчить про недостатній рівень профілактичної роботи медичного персоналу. А профілактичні заходи щодо збереження та покращення здоров'я дітей, які виховуються у дитячому будинку, дають результат, про що свідчить збільшення відсотку здорових дітей у закладі.

Натуральні норми харчування виконуються.

У таблиці наведена вартість харчування дитини на 1 день:

Назва закладу	2008 рік	2009 рік
Дитячий будинок «Родина»	19 грн.	22 грн.
Школа-інтернат №14	15 грн.	18 грн.

У 2009 році 100% дітей з числа вихованців дитячого будинку та учнів школи-інтернату №14 були забезпечені літнім відпочинком. На організацію літнього оздоровлення вихованців дитячого будинку залучаються не лише бюджетні кошти, а й позабюджетні надходження, що сприяє підвищенню рівня організації роботи з даного питання.

Соціальний захист дітей соціально уразливих категорій

Управлінням освіти щоквартально здійснюється моніторинг стану роботи з соціальної підтримки школярів, ведуться пошуки додаткових засобів соціальної підтримки. У 2009 році соціальну підтримку отримували 6486 дітей пільгових категорій: 758 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, 300 дітей із 181 малозабезпеченої родини, 3040 дітей з багатодітних родин, 1437 дітей з особливими потребами, 926 дітей, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС, 25 дітей з сімей військовослужбовців та працівників органів внутрішніх справ, які загинули під час виконання службових обов'язків.

На виконання вимог Закону України «Про охорону дитинства» 100% школярів початкової школи забезпечені безкоштовним харчуванням за рахунок коштів, виділених з міського бюджету, а з 01.09.2009 всі учні 1-х класів отримують додатково харчування молоком. Безкоштовне харчування також отримує 2841 дитина шкільного віку з числа пільгового контингенту.

До початку навчального року здійснено поглиблений медичний огляд 100% школярів пільгового контингенту. Діти, які за станом здоров'я не мають змоги займатись на уроках фізичного виховання, віднесені до підготовчих груп та зараховані до спеціальних медичних груп.

100% дітей з числа сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, шкільного віку забезпечені шкільною формою.

86 випускників 11-х класів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у 2009 році отримали бюджетну матеріальну допомогу та працевлаштовані за «Путівкою Харківського міського голови».

Попередження та профілактика правопорушень

З метою забезпечення протидії злочинності та зниження її рівня, запобігання іншим асоціальним проявам, які негативно впливають на рівень захисту конституційних прав і свобод громадян, управлінням освіти та загальноосвітніми навчальними закладами ведеться систематична цілеспрямована робота, аналізуються статистичні дані щодо кількості скоєних злочинів та профілактична робота з цього питання.

Загальноосвітніми навчальними закладами складені плани спільних дій із районними службами у справах дітей та відділами кримінальної міліції, продовжено співпрацю з дитячими та юнацькими клубами за місцем проживання, сплановано та розпочато роботу Координаційних рад з питань роботи з дітьми девіантної поведінки, проведено роботу щодо залучення учнів девіантної поведінки до гуртків та секцій. Систематично проводиться профілактичний рейд «Урок».

Пріоритетними напрямками роботи з цього питання визначені: робота з сім'ями, які опинились у складних життєвих обставинах та робота щодо запобігання дитячій бездоглядності та безпритульності.

З метою організації ефективної роботи щодо профілактики злочинів та правопорушень серед учнів у вересні 2009 року розпочато викладання правознавчих курсів: «Практичне право»; «Громадянська освіта»; «Мої і твої права»; «Вчимося бути громадянами»; «Права людини»; «Європейські студії»; «Запобігання торгівлі людьми»; «Основи адміністративного права». Однією із дієвих форм реалізації засад правової освіти загальноосвітні навчальні заклади обрали організацію роботи гуртків: «Підліток і закон», «Закон і ми», «Я – громадянин» та реалізацію проектів: «Твої права в твоїй школі», «Рівний – рівному про права дитини», «Ні – дитячій експлуатації» тощо.

Координація літнього відпочинку та оздоровлення школярів

Комплекс заходів, спрямований на реалізацію одного із найважливіших стратегічних завдань міської влади у забезпеченні соціального захисту дитинства – реалізації права кожної дитини на оздоровлення та відпочинок – визначений рішенням виконкому Харківської міської ради від 15.04.2009 №167 «Про організацію оздоровлення та відпочинку дітей м. Харкова у літній період 2009 року».

Згідно з ним у літній період 2009 року дошкільні навчальні заклади міста були переведені на санаторний режим роботи з 01.06.2009 по 31.08.2009 року. У 205 закладах для 34828 вихованців (за планом 33633) були організовані додаткові прогулянки, ігри на свіжому повітрі, загартування, водні процедури. Вартість щоденного харчування дошкільників була збільшена на 10% за рахунок бюджетних коштів.

Улітку 2009 року на базі закладів м. Харкова працювало 186 таборів з денним перебуванням. Відпочити в них виявили бажання 42141 учень, що на 6612 школярів більше від планових показників.

У позаміському закладі оздоровлення «Voiko Summer School» НВК «Авторська школа Бойка» за рахунок батьківських коштів (1 155 200 грн.) було оздоровлено 608 дітей.

На базі територіального центру Ленінського району була організована робота 3-х наметових містечок з цілодобовим перебуванням для 137 учнів шкіл району.

Упродовж 14 днів працював табір з цілодобовим перебуванням для 92 дітей з малозабезпечених та неблагополучних родин – вихованців школи-інтернату №14, на фінансування якого з бюджету міста виділено 24,1 тис. грн.

3344 учні взяли участь у 207 багатоденних походах та екскурсіях.

Належна увага під час літнього відпочинку дітей була приділена питанням вартості (від 3,5 до 10 грн. на одну дитину в день) та якості харчування дітей, змістовному дозвіллю. У 60 таборах відпочинку були створені умови для денного сну. Впродовж відпочинкового періоду санепідслужбою не призупинялась робота таборів. Забезпечувалося дотримання правил охорони праці, безпеки життєдіяльності.

Всього було охоплено відпочинком та оздоровленням через систему загальної середньої освіти у 191 таборі 42978 дітей, що становить 118,9 % від планових завдань і складає 50,9 % (у минулому році 47,3 %) від загального числа дітей шкільного віку - 86152 дитини. Відсоток охоплення відпочинком та оздоровленням у 2009 році зріс на 3,6 % у порівнянні з 2008 роком.

На оздоровлення та відпочинок дітей у літній період 2009 року з районних бюджетів було виділено 829 тис. 663 грн., що на 455 тисяч менше ніж торік (у 2008 було виділено 1 млн. 284 тис. грн.). Всього залучено 3 млн. 512 тис. 995 грн., із них: 3 млн. 474 тис. 373 грн. батьківських та 38 622 грн. позабюджетних коштів, що, не зважаючи на кризу, майже на 1,5 млн. більше, ніж торік. Найбільше залучено коштів у Дзержинському та Московському районах, найменше – у Жовтневому та Ленінському районах.

У літній період 2009 року охоплено відпочинком та оздоровленням через систему загальної середньої освіти:

- 76,2% дітей-сиріт та позбавлених батьківського піклування;
- 34,8% дітей-інвалідів;
- 35,3% дітей з малозабезпечених родин;
- 53,8% дітей з багатодітних родин;
- 43,9% дітей, постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС;
- 60,0% дітей девіантної поведінки;
- 57,3% дітей з неблагополучних родин;
- 82,1% обдарованих і талановитих дітей.

У заміських літніх таборах оздоровлено 100% вихованців шкільного віку міського дитячого будинку «Родина» для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування за рахунок коштів міського бюджету.

Усього за літній період 2009 року різними видами відпочинку та оздоровлення було охоплено 57 800 дітей шкільного віку, що складає 67,1 % від загального числа дітей шкільного віку - 86 152 дитини, що на 3,8% більше ніж у минулому році.

Аналіз стану виховної роботи у закладах освіти

З метою реалізації засад виховної роботи управлінням освіти у 2009 році:

- організовані і проведені конкурси учнівських творчих робіт, учнівських творів, малюнків, плакатів «Мій біль – Чорнобиль»;

- продовжено роботу міської служби психолого-педагогічної підтримки «Телефон довіри»;

- вперше було організовано та проведено малі Олімпійські ігри «Діти Харкова», які пройшли у три етапи I - шкільний, II - районний, III – міський, переможців було нагороджено путівкою до спортивно-тренувальної бази у місті Феодосія;

- реалізується проект міжнародної молодіжної організації AIESEC «Світ без кордонів», покликаний сприяти культурному взаєморозумінню, ознайомленню школярів з іншими культурами та традиціями шляхом живого спілкування з представниками різних країн світу.

Значна увага приділяється сімейному вихованню. З метою пропаганди позитивного іміджу сім'ї та її соціальної підтримки, виховання поваги до інституту сім'ї, сприяння відродженню та збереженню національних сімейних традицій, формування культури сімейних стосунків проводяться різноманітні конкурси, зустрічі, круглі столи, лекції, бесіди, тренінгові заняття за програмами «Діалог», «Рівний – рівному», «Доньки-матері».

Виховні заходи проводяться з урахуванням вікових особливостей учнів та передбачають залучення учнів до різних форм діяльності.

На підвищення рівня виховної роботи працюють не лише загальноосвітні навчальні заклади, а й позашкільні навчальні заклади (ЦДЮТ, ДЮСШ, СЮТ). Свою діяльність вони спрямовували на всебічний та гармонійний розвиток кожної дитини, на організацію дозвілля школярів. З цією метою у 2009 році продовжили роботу гуртки різноманітних напрямків: науково-технічного, художньо-естетичного, історичного та літературного красзнавства, еколого-натуралістичного та туристсько-краєзнавчого, фізкультурно-спортивного.

Переможцям шкільного чемпіонату КВК сезону 2008-2009 р.р. визнана команда Орджонікідзевського району (збірна команд ХЗОШ №№ 113 та 70).

З вересня розпочались ігри КВК сезону 2009-2010 р.р. У жовтні 2009 року був проведений I (районний) етап шкільного чемпіонату міста команд КВК. У I етапі взяли участь 105 команд загальноосвітніх навчальних закладів міста.

З метою виховання патріотизму, громадянської свідомості молоді, привернення уваги до проблем рідного міста, пропаганди досягнень харків'ян в різних сферах громадського життя та з нагоди 355-річниці м. Харкова, розроблено загальноміський проект «Ми - харків'яни».

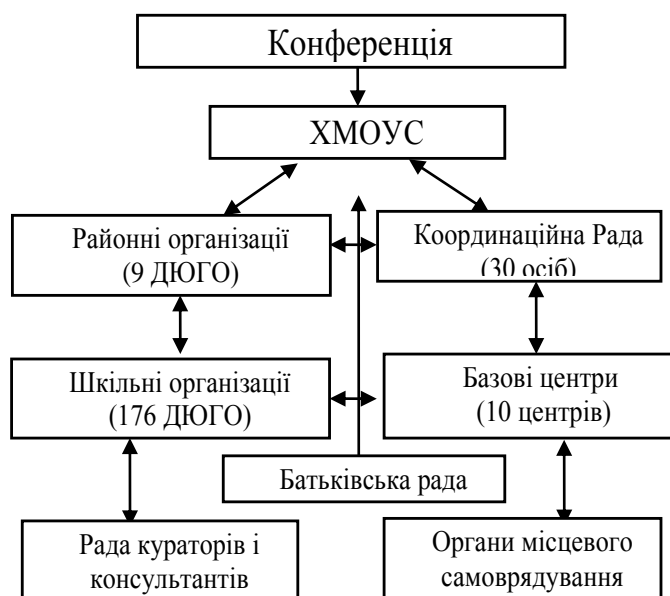
На виконання завдань проекту розпочато міський конкурс на кращу розробку інтегрованих уроків, позакласних заходів за темою: «Про мій Харків - моїм учням!», створення учнівських проектів на тему «Моя мала Батьківщина».

Педагогічними колективами широко використовуються інформаційні можливості сайту управління освіти. У рамках проекту створюється Веб-музей «Харків: історія та сьогодення», віртуальна виставка фоторобіт учнів «Харків очима дитини», форум для обговорення тем «За що я люблю Харків», «Екологічні проблеми мого міста», «Корисні справи для мого міста «та ін.

Учні закладів освіти міста - учасники чисельних конкурсів: «Улюблений куточок мого міста», «Традиції мого міста», «Про Харків моїм учням», «Місто Харків очима дитини», виставок, телепередач, лекцій. Вони приймають активну участь у написанні віршів, прозових творів, есе на тему: «Харків в моєму серці».

У вересня 2009 року у Харкові проведено Всеукраїнський конкурс дитячого малюнка «Моє рідне місто». Переможця міського етапу конкурсу Худякову Анастасію (ученицю ЗНЗ №129 Дзержинського району) нагороджено Грамотами управління освіти та управління культури Департаменту з гуманітарних питань Харківської міської ради.

Одним із ефективних засобів для вирішення завдань освіти в сфері підготовки лідерів нової формації, здатних створювати і розвивати цінності громадянського суспільства, є Харківська організація учнівського самоврядування (ХМОУС).

У 2009 році удосконалено структуру організації, тепер до її складу входять 10 базових центрів (центри демократичної культури, суспільно корисної діяльності, екологічного виховання, соціального проектування, зовнішніх зв'язків, психологічної підтримки, естетичного розвитку, культурно-масової діяльності, моніторингових досліджень, прес-центр) та Асоціація педагогічної, батьківської громадськості, випускників, представників органів місцевого самоврядування.

Станом на 01.09.2009 у Харкові за різними авторськими моделями працюють 176 дитячо-юнацьких громадських організацій, що на дві організації більше, ніж торік (нововведення, щодо створення організацій учнівського самоврядування у вечірніх змінних школах започаткували ХВЗШ №№16, 3 Орджонікідзевського та Червонозаводського районів).

Учнівське самоврядування в закладах міста існує в таких формах, як учнівські комітети, ради, парламенти, старостати, республіки, міністерства.

Лідери ХМОУС протягом 2009 року підготували і провели дві конференції учнівського самоврядування, 18 засідань членів Координаційної ради, III міський фестиваль учнівського самоврядування «Запали свою зірку», акцію «Допоможи безпритульним тваринам». Вони організували участь школярів в конкурсі «Поезія воєнних років устами дітей», прийняли участь у рапорт-естафеті вшанування загиблих воїнів та ветеранів Великої Вітчизняної війни, були делегатами міського зльоту молоді, на якому отримали нагороди Харківської ради ветеранів Великої Вітчизняної війни. Підготовлено до реалізації заходи крос-культурного мега-проекту «Марафон унікальних справ ХМОУС», який лідери ініціювали у рамках загальноміського проекту, присвяченого 355-річчю Харкова.

Традиційними для лідерів ХМОУС стали зустрічі та прес-конференції з Харківським міським головою М.М.Добкіним, начальником міського управління освіти О.І.Деменко, представниками Клубу директорів шкіл.

У завданнях на наступний навчальний рік передбачено обговорити ці питання на педагогічних семінарах, провести системний аналіз діяльності учнівського самоврядування на всіх рівнях, розглядати його в комплексі з іншими соціокультурними та освітніми тенденціями.

Важливою ланкою виховної роботи є **розвиток шкільного музейного руху Харкова**. Робота у цьому напрямку сприяє збереженню духовних цінностей суспільства, любові та поваги до народних традицій країни – її минулого та сьогодення. В загальноосвітніх навчальних закладах міста функціонують 104 музеї.

№ з/п	Назва району	Українознавчий напрям	Музеї історії шкіл	Музеї Великої Вітчизняної війни та Бойової слави	Музеї героїв Афганістану та Чорнобиля	Інші напрями	Всього	Відсоток від загальної кількості закладів освіти

1	Київський	9	4	7	-	6	26	113%
2	Червонозаводський	2	3	5	-	-	10	91%
3	Фрунзенський	4	2	6	-	3	15	79%
4	Ленінський	1	7	-	-	1	9	69%
5	Комінтернівський	1	2	6	-	-	9	47%
6	Дзержинський	4	1	7	1	-	13	43%
7	Орджонікідзевський	4	1	2	-	-	7	37%
8	Московський	2	1	7	2	1	13	39%
9	Жовтневий	-	-	1	-	1	2	12%
10	Разом по місту	27	21	41	3	12	104	55%

Лідером шкільного музейного руху Харкова за підсумками року визнано Київський, Червонозаводський, Фрунзенський райони.

Напередодні 65-ї річниці Великої Перемоги у місті проводився конкурс-огляд музеїв даного спрямування. Переможцями міського етапу конкурсу-огляду стали:

I місце – історико-краєзнавчий музей «Пам'ять» ХЗОШ №52;

II місце – музей історії ЦДЮТ №5,

– музей «Бойової слави 183-й Гвардійської стрілецької дивізії» ХЗОШ №122.

III місце – Меморіальний музей Героя Радянського Союзу А.Г. Зубарева ХЗОШ №88;

– музей «Бойової слави 53-ої Армії під командуванням генерал-майора І.М. Манагарова» ХЗОШ №106.

Вивчення стану роботи шкільних музеїв протягом року визначило необхідність створення у всіх загальноосвітніх закладах міста музеїв історії школи, а також активізації пошуково-дослідницької роботи з метою реалізації завдань міського проекту «Ми – харків'яни!».

Упродовж 2009 року управління освіти та загальноосвітні навчальні заклади міста приділяли увагу темі **вшанування пам'яті жертв голодоморів**. З метою формування в учнів шанобливого ставлення до трагічного минулого українського народу було реалізовано наступні заходи: проведено виховні години, уроки пам'яті, уроки-реквієми; організовано лекції, конференції, «круглі» столи, тематичні виставки художньої, публіцистичної та історико-документальної літератури; оновлено експозиції у шкільних музеях; підготовлено виставки плакатів, стіннівок; організовано перегляд фільмів: «Голодомор 1932-1933 років», «Собор на крові», «Жовтий князь».

Учні школи-інтернату № 14 відвідали стаціонарну виставку «Голодомор 1932-1933 роки на Харківщині» у Харківському історичному музеї.

228 учнів загальноосвітніх навчальних закладів міста відвідали Меморіальний комплекс та взяли участь у церемонії покладання квітів до пам'ятника жертвам Голодомору.

28 листопада 2009 року педагогічні працівники та учні старших класів загальноосвітніх навчальних закладів взяли участь у Загальноукраїнській акції «Запали свічку».

Координація та організаційно-методичний супровід діяльності Шкіл сприяння здоров'ю.

Науково-методичним педагогічним центром управління освіти здійснюється координаційна робота та організаційно-методичний супровід діяльності Шкіл сприяння здоров'ю міста, які реалізують концепцію ефективного навчання здоровому способу життя і безпечної життєдіяльності учнів на засадах розвитку життєвих і спеціальних навичок.

За результатами участі навчальних закладів міста у Всеукраїнському конкурсі-захисті «Сучасна модель навчального закладу – Школа сприяння здоров'ю» у 2009 році до мережі Шкіл сприяння здоров'ю увійшло 9 навчальних закладів - ХНВК №179, ХСШ №77, ХЗОШ №№154, 172,57, 67, 48, №66, №41.

Станом 01.09.2009 мережа Шкіл сприяння здоров'ю міста включає 57 навчальних закладів, з них входять до Європейської мережі - 3, Національної - 22, обласної - 32.

Збільшилася кількість Шкіл сприяння здоров'ю у Держинському, Київському, Комінтернівському, Орджонікідзевському, Червонозаводському районах.

Педагогічними колективами шкіл сприяння здоров'ю впроваджуються власні авторські моделі «Школи сприяння здоров'ю», розробляються профілактичні програми, укладаються методичні збірники. Моніторинг здоров'я дітей, рівень впровадження здоров'язберігаючих підходів до організації навчально-виховного процесу здійснюється на основі наукових розробок Інституту охорони здоров'я дітей і підлітків АМН України, кафедри валеології ХНУ ім. В.Н. Каразіна.

За рахунок годин варіативної частини робочих навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів впроваджуються факультативи, спецкурси, курси за вибором: «Основи валеології», «Життя і здоров'я», «Біологія і медицина людини», «Фітотерапія», «Безпека статевої відносин», «Основи безпеки життєдіяльності» тощо.

Навчальні заклади ХНВК №45 «Академічна гімназія», ХГ №14, ХСШ №50, 162, 63, ХЗОШ №59 беруть участь у регіональній програмі дослідно-експериментальної роботи з проблеми «Моніторинговий, науково-методичний і організаційний супровід процесу модернізації системи загальної середньої освіти в Харківській області» за напрямом «Система роботи педагогічних колективів дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів I-III ступенів щодо збереження і зміцнення здоров'я дошкільників та учнів»

8 навчальних закладів - ХСШ №50, ХЗОШ №№125, 158, 60, 67, 56, 157, 26 - впроваджують факультативний курс **«Школа проти СНІДу»**. Найбільша кількість учнів, що обрали цей курс у Комінтернівському (214), Московському (225), Орджонікідзевському (286) районах міста.

Спостерігається зменшення кількості працюючих тренерів і кількості учнів, охоплених навчанням за проектом **«Діалог»**. У 2008-2009 навчальному році **«Діалог»** впроваджувався лише у 3-х навчальних закладах: №№ 154,37,48. Найбільше охоплено учнів цим проектом у Московському районі.

З 2009 року впроваджується проект **«Покращення життя ВІЛ-позитивних дітей та їх сімей»** за сприяння ВБО «Всеукраїнська Мережа ЛЖВ», до участі у якому залучені дошкільні навчальні заклади міста. Визначено 9 базових закладів: №№143,36,370,410,447,28,439,28,24.

У всіх навчальних закладах міста викладається інтегрований курс **«Основи здоров'я»**.

Розпочата робота зі створення методичного електронного портфолію «Діагностичні методики оцінювання діяльності школи сприяння здоров'ю», оновлено банк даних Шкіл сприяння здоров'ю міста.

З метою узагальнення, поширення досвіду роботи Шкіл сприяння здоров'ю проведено 4 телерепортажі - презентації закладів освіти: ХСШ №162,168,77, НВК №45 «Академічна гімназія».

Спільно з Радою керівників навчальних закладів м. Харкова проведено тиждень «Ліцейські асамблеї» за темою: «Створення здоров'язбережливих середовищ – оптимальних умов для діяльності учасників навчально-виховного процесу у закладах освіти міста, збереження і зміцнення їх здоров'я».

У межах тижня для керівників закладів освіти у ДНЗ №450 санаторного типу, №85, НВК №180, ХЗОШ №168, ХЗОШ №37, ХСШ №162 проведено презентації досвіду організації фізичного виховання, використання базової інфраструктури в здоров'язберігаючій системі роботи закладу.

Аналіз стану впровадження програм з формування навичок здорового способу життя серед дітей та підлітків свідчить, що у 2008-2009 навчальному році за програмою «Школа проти СНІДу» працювали лише 80% тренерів; знизилася кількість учнів, охоплених навчанням (у порівнянні з минулим навчальним роком) у Держинському, Жовтневому, Московському, Орджонікідзевському, Червонозаводському районах міста. Проект «Діалог» не впроваджується у Жовтневому, Київському, Комінтернівському, Червонозаводському районах м. Харкова. Крім того, спостерігається тенденція зменшення активності загальноосвітніх навчальних закладів міста щодо участі у Всеукраїнському конкурсі - захисті «Сучасна модель навчального закладу – Школа сприяння здоров'ю».

У 2010 році для активізації просвітницької роботи Шкіл сприяння здоров'ю міста визначальна роль надається: впровадженню профілактичних програм з формування здорового способу життя; підвищенню рівня організації спортивно-оздоровчої, профілактичної роботи через діяльність учнівського самоврядування; підвищенню валеологічної професійно-методичної компетентності педагогічних працівників Шкіл сприяння здоров'ю, вчителів предмета «Основ здоров'я».

Створення умов для збереження психічного і фізичного здоров'я учнів і педагогів є одним із пріоритетних напрямків роботи управління освіти, який передбачає: посилення роботи з профілактики всіх видів дитячого травматизму, охорони життя та здоров'я дітей і підлітків, залучення їх до занять спортом, організацію якісного оздоровлення та харчування.

У закладах освіти міста введений **3-й урок фізичної культури**, у тому числі урок футболу:

Райони	Кількість класів	Введено 3-й урок	Відсоток %
Держинський	535	298	53,8
Жовтневий	274	228	83,2
Київський	526	369	70,0
Комінтернівський	428	265	62,0
Ленінський	257	207	80,5
Московський	745	491	66,0
Орджонікідзевський	403	257	62,9
Фрунзенський	378	246	65,0
Червонозаводський	211	186	88,2
ВСЬОГО по місту	3756	2651	70,5

Систематично проводяться заняття з хореографії, працюють гуртки та секції (танцювальні, спортивні), що дає можливість забезпечувати необхідну рухливість учнів. Усього гуртками, спортивними секціями, клубами за інтересами охоплено близько 81 тис. школярів, що складає біля 77% від загальної кількості учнів.

На виконання **«Комплексної міської програми розвитку фізичної культури і спорту в місті Харкові на період 2006-2010 років»**, затвердженої рішенням сесії Харківської міської ради від 09.01.2006 №8/06 проводяться шкільні, районні та міська спартакіади з 9 видів спорту. За підсумками цих змагань переможцем міської спартакіади у 2008-2009 навчальному році став Комінтернівський райони, II та III місця відповідно посіли Московський та Держинський райони.

У 2009 році вперше в нашому місті під патронатом Харківського міського голови М.М. Добкіна та за підтримки Національного Олімпійського комітету України проведені Малі Олімпійські ігри серед учнів 3-8 класів у три етапи: внутрішньошкільні, районні та міські змагання.

Більше 55 тисяч дітей взяли участь у шкільному етапі малих Олімпійських ігор, з яких 50 тисяч – у змаганнях, інші - у різних конкурсах, виставках, спортивних вікторинах.

04.03.2009 у Палаці спорту відбулося урочисте відкриття перших малих Олімпійських ігор за присутності 3,5 тисяч глядачів. В урочистості відкриття змагань взяли участь міський голова М.М.Добкін, президент національного Олімпійського комітету України С.Н.Бубка, народні депутати України, депутати міської ради, представники міськвиконкому та районних у місті Харкові рад, видатні спортсмени.

У травні у Палаці спорту на фінальному етапі Малих Олімпійських ігор виявлені призери та переможці. Ними стали:

3-4-і класи

1 місце – 3-а клас ЗОШ №42 (Московський район);

2 місце – 4-в клас ЗОШ №151 (Комінтернівський район);

3 місце – 4-а клас ЗОШ НУА (Київський район)

5-6-і класи

1 місце – 6-а клас спеціалізована школа № 93 (Жовтневий район);

2 місце – 6-а клас ЗОШ № 71 (Орджонікідзевський район);

3 місце – 6-б клас ЗОШ №22 (Дзержинський район)

7-8-і класи

1 місце – 7-а клас ЗОШ №105 (Дзержинський район);

2 місце – 7-а клас гімназія №172 (Київський район);

3 місце – 8-б клас гімназія №144 (Московський район)

Усі призери та переможці фінальних міських змагань Малих Олімпійських ігор нагороджені медалями, дипломами, кубками та талісманом ігор «Олімпійським Байбаком». Окрім вказаних вище нагород, переможці у своїх вікових категоріях були нагороджені путівками до спортивно-оздоровчої бази «Динамо» України, що знаходиться у місті Феодосії (Крим).

Згідно з розпорядженням Харківського міського голови від 18.09.2009 №1770 «Про проведення Малих Олімпійських ігор в м. Харкові» стартували II наймасовіші спортивні змагання в Україні.

На виконання рішення виконавчого комітету Харківської міської ради від 13.06.2001 №931 «Про стан підготовки допризовної та призовної молоді м. Харкова до служби у Збройних Силах України» управлінням освіти Департаменту з гуманітарних питань Харківської міської ради щорічно проводиться огляд-конкурс на визначення кращого закладу освіти міста з **організації роботи з допризовною молоддю і військово-патріотичного виховання підростаючого покоління**. Результати огляду-конкурсу є складовою частиною Спартакіади допризовної молоді та військово-спортивної гри «Патріот» Кращими з зазначених вище питань визнано такі ЗНЗ №146 – I місце, ЗНЗ №№17, 155 – II місце, ЗНЗ №№87, 95 – III місце.

Сім років у місті проводяться міські змагання в рамках **Спартакіади допризовної молоді та військово-спортивної гри «Патріот»** серед загальноосвітніх шкіл та ліцеїв міста. Переможцем цих змагань у 2009 році у загальнокомандному заліку стала збірна команда Дзержинського району, II місце посіла збірна команда Московського, III місце – збірна команда Комінтернівського районів.

Робота з цивільної оборони

Підготовка в системі освіти з питань надзвичайних ситуацій проводиться відповідно до вимог Закону України «Про цивільну оборону України», вимог чинного законодавства і постанов Кабінету Міністрів України з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення, Положення про функціональну підсистему «Освіта і наука України» Єдиної державної системи запобігання та реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру (затверджено наказом Начальника Цивільної оборони Міністерства освіти і науки України № 27 від 17 січня 2002 року.

Усі заклади освіти мають розвинену мережу енерго-, тепло-, водопостачання, телефонний зв'язок, шляхи під'їзду. Забезпечені достатньою кількістю запасних виходів, що дозволяє в стислий час здійснити евакуацію учнів, вихованців та працівників. Організаційна структура цивільної оборони всіх закладів типова.

Хімічне зараження в залежності від концентрації отруйних речовин вимагатиме проведення евакуації шкіл та дошкільних закладів в район, який не зазнав зараження, а також заходів по приведенню об'єктів та територій в належний стан. План відповідних заходів розроблений в кожному закладі освіти.

Основні завдання підготовки цивільної оборони управління освіти в 2009 навчальному році в основному виконані.

Навчання керівного, особового складу невоєнізованих формувань, працівників та службовців управління освіти, закладів освіти проводилося в навчальних групах згідно з «Типовою програмою навчання працівників органів управління освітою і наукою, навчальних закладів, установ, організацій і підприємств галузі», затвердженої наказом Начальника штабу ЦО, Державним секретарем МОН України № 28 від 17 січня 2002 року.

Підготовка учнів загальноосвітніх шкіл за тематикою розділу «Цивільна оборона» здійснювалась відповідно до:

- розділу «Цивільна оборона» програми «Захист Вітчизни» (2005 року);
- програми предмета «Основи безпеки життєдіяльності» (2001 р.).

Проведені показові «Дні цивільної оборони» для керівного складу ЦО шкіл, гімназій та позашкільних закладів і викладачів предмета «Захист Вітчизни». Навчальний рік з питань цивільної підготовки закінчився у кожному навчальному закладі проведенням «Дня цивільної оборони», який став підсумком підготовки постійного складу працівників закладу освіти та учнів із цивільної оборони в 2008-2009 навчальному році.

Розроблені схеми зв'язку та оповіщення з пунктами радіаційно-хімічного спостереження МНС та ЦЗН з структурними підрозділами управлінь освіти.

Харчування

У 2009 році 36219 учнів 1-4 класів міста забезпечувалися безкоштовним гарячим харчуванням з розрахунку 3,00 грн. на 1 учня, харчування дітей пільгового контингенту – 4,00 грн. на 1 учня.

У 2009 році бюджетом було передбачено **38 626,2** тис. грн. на харчування дітей у школах і дитячих садках, що на 4467,3 тис. грн. (на 12%) більше у порівнянні з 2008 роком. З метою забезпечення повноцінного харчування дітей, за ініціативи Харківського міського голови М.М. Добкіна, 35 сесією Харківської міської ради 5 скликання від 29.07.2009 №177/09 з міського бюджету було виділено 712 тис. грн. на харчування молоком учнів 1-х класів загальноосвітніх навчальних закладів комунальної форми власності. З 1 вересня 2009 року першокласники щоденно безкоштовно отримують молоко гарантованої якості.

Показник	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Всього на фінансування харчування учнів 1–4 класів	11 100,4 тис. грн.	15 892,5 тис. грн.	16 353,3 тис. грн.
Всього на фінансування харчування учнів шкіл та дитячих садків	26 677,7 тис. грн.	34 158,9 тис. грн.	39 338,2 тис. грн.

З 01 січня 2010 року планується збільшити вартість харчування на одну гривню у дошкільних навчальних закладах.

У 2009 році 17 підприємств різних типів і форм власності здійснювали послугу на організацію харчування учнів 180 шкіл міста Харкова комунальної форми власності, з них:

- 3 комунальних підприємства: КП «Шкільне харчування» (Держинський район), КП «Студентське» (Київський район), КП «Сігма» (Фрунзенський район).
- 9 приватних підприємств;
- 4 приватних підприємства;
- 1 товариство з обмеженою відповідальністю;

У 6 школах Держинського району та у 4 школах Жовтневого району організують харчування самостійно.

Розрізнений підхід до організації харчування з боку організаторів харчування, завищена ціна на продукти харчування не дають змоги у повному обсязі виконати натуральні норми харчування, відстежити повноцінне забезпечення учнів продуктами харчування високої якості.

Тому першочерговим завданням у 2010 році постає створення централізованої системи харчування, яка дозволить удосконалити систему організації харчування, зменшити ціну продуктів харчування за рахунок обсягів закупівель, за рахунок чого збільшити виконання натуральних норм харчування, поліпшити контроль за якістю сировини й готової продукції, а

також дасть змогу впровадити єдине циклічне меню у всіх школах міста, і, водночас, забезпечить ефективне і прозоре використання бюджетних коштів. Для забезпечення впровадження нової системи організації харчування рішенням 37 сесії Харківської міської ради 5 скликання від 21.10.2009 №249/09 «Про створення комунального підприємства «Комбінат дитячого харчування»»,

Усього у 2008-2009 н.р. харчуванням було охоплено 90 700 дітей, що становить 90,3% від загальної кількості учнів (в 2007-2008 н. р. - 89,5%). Гарячим харчуванням було охоплено 63188 дітей (62,9%), що на 3,2% більше, ніж середній показник в 2007-2008 н. р. **923** дитини пільгового контингенту отримують безкоштовне харчування.

У 2009 році всі заклади освіти м. Харкова різних типів і форм власності забезпечені **альтернативним водопостачанням** у формі: кип'яченої, артезіанської, джерельної, негазованої вод, а також забезпечення батьками своїх дітей питною водою в пластикових пляшках. Найкраще забезпечені альтернативною водою із 4-х джерел (кип'ячена, артезіанська, негазована, через батьків) загальноосвітні навчальні заклади Жовтневого, Київського, Комінтернівського, Московського, Ленінського, Фрунзенського районів.

Профілактичні медичні обстеження

На виконання Указу Президента України від 20 березня 2008 №244/2008 «Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні», спільного наказу управління охорони здоров'я та управління освіти Харківської міської ради від 12.08.2009 № 98/289 «Про організацію проведення профілактичних медичних оглядів учнів загальноосвітніх та професійно-технічних закладів до початку 2009-2010 навчального року» управліннями освіти районних у місті Харкові рад забезпечені належні умови для організації та проведення профілактичних медичних оглядів школярів перед початком 2009-2010 навчального року. Усі учні та працівники закладів освіти пройшли медичний огляд.

На ряду з тим, що збереження здоров'я дітей визначено як стратегічний загальнодержавний напрямок, в Україні спостерігається погіршення стану здоров'я школярів та підлітків. Тільки 20% дітей, які закінчують школу, можна вважати здоровими.

За результатами проведених медичних оглядів батькам 103239 учнів (98,5%) була надана інформація про стан здоров'я дітей з наданням результатів поглибленого медичного огляду. Серед оглянутих учнів практично здоровими можна вважати 31,3% школярів. У 69034 дітей (це 66,9% від загальної кількості оглянутих) виявлені будь-які відхилення в стані здоров'я. У 5,4% від загальної кількості дітей з виявленою патологією діагноз встановлено безпосередньо під час огляду, а 61,5% (42469 дітей) - з метою уточнення, підтвердження або зняття діагнозу направлені для подальшого обстеження в амбулаторних або стаціонарних умовах. 40,6% школярів поставлено на диспансерний облік, а 2034 учням заборонено займатися фізкультурою.

Залишаються проблеми з комплектацією загальноосвітніх навчальних закладів медичними працівниками. Відповідно до наказу Міністерства охорони здоров'я від 23.02.2000 №33 «Про штатні нормативи і типові штати закладів охорони здоров'я» затверджені посади лікаря в загальноосвітніх школах встановлюються з розрахунку 1 посада на 2500 учнів, а посади медичної сестри - на 700 учнів. Понад 70% загальноосвітніх навчальних закладів комунальної форми власності м. Харкова мають наповнюваність менше ніж 700 учнів. Тому закладів охорони здоров'я не можуть повною мірою організувати щоденно із дотриманням чинного законодавства роботу медичних працівників у кожній школі упродовж усього навчального дня. У більшості шкіл медперсоналом (в основному лікарями) забезпечується медичне обслуговування школярів згідно з графіками поліклінік.

У 201 школі м. Харкова функціонує 206 медичних кабінетів: 196 шкіл мають по 1 медкабінету, 5 шкіл міста - по 2 медкабінети (це школи №182,53,35, «Олімп», «Бізнес-гімназія»).

Позашкільна освіта

З метою створення умов для творчого, інтелектуального, духовного та фізичного розвитку дітей та учнівської молоді у вільний від навчання час, задоволення їх освітньо-культурних потреб і запитів у професійному самовизначенні та творчій самореалізації у місті

функціонує 28 позашкільних навчальних закладів (1 міського та 27 районного підпорядкування), з яких 10 комплексних і 18 профільних.

	Типи ПНЗ	Міського підпорядкування	Районного підпорядкування
Комплек сні	Палац дитячої та юнацької творчості	1	8
	Центр дитячої та юнацької творчості		
	Школа мистецтв		
Профі льні	Станція юних техніків	5	1
	Дитячо-юнацький клуб моряків		
	Дитячо-юнацька спортивна школа		

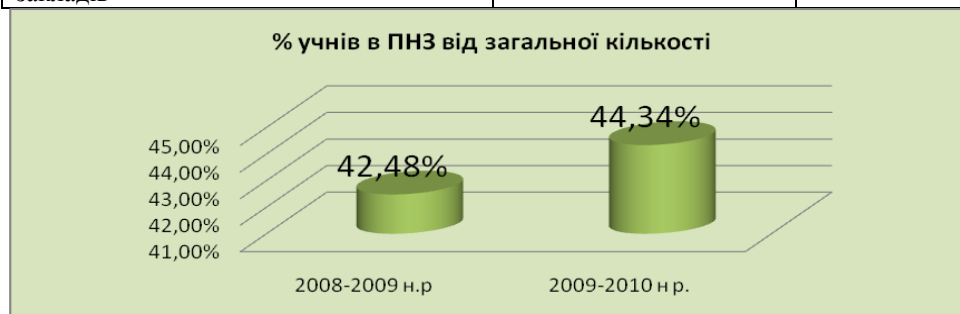
Кількість позашкільних навчальних закладів (в них вихованців) по районах міста Харкова

район	к-ть закладів	2008-2009 н.р.	2009-2010 н.р.
		в них вихованців	в них вихованців
Держинський	3	7775	7528
Київський	5	5825	5979
Комінтернівський	3	4354	4460
Ленінський	3	4087	5024
Московський	4	5231	5263
Жовтневий	3	3661	3852
Орджонікідзевський	2	2616	2815
Фрунзенський	2	2639	2626
Червонозаводський	2	3796	3804
Міські	1	3032	3058
Всього	28	43016	44409

Ці показники свідчать про стабільну роботу колективів закладів позашкільної освіти щодо збереження учнівського контингенту. Невелика динаміка кількості вихованців у позашкільних навчальних закладах в межах районів зумовлена особливостями змісту навчально-виховного процесу.

Охоплення позашкільною освітою дітей та підлітків у місті Харкові

	2008-2009 н.р	2009-2010 н.р.
Всього учнів 1-11 класів	101251	100145
Вихованців позашкільних навчальних закладів	43016	44409

Загальна кількість вихованців позашкільних навчальних закладів по місту у порівнянні із минулим навчальним роком збільшилась, що свідчить про зростання інтересу та потреб дітей у позашкільній освіті.

Кількість дітей, що займається у міському Палаці дитячої та юнацької творчості, центрах дитячої та юнацької творчості, станціях юних техніків, дитячо-юнацькому клубі юних моряків та школі мистецтв становить 24132 учня (24,0% від загальної кількості учнів, торік - 23,3 %).

У ДЮСШ системи освіти у цьому навчальному році займається 20277 учнів і відсоток охоплення дітей заняттями у спортивних школах збільшився з 19,2% до 20,2%.

Флагманом позашкільної освіти Слобожанщини є Харківський міський Палац дитячої та юнацької творчості (директор Боровська С.В.). У Палаці працює п'ять відділів:

- художньо-естетичний;
- гуманітарно-естетичний;
- науково-технічний;
- фізкультурно-спортивний;
- туристсько-краєзнавчий, де займається більше 3 тисяч вихованців.

В Україні та за її межами широко відомі зразкові колективи Палацу («Гранд-Віват», «Карнавал», «Сударушка», «Каламбур», «Чародії», «Елегія», «Апельсин», «Жар-птиця» та інші). Так, зразковий ансамбль танцю «Світанок» у 2009 році став Лауреатом Всеукраїнського фестивалю-конкурсу народної творчості «Барвистий віночок», зразковий театр «Каламбур» підготував та провів у березні III Всеукраїнський відкритий фестиваль дитячих та юнацьких театрів «Маски Мельпомени», народний художній колектив театр естрадного танцю «Карнавал» брав участь Гала-концерті переможців Всеукраїнських конкурсів, який відбувся у м.Ужгороді, вихованці зразкової циркової студії «Чародії» - володарі Гран-прі IV Міжнародного фестивалю-конкурсу дитячої та юнацької творчості «Закарпатський Едельвейс-2009», зразковий вокально-танцювальний ансамбль «Сударушка» у 2009 році став дипломантом Міжнародного фестивалю російської творчості «Талиця», Лауреатом Міжнародного фестивалю народної музики «Радужний світ народних мелодій», вихованці зразкового ансамблю акробатичного рок-н-ролу «Гранд-Віват» посіли II місце на Міжнародному конкурсі хореографічного мистецтва «Петербурзька Метелиця», брали участь у змаганнях Кубку Світу (Краків, Польща) та Чемпіонату України у м.Києві.

Широко відомі на Харківщині та за її межами колективи Центру дитячої та юнацької творчості №1 («Мережко», «Пролісок», «Діти революції», «Веселка», «Колібри» – директор Дмитрієв А.О.), колективи Центру дитячої та юнацької творчості №3 («Зіронька», «Сяйво», «Місто майстрів» – директор Жиліна Л.В.), колективи Центру дитячої та юнацької творчості №6 («Ассоль», «Айседора» – директор Кобзева О.І.), колективи Центру дитячої та юнацької творчості №7 («Торнадо», «Лель» – директор Пшеничних І. А.), колективи Центру дитячої та юнацької творчості №2 («Сальве», «Майстриня» – директор Попов М. М.), колективи Палацу дитячої та юнацької творчості «Істок» («Рапід», «Рум'яні щічки», «Експресія», «Радість» – директор Жуганець Є. А.) та інші.

Вагомий внесок до спортивної слави міста вносять вихованці дитячо-юнацьких спортивних шкіл Харкова. Юні спортсмени мають можливість розвивати та удосконалювати свою спортивну майстерність з 32 видів спорту.

У 2009 році ДЮСШ системи освіти міста підготовлено 5 Майстрів спорту України міжнародного класу, 18 Майстра спорту України, 113 кандидатів у Майстри спорту України.

До складу різних збірних команд України входить більше 34 вихованців ДЮСШ системи освіти.

Улітку 2009 року ДЮСШ було оздоровлено 1 770 вихованців, що майже на 300 більше, ніж торік.

У серпні проведено огляд-конкурс підготовки навчальних закладів міста до нового навчального року. Перше місце посіла дитячо-юнацька спортивна школа №13 (директор Зозуля В.В.), II місце - дитячо-юнацька спортивна школа №16 (директор Жулавська О.М.), III місце - дитячо-юнацька спортивна школа №6 (директор Садик О.М.).

Усі позашкільні навчальні заклади міста мають доступ до всесвітньої мережі Інтернет за сучасними швидкісними технологіями (ADSL – технологія).

Діяльність **Науково-методичного педагогічного центру управління освіти** впродовж 2009 року була спрямована на реалізацію методичної проблеми: «Науково-методичний супровід процесу впровадження компетентнісного підходу в навчання, виховання, управлінні» та організаційно-методичного забезпечення виконання міських Програм «Обдарована молодь» 2007-2010 роки, «Розвиток дошкільної освіти міста Харкова на 2007-2010 роки», «Розвиток і функціонування української мови у м. Харкові на 2008-2012 роки», «Розвиток і функціонування російської мови та культури у м. Харкові на 2008-2012 роки».

Процес безперервного фахового вдосконалення педагогічних працівників закладів освіти міста будувався на принципах системності, науковості, доступності.

Провідними формами методичної роботи є: постійно діючі семінари, майстер-класи, консультації, практичні заняття, тренінги, творчі групи, науково-практичні конференції, методичні наради, використовується комплекс постійних і гнучких форм роботи, проводяться різноманітні заходи, які сприяють підвищенню рівня педагогічної компетентності педагогічних працівників, спонукали їх до постійного самовдосконалення в професійному та особистісному вимірах.

Загальна навчально-семінарська діяльність НМПЦ у 2009 році представлена в наступній таблиці:

Категорія педагогічних працівників	Форма	Кількість занять	Кількість осіб
Завідуючі РМК (ІМЦ)	семінари	4	11
Новопризначені керівники	семінари	4	21
Керівники загальноосвітніх навчальних закладів	семінари-наради виїзна управлінська школа	3 1	129 40
Заступники директорів з навчально-виховної роботи: – спеціалізованих шкіл – початкової школи	семінари	1 3	35 80
Заступників директорів шкіл сприяння здоров'ю (координатори)	семінари	2	60
Методисти з психологічної служби	семінари	5	74
Методисти РМК з бібліотечних фондів, бібліотекарі	семінари-практикуми	2	78
Методисти РМК, заступники директорів	семінари	6	148
Методисти РМК з дошкільної освіти, керівники РМО	семінари	7	77
Методисти РМК, з початкової освіти, керівники РМО вчителів початкових класів	семинар	1	18
Вихователі-методисти ДНЗ	майстер-класи	4	72
Учителі – української мови і літератури, історії, математики, початкових класів, – предмету «Основи здоров'я» – етики, основ християнської етики – початкової школи – молодих учителів української мови та літератури – вчителі - керівники турнірних команд	майстер-класи семинар семинар семинар семинар семинар-нарада	18 1 1 1 4 11	130 35 45 25 94 135

Усього методистами НМПЦ проведено 79 семінарських заняття з охопленням 1308 осіб.

Статистика охоплення педагогічних працівників навчально-семінарською діяльністю по районах міста надається в таблиці.

**Охоплення основних категорій педагогічних працівників
навчально-семінарською діяльністю**

Райони	ДНЗ (методисти, РМК вихователі-методисти, керівники, РМО)	Початкова школа		Завідуючі РМК (ІМЦ)	Новопризначені керівники	Керівники ЗНЗ, Методисти РМК, спеціалісти РУО	Заступники директорів з НВР спец. шкіль та шкіль сприяння здоров'ю	Методисти з психологічної служби	Методисти з бібліотечних фондів	Інші категорії	Разом
		Заступники дирекції з НВР	Керівники, РМО, методисти РМК								
Дзержинський	16		2	1	3	79	9	8	10	59	187
Жовтневий	14		2	1	3	28	10	8	5	51	122
Київський	15	23	2	1	1	12	10	9	11	46	130
Комінтернівський	17		2	1		14	12	8	5	56	115
Ленінський	15		2	1	2	56	12	8	8	43	147
Московський	21	32	2	1	3	91	10	9	8	55	232
Орджонікідзевський	19	25	2	1	3	12	10	8	12	49	141
Фрунзенський	16		2	1	3	11	12	8	12	47	112
Червонозаводський	16		2	1	3	11	10	8	7	45	103
Міська мережа				2		3			1	13	19
Разом:	149	80	18	11	21	317	95	74	79	464	1308

Охоплення педагогічних працівників навчально-семінарською діяльністю

Категорії педагогічних працівників		Охоплення навчально-семінарською діяльністю підпрацівників, (%) 2008 рік	Охоплення навчально-семінарською діяльністю підпрацівників, (%) 2009 рік
ДНЗ		8,9	4,0
Загальноосвітні навчальні заклади	Початкова школа	11,0	5,2
	Середня старша школа		21,5
Позашкільні навчальні заклади		9,8	-
Середній показник		9,9	8,7

Порівняно з минулим роком охоплення педагогічних працівників навчально-семінарською діяльністю зменшилась на 1,2%, що складає майже 305 осіб. До семінарів не були залучені працівники позашкільних навчальних закладів. Зменшення кількості категорій педагогічних працівників, які охоплювалися навчально-семінарською діяльністю, пов'язано з концентрацією уваги на забезпеченні організаційно-методичних умов щодо діяльності завідуючих та методистів РМК (ІМЦ). Таке зосередження дало відчутні результати, бо дозволило організувати допомогу працівникам районних методичних служб щодо реалізації районних методичних проблем. Практично всі педагогічні працівники дошкільних, загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в районах міста охоплювалися методичними супроводом упровадження компетентнісного підходу до навчання та виховання

учнів. За цією проблемою в районах міста було проведено 699 семінарів. Проте з педагогічними працівниками загальноосвітніх навчальних закладів, які займають керівні посади, було проведено лише 133 заняття, що складає 19% від загальної кількості проведених занять. Цей відсоток охоплення навчально-семінарською діяльністю є недостатнім для категорії педагогічних працівників, які за своїми посадовими обов'язками повинні продукувати інноваційні ідеї в закладі освіти, оцінювати діяльність педагогів і займатися підвищенням їхньої педагогічної кваліфікації. Найбільшу кількість семінарських занять було проведено з керівниками предметних методичних об'єднань в Київському районі - 34 і з заступниками директорів з навчально-виховної роботи в Комінтернівському районі – 30.

За даними районних методичних служб в районах міста виявлено 135 передових педагогічних досвідів, узагальнено з них тільки 88, а підготовлено та надруковано 147 публікацій. Це свідчить про те, що більшість практичних наробок вчителів не вивчаються методистами РМК(ІМЦ), матеріали не аналізуються і не узагальнюються. Автор досвіду сам визначає його актуальність, доцільність і відповідність методичними вимогам, і майже третина (59 із 147) практичних наробок розповсюджується без експертної оцінки методистів.

Проведений аналіз свідчить про те, що РМК (ІМЦ) недостатньо уваги приділяють вивченню перспективного педагогічного досвіду. Практично не вивчається і не узагальнюється перспективний педагогічний досвід:

- працівників позашкільних навчальних закладів (окрім 2-х досвідів у Червонозаводському районі);
- керівників ЗНЗ – у Ленінському, Московському, Орджонікідзевському Фрунзенському районах;
- заступників директорів з навчально-виховної роботи – у Держинському, Жовтневому, Київському, Орджонікідзевському, Ленінському, Московському, Фрунзенському районах;
- заступників директорів з виховної роботи – у Держинському, Жовтневому, Ленінському, Московському, Фрунзенському районах;
- керівників предметних методичних об'єднань – у Держинському, Жовтневому, Ленінському, Московському, Фрунзенському районах

Проведення експертизи методичних наробок усіх категорій педагогічних працівників, особливо керівників, заступників директорів з навчально-виховної роботи – це актуальне завдання, виконання якого повинно стати обов'язковим в системі методичної діяльності РМК (ІМЦ).

Науково-методична діяльність з педагогічними працівниками дошкільної освіти зосереджувалася на забезпеченні науково-методичного супроводу інноваційних процесів, так як в інноваційному режимі працює 81 дошкільний навчальний заклад і 3 НВК, що становить 44 % від загальної кількості ДНЗ міста. Найбільш поширеними інноваціями є :

- технологія фізичного виховання М.Єфименка – 79 ДНЗ (43 %);
- технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера - 66 ДНЗ (36 %);
- технологія раннього навчання М.Зайцева -35 ДНЗ (19%);
- раннє навчання дітей за системою сім'ї Нікітіних - 16 ДНЗ (9%).

Педагогам ДНЗ, відповідно до перелічених інновацій, надавалася консультативна методична підтримка.

Через семінари, педагогічні майстерні, майстер-класи, в яких брали участь методисти районних методичних кабінетів, вихователі-методисти, керівники районних методичних об'єднань, забезпечувався науково-методичний супровід інноваційних педагогічних технологій, а саме педагогіки М.Монтессорі, нетрадиційних підходів до організації фізичного виховання дітей дошкільного віку, сенсорного виховання міжпредметної гри.

Вивчення стартових можливостей районних методичних кабінетів, дошкільних навчальних закладів щодо впровадження Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» показало, що 72% педагогів міста психологічно та теоретично не готові до роботи за даною програмою. З метою теоретичної і практичної підготовки педагогів до роботи за інноваційною по своїй суті Базовою програмою «Я у Світі», створення відповідного науково-методичного забезпечення проведено науково-практичний семінар «Організаційно-методична

робота ДНЗ по вивченню та впровадженню Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі», у роботі якого взяли участь 47 педагогів.

На засіданнях міської науково-методичної ради, яка діяла протягом року, розглядалися актуальні питання співпраці НМППЦ та районних методичних служб, а саме: організація діяльності творчої групи «Проект», результати анкетування учнів щодо їхнього ставлення до навчання, діагностичні матеріали для практичного використання при проведенні аналізу шкільного інноваційного середовища та ін. Розглянуто та схвалено досвід роботи Дзержинського районного методичного кабінету щодо роботи з обдарованими дітьми, методичні рекомендації, спрямовані на підвищення ефективності методичної роботи з педагогічними працівниками закладів освіти міста. Але до методичної ради з районів міста не надходили матеріали для розгляду та експертної методичної оцінки.

Методистами НМППЦ підготовлено до друку 10 статей, які видані окремою збіркою «Ціннісні орієнтири освітньої діяльності: теорія, практика». Досвід роботи закладів освіти міста висвітлювався в засобах масової інформації: систематично готуються матеріали з інформацією про загальноміські освітянські заходи, проведено 7 репортажів щодо діяльності «Шкіл сприяння здоров'ю», організації роботи закладів освіти з обдарованими дітьми, діяльності шкільних психологічних служб. У межах міжнародного співробітництва в сфері освіти делегаціями з Великої Британії відвідані 8 навчальних закладів міста та 2 дошкільних навчальних заклади.

З метою концентрації уваги педагогічної громадськості на загальних пріоритетах, цінностях та перспективних завданнях, які покладаються в основу діяльності освітян міста для забезпечення якості освіти проведено серпневу педагогічну конференцію «Ціннісні орієнтири розвитку освіти міста Харкова». Для виявлення ціннісних орієнтацій учнів і їхнього ставлення до навчальних предметів було проведено анкетування 1373 учнів. Анкетуванням з виявлення рівня сформованості в учнів умінь ціннісного характеру було охоплено 371 вчителя. У роботі пленарного засідання конференції та «круглих столів» взяли участь 2115 осіб.

З метою виявлення і підтримки кращих педагогів і вихователів, стимулювання їх творчої праці було проведено традиційні міські конкурси професійної майстерності «Учитель року - 2009» і «Вихователь року -2009», в яких взяли участь 945 осіб. У міському етапі конкурсу «Учитель року – 2009» брали участь 40 кращих педагогів, які змагалися у шести номінаціях. У міському етапі конкурсу «Вихователь року – 2009», який проходив у чотирьох номінаціях, брав участь 31 вихователь. У порівнянні з минулим роком тематика педагогічних досвідів учасників конкурсів була більш різноманітною і актуальною, матеріали опису досвідів роботи доповнювалися статтями та друкованими виданнями. Відкриті заняття та уроки конкурсантів показали високий рівень їх методичної та наукової підготовки, але теми досвідів не завжди знаходили своє відображення у відвіданих журі заходах.

Результати міських професійних конкурсів

	Учитель року — 2009	Вихователь року — 2009	Всього переможців
Дзержинський	1 (ХГ №6)	1 (ДНЗ №51)	2
Жовтневий	1 (ХСШ №162)		1
Київський			
Комінтернівський	1 (ХТЛ №173)	2 (ДНЗ №337, ДНЗ №300)	3
Ленінський	1 (ХСШ №18)	1 (ДНЗ №78)	2
Московський	1 (ХЗОШ №122)	1 (ДНЗ №137)	2
Орджонікідзевський			
Фрунзенський	1 (ХСШ №11)	1 (ДНЗ №393)	2
Червонозаводський			

Методична робота з методистами з психологічної служби спрямовувалася на підвищення їх професійної компетентності, розробку методичних рекомендацій, проведення аналізу реального стану забезпечення психологічного супроводу навчально-виховного процесу

практичними психологами Московського, Фрунзенського, Держинського, Комінтернівського та Жовтневого районів.

Методичні виходи «Вивчення стану забезпечення психологічного супроводу навчально-виховного процесу практичними психологами в закладах освіти (Комінтернівський, Жовтневий, Московський райони) виявили, що діяльність практичних психологів відвіданих ЗНЗ організовано відповідно до законодавчих та нормативних документів, психологічний супровід учнів здійснюється згідно з потребами навчальних закладів, про що свідчать результати відстеження динаміки розвитку дітей, моніторингові дослідження розвитку учнів, які потребують корекційної роботи. Методичний вихід за темою «Вивчення психолого-педагогічного забезпечення впровадження профільного навчання у ЗНЗ м. Харкова» виявив, що у відвіданих ЗНЗ організовано роботу з допомоги у професійному та життєвому самовизначенню учнів, наявні та впроваджуються соціально-психологічні програми, тренінги щодо розвитку індивідуальних особливостей школярів. Під час опитування методистів була виявлена недостатня підготовка практичних психологів щодо психологічної підготовки учнів до ЗНО, вирішенню цієї проблеми слід присвятити увагу у 2010 році.

Усього з метою надання методичної підтримки щодо викладання базових навчальних предметів, психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу, інноваційної діяльності керівників і вчителів методистами НМПЦ відвідано 31 загальноосвітній навчальний заклад.

Протягом року було створено банк інновацій, за яким з'ясовано, що в експериментальній діяльності задіяні на всеукраїнському рівні 33 заклади освіти, а на регіональному – 64. Всього займаються експериментальною роботою 96 закладів освіти, Це складає 42,7% від загальної кількості закладів освіти всіх типів і форм власності. Найбільша кількість закладів, які займаються експериментальною діяльністю в Київському та Орджонікідзевському районах.

Навчальні заклади м. Харкова, що беруть участь в експериментальній діяльності станом на 01.11.2009

Район	Всеукраїнський рівень	Регіональний рівень	Всього
Держинський	3	10	13
Жовтневий	1	3	4
Київський	25	7	32
Комінтернівський	-	5	5
Ленінський	-	6	6
Московський	3	7	10
Орджонікідзевський	-	14	14
Фрунзенський	1	11	12
Червонозаводський	-	1	1
Разом:	33	64	97

Інноваціями локального характеру займаються педагоги практично в усіх закладах освіти міста і використовують такі педагогічні інновації:

- інтерактивні методи і форми навчання – у 157 закладах освіти (87%);
- проектні технології – у 26 закладах освіти закладів освіти (14,4%);
- технологію розвивального навчання – у 25 закладах освіти (14%);
- технологію розвитку критичного мислення – у 15 закладах освіти (8,3%);
- інформаційно-ціннісний підхід до навчання читання – у 19 закладах освіти (10,5%).
- освітню програму «Довкілля» – у 14 закладах освіти (7,8%).

Вибірково проведений аналіз інноваційного середовища свідчить, що в закладах освіти не існує чіткого плану інноваційного пошуку; відсутні індивідуальні плани вчителів-інноваторів, що унеможливує урахування важливих етапів інноваційного процесу; інноваційний досвід частіше є надбанням окремого вчителя. Організація інноваційних процесів лише частково відповідає науково-методичним вимогам інноваційної діяльності; педагоги не можуть визначатися в критеріях оцінювання своїх досягнень у сфері інноваційних пошуків,

самостійно аналізувати зміни, які вносяться в педагогічну діяльність і визначати результативність.

Отримані результати аналітичних досліджень свідчать про те, що методична діяльність на рівні міста, району, закладу освіти повинна спрямовуватися на забезпечення методичного супроводу вчителів, які займаються інноваційним пошуком та підвищенням педагогічної компетентності заступників директорів з навчально-виховної роботи з питань управління інноваційними процесами.

Аналіз змісту і форм методичної роботи показує що, порівняно з минулим роком, у діяльності НМППЦ збільшилась кількість методичних заходів практико-орієнтовного характеру. З'явилися нові форми роботи з керівниками, завідуючими РМК (ІМЦ): «виїзна управлінська школа» стажування. У системі роботи чільне місце зайняли моніторинг діагностика, анкетування, опитування, які виступали механізмами виявлення проблем і потреб.

За результатами анкетування, співбесід із завідуючими та методистами РМК(ІМЦ), керівниками, педагогами виявлено, що в наступному році методична робота повинна набути характеру спільної діяльності: участь методистів НМППЦ в районних семінарах, проведення тематичних групових консультацій, проведення спільних діагностико-експертних заходів, вивчення, узагальнення досвіду інноваційної діяльності педагогів і представлення його на розгляд міської методичної ради. Це пов'язано з потребою формування у педагогів готовності до впровадження інноваційних ідей і трансформування їх у практичну площину.

З метою усунення виявлених проблем визначені основні напрями діяльності Науково-методичного педагогічного центру у наступному році:

- урізноманітнення форм організації методичної роботи з різними категоріями педагогічних працівників з наданням переваги практико-орієнтованим, експертно-оціночним, консультативним;
- забезпечення умов науково-методичного супроводу вчителів, які займаються інноваційним пошуком;
- підвищення педагогічної компетентності заступників директорів з навчально-виховної роботи з питань управління інноваційними процесами у закладі освіти;
- орієнтація змісту науково-методичної роботи на глибоке опанування педагогічними працівниками закладів освіти дидактичних вимог компетентнісного, особистісно-орієнтованого уроку, особливостей його аналізу та оцінюванні результатів;
- забезпечення методичного супроводу процесу впровадження Базової програми розвитку дитини дошкільного віку «Я у світі», розробка відповідних методичних рекомендацій для методистів та вихователів ДНЗ;
- спрямування аналітичної діяльності на встановлення співвідношення традицій та інновацій на рівні району, закладу освіти, окремого вчителя.

У зв'язку з наявністю проблем щодо науково-методичного та організаційного впровадження Базової програми «Я у Світі» необхідно в наступному році методичну діяльність зосередити на розробці та реалізації системи навчально-тематичних та методичних заходів, спрямованих на осмислення нововведень Базової програми, а саме:

- проведення науково-практичних семінарів для всіх категорій педагогічних працівників ДНЗ;
- розробка різних моделей перспективного та календарного планування;
- проведення організаційних заходів щодо створення розвивально-ігрового середовища в усіх групових осередках ДНЗ;
- ознайомлення батьківської громади з метою, завданнями та принципами Базової програми «Я у Світі», залученням їх до активної співпраці;
- узагальнення та розповсюдження досвіду роботи педагогів та педагогічних колективів за Базовою програмою «Я у Світі».

РЕАЛІЗАЦІЯ МІСЬКИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ У 2009 РОЦІ

Упродовж 2009 року успішно **реалізувалась міська Програма «Обдарована молодь» на 2007-2010 роки**, спрямована на удосконалення загальноміської системи розвитку

інтелектуальних і творчих здібностей молоді та забезпечення економічних і соціальних гарантій самореалізації особистості.

Пріоритетними заходами та проектами реалізації Програми у 2009 році стали наступні:

- Проведення моніторингу результатів роботи по виявленню і розвитку обдарованих дітей в загальноосвітніх навчальних закладах м. Харкова. Проведено анкетування 118 обдарованих учнів загальноосвітніх навчальних закладів та 93 педагогів, які працюють з обдарованими дітьми, «Обдарована молодь Харкова у соціологічному вимірі». Результати анкетування дозволили виявити та узагальнити проблеми пошуку і розвитку обдарованих дітей. Розроблено протокол вивчення стану організації роботи з обдарованими учнями, вивчено досвід діяльності навчальних закладів Московського району в цьому напрямку. Систематично здійснюється моніторинг результативності участі учнів в інтелектуальних змагання різних рівнів, у тому числі у III та IV етапах Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових і спеціальних дисциплін, II та III етапах Всеукраїнського конкурсу-захисту МАН України, міських та Всеукраїнських учнівських турнірах. Разом з тим, підвищення ефективності моніторингових досліджень потребує розробки відповідного інструментарію.

- Створення комп'ютерного банку даних «Обдарованість». Визначені принципи та розроблено форму міської комп'ютерної бази даних «Обдарованість», до бази внесені дані про переможців Всеукраїнських олімпіад, МАН, турнірів. Продовжується робота щодо створення районних банків даних та об'єднання їх в єдину систему. Виявлення обдарованих учнів здійснюється як в результаті масових психодіагностичних досліджень що проводяться в районах міста, так і при проведенні міських турнірів, конкурсів, олімпіад і змагань по різних напрямках учбової і виховної роботи.

- Узагальнення передового досвіду і підготовка методичного посібника з проблем роботи з обдарованими учнями. На сайті управління освіти розміщено електронний методичний посібник «Організація роботи з обдарованими учнями: досвід харківських шкіл». Наступним етапом роботи має стати створення умов для обміну досвідом шляхом проведення науково-практичних семінарів для методистів РМК на базі закладів освіти, які працюють з обдарованою молоддю.

- Створення системи організаційно-методичної підтримки турнірного руху на основі аналізу його результатів.

Упродовж 2007-2009 років створена система турнірного руху, яка включає:
інформаційну підтримку організації інтелектуальних змагань школярів;
підготовку учнів до участі в турнірах і конкурсах різних рівнів;
організацію і проведення районних і міських етапів інтелектуальних змагань школярів;
моніторинг результативності участі школярів в міських інтелектуальних змаганнях;
організацію роботи «заочного університету» по підготовці збірних команд міста до участі у фінальних етапах Всеукраїнських учнівських турнірів;
організацію участі збірних команд міста у фінальних етапах Всеукраїнських учнівських турнірів.

У 2009 році розроблено алгоритми проведення міських учнівських командних турнірів, конкурсів та турнірів, спільних з ХГУ «НУА», видані методичні рекомендації «Розвиток турнірного руху як один з напрямів реалізації міської програми «Обдарована молодь». Розроблено календар міських учнівських турнірів та конкурсів на 2009/2010 навчальний рік та узагальнений графік проведення районних етапів міських турнірів, що дало можливість скоординувати роботу щодо організації турнірів та всіх рівнях.

Згідно із затвердженим календарем проведення міських учнівських командних турнірів проведено міські турніри: юних істориків, журналістів, хіміків, фізиків, правознавців, географів, економістів, математиків, біологів, винахідників та раціоналізаторів, турнір з основ інформатики і обчислювальної техніки для учнів 5 – 7 класів, в яких взяли участь 639 учнів, що на 6,7% більше, порівняно з минулим роком (599 учнів). За результатами міських турнірів були сформовані команди для участі у фінальних етапах Всеукраїнських турнірів. Крім командних турнірів у 2009 році проведено конкурси знавців української, російської та англійської мови, олімпіада випускників школи I ступеня «Путівка в науку», конкурс «Учень року».

Результати участі учнів ЗНЗ м. Харкова в міських учнівських турнірах:

Район	К-сть команд	Кількість командних місць			Кількість особистих нагород			Кількість перемог у номінаціях	Рейтингова сума	Рейтинговий номер
		I	II	III	I	II	III			
Дзержинський	19	3	5	1	1	2	3	6	28	2
Жовтневий	11			2	1	1	1		5	8
Київський	13	1	1	5		2	1		12,5	5
Комінтернівський	16		6	4	1	4	5	3	25,5	3
Ленінський	11	2	1	2		2	5	1	15	4
Московський	14	3	6	5	1	4	8	7	39	1
Орджонікідзевський	11	1	1	4	1	1		1	12	6
Фрунзенський	12			2	1		1	3	5,5	7
Червонозаводський	12			3			2		4	9
ХФМЛ № 27	10	2	3	4	5	2	1	3	27,5	

- Впровадження інноваційних принципів організації навчання і розвитку обдарованих учнів через вдосконалення і розширення роботи «заочного університету для обдарованих дітей». Організовано заняття груп з історії, хімії, фізики, основ правознавства, географії, економіки, математики, біології, що на дві групи більше ніж в минулому році. Заняття проводилися у формі лекцій і тренінгів, розглядалися проблемні і творчі завдання, запропоновані для проведення Всеукраїнських учнівських турнірів. До викладання залучались викладачі вищих навчальних закладів та вчителі-методисти. Аналіз роботи «заочного університету» у 2009 році виявив необхідність організації систематичних занять груп та формування постійного викладацького складу за умови відповідного фінансування.

- Налагодження міжрегіональних та міжнародних зв'язків з організаціями і установами, які працюють з обдарованою молоддю. Презентовано міську систему роботи з обдарованою молоддю на зустрічі з педагогами м. Белгород, РФ та делегацією вчителів з м.Лідс, Велика Британія. Загальноосвітні навчальні заклади районів співпрацюють із закордонними освітніми організаціями та беруть участь у міжнародних освітніх програмах. На засіданні круглого столу «Обдаровані діти – суспільна цінність» за участю громадських організацій обговорені питання співробітництва у сфері розвитку та підтримки обдарованої молоді. Завданням на перспективу визначено налагодження зв'язків з відповідними установами і закладами освіти різних регіонів України з метою обміну досвідом щодо роботи з обдарованою молоддю.

Взаємодію управління освіти міської ради та управлінь освіти районних в м. Харкові рад у сфері організації роботи з обдарованою молоддю здійснює Координаційна рада. У 2009 році розширилась тематика та зміст питань, які розглядалися на засіданнях Координаційної ради: презентувався кращий досвід роботи ЗНЗ, які працюють з обдарованою молоддю (ФМЛ № 27, Харківської загальноосвітньої школи №126, Харківська гімназія №46), розглядалися питання науково-методичного супроводу проведення міських учнівських турнірів та конкурсів, аналізу стану реалізації міської та районних програм та планування роботи з обдарованими учнями, підготовки матеріалів претендентів на отримання стипендій «Обдарованість» та «Кращий учень навчального закладу», створення міської комп'ютерної бази даних «Обдарованість», підготовки матеріалів до видання методичних посібників, проблеми психологічного супроводу обдарованих учнів. У 2010 році з метою удосконалення міської системи роботи з обдарованою молоддю планується залучення до участі у роботі Координаційної ради представників вищих навчальних закладів і громадських організацій.

Одним з важливих напрямів реалізації Програми є забезпечення психологічної підтримки обдарованих учнів. У 2009 році основна увага приділялась питанням психодіагностики соціальної обдарованості учнів: видано методичний посібник «Психодіагностика соціальної обдарованості», проведено семінар для методистів та практичних психологів «Проведення масових психодіагностичних досліджень з метою пошуку соціально-обдарованих учнів», здійснено масові психодіагностичні дослідження з метою виявлення соціально обдарованих учнів за комплексною методикою «Психодіагностика соціальної обдарованості»

Калініченко О.В. (573 учня Київського району). Дані дослідження було проведено в рамках всеукраїнського експерименту «Психолого-педагогічне проектування особистісно-розвивального змісту навчально-виховного процесу в навчальних закладах». Подальше проведення психо-діагностичного дослідження у ЗНЗ Московського району потребує залучення фахівців з інформаційних технологій, розробки та використання комп'ютерних програм для обрахунку коефіцієнту соціальної обдарованості учнів. Проведено 3 психологічні тренінги для обдарованих дітей щодо подолання проявів перевантаження, боротьби з депресіями та іншими негативними явищами, навчання методам зняття психологічної напруженості. Розроблено матеріали проведення тренінгу для практичних психологів навчальних закладів з проблематики «Батьки – обдарована дитина». Практичними психологами районних управлінь освіти проводяться комплексні психодіагностичні дослідження та вивчення рівня інтелектуальної та творчої обдарованості учнів, які стали переможцями олімпіад та конкурсів.

Продовжується творча співпраця Науково-методичного педагогічного центру з вищими навчальними закладами: викладачі Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна, Харківського національного педагогічного університету ім. Г.С.Сковороди, Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого, Харківського педагогічного коледжу, Харківського національного економічного університету, Харківського торговельно-економічного інституту беруть участь в організації та проведенні міських учнівських турнірів та конкурсів. Спільно з Харківським гуманітарним університетом «Народна українська академія» щорічно проводяться міський економіко-правовий турнір, турнір з історії Слобожанщини та конкурс знавців англійської мови.

Матеріали щодо реалізації Програми регулярно розміщуються на сайті УО, систематично здійснюється інформування засобів масової інформації про хід та результативність заходів в межах Програми «Обдарована молодь».

Здійснювалось стимулювання обдарованих учнів та їх педагогів. Проведені урочисті прийоми та зустрічі Харківського міського голови зі стипендіатами, переможцями Всеукраїнських учнівських олімпіад та конкурсу-захисту МАН України, випускниками-медалістами. Педагогічні працівники, учні яких стали переможцями міжнародних та всеукраїнських учнівських інтелектуальних змагань, переможці міських конкурсів професійної майстерності «Учитель року» та «Вихователь року» отримують щомісячні доплати.

Значним засобом стимулювання учнів, які досягли видатних успіхів в навчанні, творчості, спорті стали стипендії. У 2009-2010 навчальному році обдарована молодь Харкова отримує 561 стипендію різного рівня, у тому числі 250 стипендій Харківської міської ради «Кращий учень навчального закладу» і 100 стипендій Харківського міського голови «Обдарованість» (50 учнів та 50 студентів). В 8 районах Харкова започатковані районні стипендії та премії для обдарованих учнів. У 2009 році збільшилась кількість районних стипендіатів.

25 переможцям IV етапу Всеукраїнських учнівських олімпіад з базових навчальних дисциплін та III етапу Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН та 2 переможцям міжнародних олімпіад у 2009-2010 навчальному році призначені стипендії Президента України, 1 учениця нагороджена стипендією Кабінету Міністрів переможцям Всеукраїнської учнівської олімпіади з української мови та літератури. Із 270 стипендій Президента, які призначаються в Україні, 25 стипендій Харківських учнів (9,3%). У 2008-2009 навчальному році стипендії Президента та Кабінету Міністрів України отримували 25 учнів. Таким чином, простежується тенденція збільшення кількості обдарованих учнів – стипендіатів: загальна кількість стипендіатів збільшилась у порівнянні з минулим навчальним роком на 0,9 %.

Одним з показників ефективності освітянської діяльності, а зокрема роботи з обдарованими дітьми, є результативність участі учнів в інтелектуальних змаганнях.

Учні міста Харків показують стабільно високі результати на змаганнях обласного і Всеукраїнського рівня, що є свідомством успішності реалізації міської Програми «Обдарована молодь». 135 учнів міста в 2008-2009 навчальному році стали призерами всеукраїнських етапів олімпіад, турнірів, конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України, а 3 – переможцями міжнародних олімпіад. Завдяки їх перемогам Харківська область зайняла 1 місце в рейтингу областей за результатами конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт

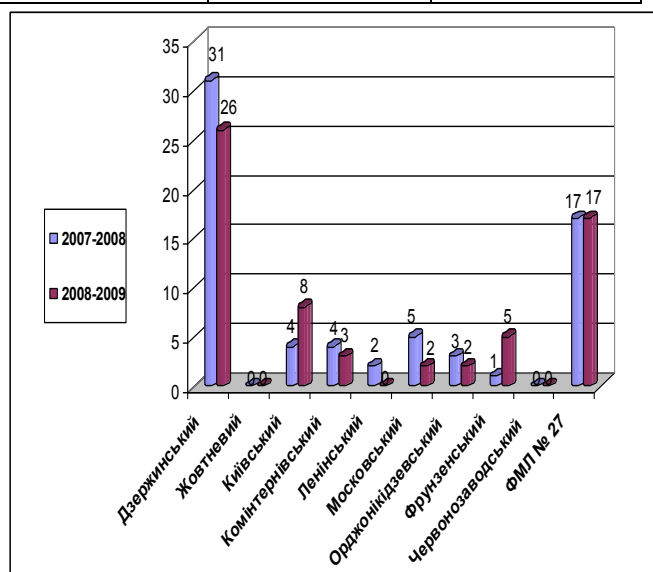
учнів-членів МАН України, 2 місце – за результатами Всеукраїнських турнірів і 4 місце за результатами олімпіад.

У 16 олімпіадах Всеукраїнського етапу олімпіад в 2008/2009 навчальному році взяли участь 102 учні Харківської області, 88 з яких є представниками шкіл міста Харків (86,3% від загальної кількості учасників). Учні міста отримали 63 перемоги, що складає 91,3% від загальної кількості перемог учнів області (69).

Порівняльна таблиця результатів участі учнів загальноосвітніх навчальних закладів м. Харкова в III та IV етапах Всеукраїнських і Міжнародних олімпіад з базових дисциплін у 2006/2007 — 2008/2009 навчальних роках

Навчальний рік	Місце	Кількість місць за рівнями олімпіад:			Загальна кількість місць
		III етап (обласний)	IV етап (Всеукраїнський)	Міжнародний	
2006/2007	I	123	7	0	130
	II	226	35	0	261
	III	301	42	0	343
	Сума місць	650	84	0	734
2007/2008	I	81	14	0	95
	II	137	29	2	170
	III	253	24	3	278
	Сума місць	471	67	5	543
2008/2009	I	124	11	0	135
	II	226	30	1	257
	III	336	22	2	360
	Сума місць	686	63	3	752

На першому місці по кількості переможців у IV етапі олімпіад знаходиться Держинський район. Але порівняно з минулим роком його показники дещо знизилися. Протягом двох років не мають переможців IV етапу Всеукраїнських олімпіад Жовтневий і Червонозаводський райони. Порівняно з минулим навчальним роком збільшилась кількість переможців у IV етапі олімпіад у Київському і Фрунзенському районах.

Результати участі учнів ЗНЗ районів м. Харкова в IV етапі Всеукраїнських учнівських олімпіад з навчальних предметів у 2008-2009 навчальному році

Район	I	II	III	Всього переможців
Держинський	5	9	12	26
Жовтневий	0	0	0	0
Київський	1	3	4	8
Комінтернівський	0	2	1	3
Ленінський	0	0	0	0
Московський	1	1	0	2
Орджонікідзевський	1	1	0	2

Фрунзенський		3	2	5
Червонозаводський				
ФМЛ № 27	3	11	3	17
Всього по місту:	11	30	22	63

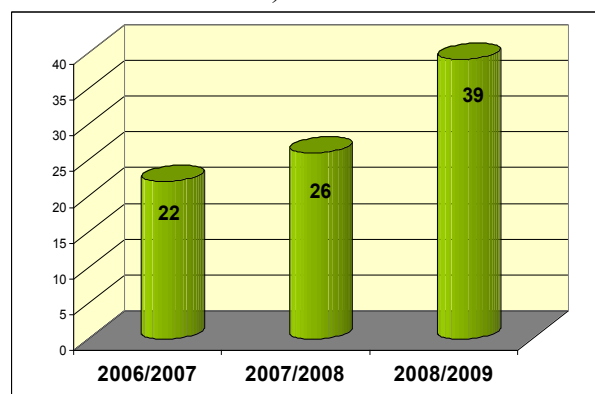
З математики, хімії, англійської та іспанської мов маємо збільшення кількості перемог. На рівні минулого року залишилися успіхи з французької мови, фізики, географії, історії, трудового навчання. Суттєво зменшилась кількість перемог на олімпіадах з біології, німецької мови, інформатики, основ економіки, основ правознавства. Особливо непокоїть факт відсутності в останні роки перемог в олімпіаді з української мови.

Предмет	Всього перемог		Динаміка
	2007/2008 навч.рік	2008/2009 навч.рік	
Математика	15	21	↑
Хімія	6	7	↑
Англійська мова	2	3	↑
Іспанська мова	1	2	↑
Французька мова	6	6	
Фізика	5	5	
Географія	3	3	
Історія	3	3	
Трудове навчання	1	1	
Біологія	6	4	↓
Німецька мова	4	2	↓
Інформатика	8	5	↓
Основи економіки	4	1	↓
Основи правознавства	3	-	↓
Українська мова	-	-	
Екологія		-	
Всього	67	63	

Найбільшу кількість переможців у Всеукраїнському етапі олімпіад, як і в минулі роки, підготували наступні навчальні заклади: ХФМЛ № 27 (17 перемог), ХНВК № 45 «Академічна гімназія» (12 перемог), ХГ № 47 (6), ХСШ № 109 (4), ХЛ № 161 (3), ХГ №46 (2), ХЗОШ № 5 (2). ЗНЗ №№ 17, 23, 24, 55, 62, 116, 119, 144, 150, 160, 163, 166, 173, СЕПШ «НУА», ПЛ «Професіонал» підготували по 1 переможцю.

Харківські школярі досягли значних успіхів у міжнародних олімпіадах, отримавши 1 срібну (математика - учениця ХФМЛ №27 Лисакевич Анастасія) та 2 бронзові медалі (біологія - учень ХГ № 47 Комісаров Артем, хімія – учень ХГ №144 Звягін Євген).

У Всеукраїнському етапі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів - членів МАН України взяли участь 47 учнів шкіл міста Харків, що складає 90,4% від загальної кількості учасників команди Харківської області (52). 3 43 переможців - 39 учнів із харківських шкіл (90,7%). Кількість перемог у Всеукраїнському конкурсі-захисті робіт в МАН порівняно з минулим роком збільшилась на 50%:

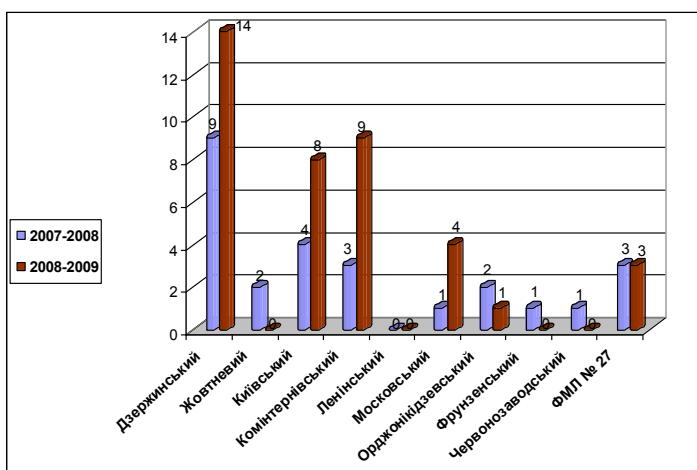

Результати участі учнів ЗНЗ районів м. Харкова у III етапі Всеукраїнського

**конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт учнів-членів МАН України
у 2008-2009 навчальному році**

	I	II	III	Всього переможців
Держинський	4	3	7	14
Жовтневий	-	-	-	
Київський	2	3	3	8
Комінтернівський	-	6	3	9
Ленінський	-	-	-	
Московський	-	1	3	4
Орджонікідзевський	-	1	-	1
Фрунзенський	-	-	-	
Червонозаводський	-	-	-	
ФМЛ № 27	2	1	-	3
Всього по місту:	8	15	16	39

На першому місці по кількості переможців III етапу конкурсу-захисту знаходиться Держинський район. Не мають переможців - Жовтневий, Ленінський, Фрунзенський і Червонозаводський райони. Порівняно з минулим навчальним роком збільшилась кількість переможців у III етапі конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт МАН у Держинському, Київському, Комінтернівському, Московському районах.

Кращими навчальними закладами м. Харкова за результатами участі III етапі Всеукраїнського конкурсу-захисту науково-дослідницьких робіт Малої академії наук України є ХГ № 47 (8 нагород), ХГ № 46 (7), ХФМЛ № 27 (3), ХГ № 45 «Академічна гімназія», ХЗОШ № 138 та ХЛ № 107 (по 2 нагороди).

Значних успіхів досягли учні міста Харків у Всеукраїнських турнірах. За результатами участі у всіх 11 Всеукраїнських турнірах у 2008-2009 навчальному році збірні команди м. Харків отримали 13 перемог (I місце – 3, II місце – 4, III місце – 6).

Результати участі учнівських команд м. Харкова у Всеукраїнських турнірах:

Результати	Навчальний рік:	
	2007/2008 (9 турнірів)	2008/2009 (11 турнірів)
I місце	1	3
II місце	1	4
III місце	7	6
Диплом учасника	1	3
Всього нагород:	9	13

У Всеукраїнських учнівських турнірах у 2008-2009 навчальному році брали участь учні 20 загальноосвітніх навчальних закладів. Особливо слід відзначити команди ХНВК №45 і ХСШ №80, які додали перші місця до списку перемог харківських учнівських команд.

Реалізація основних заходів, передбачених Програмою, дала можливість сформувати єдиний простір для забезпечення пошуку, розвитку і підтримки обдарованих учнів.

Аналіз виконання міської програми «Обдарована молодь» у 2009 році дає підстави для визначення головних напрямів діяльності на 2010 рік, а саме:

- оновлення форм і методів роботи «заочного університету для обдарованих дітей»;
- створення пакету документів для проведення моніторингу діяльності загальноосвітніх навчальних закладів щодо роботи з обдарованими учнями;
- налагодження зв'язків з відповідними установами і закладами освіти різних регіонів України з метою обміну досвідом щодо роботи з обдарованою молоддю;
- створення умов для підвищення рівня професійної компетентності педагогів, які працюють з обдарованими учнями;
- удосконалення системи організаційно-методичної підтримки турнірного руху.

На виконання **Програми розвитку та функціонування російської мови і культури на 2008-2012 роки** у 2009 році науково-методичним педагогічним центром проведено II міський Конкурс знавців російської мови. Дипломами I,II,III ступенів нагороджені 13 учнів ЗНЗ №№36, 23, 68, 95, 3, 46, 35, 149, 153, 70, ХФМЛ №27. Переможцями у номінаціях стали 12 учнів ЗНЗ №№ 152,14,29,53,153,71, СЕПШ ХГУ «НУА», ХПЛ «Професіонал», ХФМЛ №27.

Надана науково-методична допомога учасникам номінації «учитель російської мови та літератури» у міському професійному конкурсі «Учитель року». Аналіз результатів Конкурсу свідчить про низьку активність участі вчителів російської мови у конкурсних змаганнях та недостатній рівень підготовки представлених матеріалів.

Організована робота творчої групи: розроблено план та проведено у ЗНЗ міста заходи, присвячені урочистому відзначенню дат - Дня народження А.С. Пушкіна; Дня рідної мови; Дня російсько-українського єднання – річниці Переяславської Ради; систематизовано матеріали для публікації збірки творчих робіт учнів за підсумками фестивалю «Мій Пушкін».

Ефективному впровадженню Програми сприяє співробітництво управління освіти з громадськими організаціями.

Спільно з громадською організацією «Русское национально-культурное общество» у квітні 2009 року проведено **фестиваль «Мій Пушкін»**.

У фестивалі взяли участь більше 200 учнів із 25 шкіл м. Харкова (на 30 учнів більше, ніж у минулому році), 13 з них – визнано переможцями.

Перші премії отримали учні навчальних закладів СЕПШ ХГУ НУА, ХГ№ 47, ЗОШ № 126, № 70.

Заохочувальними призами відзначено учнів:

- ХГ №152, ЗОШ № 54 - у номінації «Юний літератор»;
- ХЛ №133, ЗНЗ № № 62,116,73,150, № 93, № 63, №75 - у номінації «Художнє читання»;
- учнівські колективи ЗНЗ № 2, № 133, № 145 - у номінації «Інценіровка»

60 школярів ЗНЗ м. Харкова взяли участь у міській відкритій олімпіаді з російської мови для учнів 7-11 класів. Переможці-учні ХЛ №149, ХГ №№47, 14; ЗНЗ №№ 54,70, 35, 3, 29, 53, 153, 75 відзначені спеціальними призами та дипломами управління освіти.

Завдяки скоординованій роботі управління освіти з організаторами фестивалю, за підтримки громадської педагогічної організації «Русская школа», 7учнів - переможці міського Конкурсу знавців російської мови та фестивалю «Мій Пушкін» - були нагороджені екскурсійною поїздкою до м. Санкт – Петербург.

У цьому році не взяли участі у фестивалі представники закладів освіти міської мережі. За результатами минулого року учні ФМЛ №27 отримали перші місця і були рекомендовані до участі в Міжнародній олімпіаді з російської мови у м. Москва.

Учні ХЛ№149, ХСШ №№54,145 стали переможцями Міжнародної інтелектуальної інтернет-гри з російської мови «Знаю!Можу!Хочу!Умію!» та нагороджені поїздкою до оздоровчого табору «Жемчужина» м.Євпаторія.

У Всеукраїнському конкурсі «Безмежний світ Шекспіровських сонетів» учні навчальних закладів №№130,65,№16,116,173 та вчителі російської мови і зарубіжної літератури закладів

освіти №№34,44,107 стали лауреатами у номінаціях «Кращий переклад 91-го сонету» і «Сонет до Великого барда».

У вересні 2009 року спільно з громадською педагогічною організацією «Русская школа» на базі ХНУ ім. В.Н. Каразіна проведено Міжнародний семінар «Гоголь у світовій художній культурі», учасниками якого стали близько 400 вчителів російської мови та зарубіжної літератури, української мови і літератури ЗНЗ м. Харкова. Високу активність виявили педагоги Московського, Київського, Ленінського, Комінтернівського районів.

У науково-практичній конференції «Русский язык и литература вне России: проблемы функционирования, преподавания и изучения в Украине», взяли участь вчителі російської мови ЗНЗ №№152,55,166, 62,116,73,150, 93, 63, №75. Матеріали конференції опубліковано у збірнику наукових статей «Проблемы функционирования, преподавания и изучения русского языка в Украине».

Пріоритетними напрямками реалізації Програми у 2010 році є: удосконалення професійної майстерності вчителів російської мови та зарубіжної літератури; залучення учнів та вчителів закладів освіти міста до участі у міських, міжнародних заходах; створення умов для встановлення партнерських зв'язків та розвитку співробітництва між закладами освіти м.Харкова та міст – побратимів РФ.

Програмою розвитку і функціонування української мови у м. Харкові на 2008-2012 роки передбачається здійснення методичного супроводу педагогічної діяльності вчителів української мови та літератури щодо підвищення рівня їхньої педагогічної майстерності. Упродовж 2009 року для молодих вчителів було проведено 4 семінари на тему: «Формування україномовної культури учнів як складової якісної освіти» з охопленням 94 осіб.

На допомогу вчителям математики, основ безпеки життєдіяльності, української мови та літератури укладено і розміщено у листопаді на сайті управління освіти:

- матеріали на тему: «Чистота української мови»;
- російсько-український словник «Україномовна математична термінологія»;
- тексти диктантів українською мовою «Про шкоду тютюнопаління»;
- матеріали «Готуємось до тестування з української мови та літератури. Курс для старшокласників та абітурієнтів»

З метою виховання любові до свого роду, міста, країни, шанобливого ставлення до культури і традицій українського народу, популяризації притаманних українському народові родинних цінностей, спільно з Харківською міською радою ветеранів України було проведено міський конкурс учнівських творів «Ордени та медалі моєї родини» за п'ятьма номінаціями, де кількість учасників розподілилась таким чином:

- «Нагороди за участь у Великій Вітчизняній війні» - 41 учень;
- «Про подвиг материнства» - 7 учнів;
- «Герої Афганістану» - 4 учні;
- «Наш біль - Чорнобиль» - 4 учні;
- «Трудові звитяги» - 5 учнів.

Найбільша кількість учасників в номінації «Нагороди за участь у Великій Вітчизняній війні»-(41учень) говорить про те, що дітей хвилює родинна історія, пов'язана з подіями Великої Вітчизняної війни.

Введення додаткових номінацій у 2009 році сприяло зростанню кількості учасників конкурсу (з 39 до 61 учня, що на 36% більше, ніж у 2008 році).

Учасники та переможці міського конкурсу учнівських творів «Ордени та медалі моєї родини»

Назва району	Кільк. учасн. 2008 р.	Школи-переможці 2008 р.	Кільк. учасн. 2009 р	Школи-переможці 2009 р.
Дзержинський	6	2- ЗНЗ№129, 132	9	2-ХГ№47, ЗНЗ№105
Жовтневий	5	5- ХГ№39, ЗНЗ№28, 54, 59, 92	7	3-ХСШ№162, ХГ№65 ХСШ№162,

Київський	6	6-ХГ№1, ХСШ№62, ЗНЗ№536, 37, 158	7	6-ХСШ№16, ЗНЗ №5 НВК№166, ХГ№1 ХСШ№17, ХЛ №133
Комінтернівський	4	4 - ХГ№82,178, ЗНЗ№95, 151	6	2-ЗНЗ№94, ХГ№178
Ленінський	3	3- ХГ№13, 152, ЗНЗ№126	5	5-ХСШ№87, ХСШ№18 ХГ№152, ЗНЗ№126 ХГ№86
Московський	4	4-ХГ№23, ЗНЗ№8, 25, 42	6	1-НЗ№42
Орджонікідзевський	3	1-ЗНЗ№163	8	4-ЗНЗ№70, ЗНЗ№26, ЗНЗ№26, ХСШ№80
Фрунзенський	3	3-НВК№21, ЗНЗ№№24, 101	8	2-НВК№21, ЗНЗ№101
Червонозаводський	5	-	5	2-ЗНЗ№53, ХСШ№66
Разом	39	28	61	27

Порівняно з минулим роком активізували свою роботу заклади освіти Орджонікідзевського та Фрунзенського районів.

Другий рік поспіль у рамках реалізації Програми проходить міський конкурс знавців української мови. У конкурсі взяли участь 95 учнів із 52 закладів освіти міста та шкіл міського підпорядкування.

Переможці міського конкурсу знавців української мови

Район	2008 рік			Разом	2009 рік			Разом
	I місце	II місце	III місце		I місце	II місце	III місце	
Дзержинський	-	-	-	0	ЗНЗ№159	-	ЗНЗ№146	2
Жовтневий	-	-	ЗНЗ№153	1	-	ЗНЗ№153		1
Київський	№№36, 37, 158	ЗНЗ№5		4	-	ЗНЗ№5, ЗНЗ№158	ЗНЗ№158, ЗНЗ№5	4
Комінтернівський	-	-	-	0	-	ЗНЗ№68	ХГ№83, ХСШ№114	3
Ленінський	-	ХГ№152, ЗНЗ№126	-	2	ХГ№152, ХСШ№18	ХГ№152	ЗНЗ№126	4
Московський	ЗНЗ№8	-	ХСШ№156	2	ЗНЗ№56	-	ХСШ№156, ХСШ№156, ХСШ№3	4
Орджонікідзевський	-	ХСШ№75	ХСШ №119	2	-	ЗНЗ№104, ХСШ №80	ХСШ№119	3
Фрунзенський	-		ЗНЗ№49	1	-		ЗНЗ№160	1
Червонозаводський	-	-	-	-	-	ХСШ№66	-	1
ФМЛ №27	-	-	-	-	-	-	1	1
Шк.-інтернат №14	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом	4	4	4	12	4	8	12	24

У конкурсі знавців української мови стабільно виборюють I місце учні шкіл Московського району. У 2009 році найбільшу кількість переможців підготували заклади освіти Московського, Ленінського, Київського районів, що свідчить про ефективну підготовку учнів до конкурсу. Кількість переможців у 2009 році зросла на 50% у порівнянні з минулим.

Аналіз учнівських робіт конкурсу свідчать про те, що РМК(ІМЦ) необхідно зосереджувати увагу на забезпеченні методичних умов щодо підвищення якості україномовної культури вчителів та учнів.

Відповідно до Програми у 2009 році здійснювалось організаційне забезпечення проведення урочистого вшанування переможців міського етапу конкурсів:

- Міжнародного конкурсу з української мови імені П.Яцика;

- Всеукраїнського конкурсу « Вірю в твоє майбутнє, Україно! ».

Проведена НМПП організаційна робота забезпечила участь 14 учнів в обласному етапі Міжнародного конкурсу з української мови імені П.Яцика та 8 учнів Всеукраїнського конкурсу « Вірю в твоє майбутнє, Україно! », що на

Анкетування та вивчення стану викладання української мови, історії України, географії, Харківщинознавства, фізичної культури, допризовної підготовки виявило, що проблемним для вчителів української мови та літератури залишається процес упровадження сучасних технологій навчання, аналіз та самоаналіз уроку, комплексне оцінювання навчальної діяльності учнів. Виявлені проблеми покладаються в основу формування змісту методичної роботи на 2010 рік. Відповідно до наступного етапу реалізації Програми, методична діяльність НМПП буде зосереджуватись на пропагуванні кращого досвіду роботи вчителів української мови та літератури з питань організації інноваційного уроку.

Програма «Розвиток матеріально-технічної бази закладів освіти м. Харкова на 2007-2010 роки»

На виконання заходів програми «Розвиток матеріально-технічної бази закладів освіти м. Харкова на 2007-2010 роки» у 2009 році передбачено 12 103,4 тис. грн.

У поточному році програму реалізовано за 2 напрямками:

- проведення капітальних ремонтів - 10 934,5 тис. грн.;
- придбання меблів – 478,5 тис. грн.

Крім того, на погашення кредиторської заборгованості, що склалась на кінець 2008 року, передбачено 690,4 тис. грн.

Другий рік поспіль за ініціативи Харківського міського голови М.М. Добкіна виконуються капітальні ремонти щодо створення сучасних базових закладів освіти (по 1 в кожному районі м. Харкова). Так, у поточному році здійснені капітальні ремонти у дев'яти закладах освіти міста на загальну суму 9 млн. грн., а саме:

- Харківська гімназія № 47 Дзержинського району;
- Харківська спеціалізована школа № 162 Жовтневого району;
- Харківська загальноосвітня школа № 5 Київського району;
- Харківська загальноосвітня школа № 151 Комінтернівського району;
- Харківська гімназія № 13 Ленінського району;
- Харківська загальноосвітня школа № 167 Московського району;
- Харківська спеціалізована школа № 155 Орджонікідзевського району;
- Харківська загальноосвітня школа № 24 Фрунзенського району;
- Харківський ДНЗ № 345 Червонозаводського району.

На кінець 2009 року таких закладів 18.

Крім того, за зверненнями депутатів міської ради, голів районних у місті Харкові рад, керівників закладів, управлінням освіти міської ради, складений пріоритетний перелік закладів, які потребують першочергових ремонтних робіт і, на сьогодні, проведені ремонтні роботи ще у 20 закладах освіти міста на загальну суму – 1,9 млн. грн. У цих закладах здійснені ремонти аварійних покрівель, систем опалення, водовідведення та водопостачання, замінені вікна, проведені ремонти у приміщеннях закладів тощо.

Усього у 2009 році здійснені ремонтні роботи у 29 закладах освіти міста.

У рамках реалізації заходів Програми, меблями забезпечені групи у дошкільних навчальних закладах, що відкрилися з 01.09.2009, 4 групи дошкільного навчального закладу №125, що відновив свою діяльність у цьому році та 4 групи у ДНЗ №311, який розпочав свою роботу у 2008 році. Групи забезпечені необхідним набором меблів – ліжками, столами, стільцями, шафами для одягу та іграшок, меблями для вихователів та ін.

На виконання Програми «Інформаційні та комунікаційні технології в освіті м. Харкова на 2009-2011 роки» у 2009 році виділено міського бюджету 900 тис. грн., у 2008 році 3 млн. 600 тис. грн. У зв'язку з обмеженим фінансуванням Програми реалізувались такі її напрямки, що забезпечують розвиток єдиного інформаційного освітнього середовища та не потребують значних бюджетних вкладень.

Забезпечене фінансування безлімітного доступу до мережі Інтернет за сучасними швидкісними технологіями усіх закладів освіти міста комунальної форми власності, на що витрачено коштів на суму майже 390 тис. грн.

Центром єдиного освітнього інформаційного середовища у м. Харкові є офіційний сайт управління освіти міської ради, який упродовж 2009 року набув завдяки модернізації більш сучасного вигляду. Реалізуючи концепцію розвитку єдиного освітнього інформаційного середовища у м. Харкові розроблено ескізний проект телекомунікаційної мережі, яка об'єднає усі заклади освіти міста. Витрати на реалізацію даного проекту склали 90 тис. грн.

З метою автоматизації управлінських процесів в усіх дошкільних навчальних закладах міста успішно працює управлінський програмний комплекс «Міська освітня мережа: Дошкілля», бази даних якого розміщені на сервері управління освіти. У 2009 році для 100% загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів розроблено програмний комплекс для автоматизації управлінської діяльності «Міська освітня мережа» (на загальну суму 168 тис. грн.). Усі користувачі комплексу мають авторизований парольний доступ через мережу Інтернет до баз даних в залежності від наданих адміністратором прав. Цей комплекс представляє набір інструментів, призначений для створення єдиної системи збору, обробки та зберігання інформації.

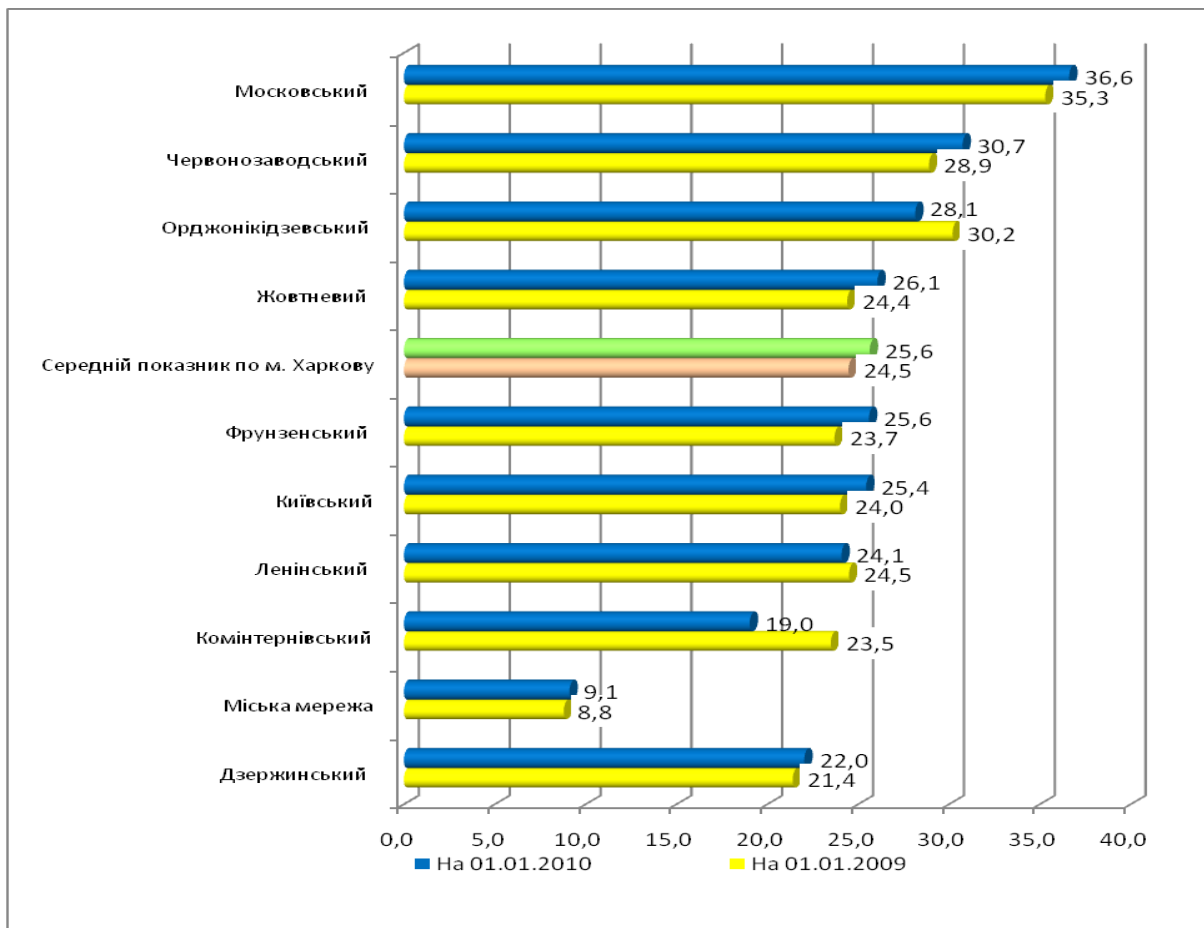
Одночасно вирішується проблема забезпечення районних та міського управлінь освіти повною оперативною інформацією про діяльність закладів освіти, що дає можливість на більш високому рівні здійснювати освітній менеджмент, ефективно планувати витрату коштів з міського та районних бюджетів в рамках реалізації міських та районних програм, обґрунтовано та раціонально планувати напрями для подальшого розвитку шкільної освіти міста, а з іншого боку – забезпечувати відповідний рівень контролю за діяльністю навчальних закладів міста.

Результати практичного використання даного програмного комплексу закладами освіти міста доводять його ефективність та зумовлюють його подальший розвиток, розширення можливостей та розробки нових автоматизованих задач.

У 2009 році на виконання Програми запроваджено проведення моніторингу стану інформатизації закладів освіти м. Харкова. Метою здійснення зазначеного моніторингу є отримання актуальної інформації про стан забезпеченості закладів освіти міста комп'ютерною технікою та програмним забезпеченням для оптимального планування закупівель комп'ютерної та оргтехніки для закладів та установ освіти м. Харкова. Дані моніторингових досліджень оновлюються тричі на рік станом на 25 січня, 25 червня та 25 жовтня.

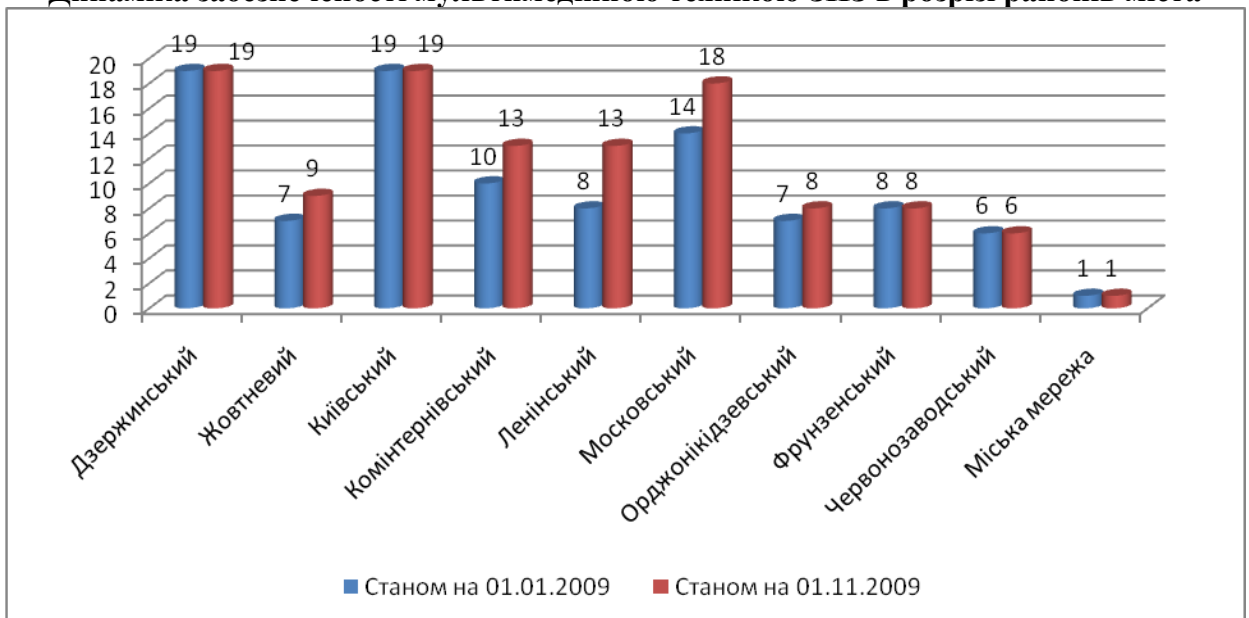
За результатами моніторингу показник кількості учнів на 1 комп'ютер по місту складає 25,6. У порівнянні з 2008 роком даний показник збільшився майже на 1,5 одиниці. Це пояснюється тим, що у 2009 році не передбачені витрати на закупівлю комп'ютерної техніки, крім того триває процес списання застарілої техніки у закладах освіти.

Показник кількості учнів на 1 комп'ютер у ЗНЗ в розрізі районів міста станом на 01.01.2010

114 закладів із 204 мають мультимедійну техніку, із них 41 забезпечені інтерактивними дошками.

Динаміка забезпеченості мультимедійною технікою ЗНЗ в розрізі районів міста

З метою підвищення рівня інформаційної культури педагогічних працівників закладів та установ освіти міста, для працівників лабораторій комп'ютерних технологій в освіті управлінні освіти районних у м. Харкові рад та вчителів інформатики закладів освіти міста організовано навчально-методичний семінар за темою «Використання засобів мультимедіа у навчально-виховному процесі. Ліцензійне програмне забезпечення навчального призначення».

У рамках реалізації зазначеної програми в частині організації та проведення навчально-методичних семінарів з питань інформатизації укладено договір з комунальним підприємством «Міський інформаційний центр» про надання консультативних послуг з технічного захисту інформації в рамках навчально-методичного семінару для завідувачів лабораторій комп'ютерних технологій в освіті управлінь освіти районних у м. Харкові рад, керівників районних методичних об'єднань вчителів інформатики та відповідальних за захист інформації від загальноосвітніх навчальних закладів м. Харкова за темою: «Технічний захист інформації. Антивірусні програми».

У 2009 році на базі науково-методичного педагогічного центру управління освіти продовжено цикл навчально-методичних семінарів «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті» для бібліотекарів шкіл, завідувачів дошкільними навчальними закладами та керівників загальноосвітніх навчальних закладів. Протягом квітня-грудня 2009 року підвищили рівень інформаційної культури 10 бібліотекарів, 30 завідувачів дошкільними навчальними закладами.

Завдяки укладеному управлінням освіти договору з ТОВ «Стелла Системс» щодо створення власних Інтернет-сайтів усіма загальноосвітніми навчальними закладами міста (100%) створені власні сайти. Проведено 9 навчально-методичних семінарів для педагогічних працівників закладів освіти міста – відповідальних за створення сайтів. Продовжується робота закладів освіти міста щодо інформаційного наповнення власних сайтів. Наявність таких сайтів сприяла організації під час вимушених канікул у листопаді 2009 року надання учням шкіл домашніх завдань шляхом їх розміщення на сторінках шкільних сайтів.

Вперше у 2009 році організовано проведення конкурсу-захисту на кращу модель інформатизації закладу освіти «Шкільний інформаційний світ». До II (міського) етапу представлено 37 робіт від 36 закладів освіти міста у 5-ти номінаціях.

До складу експертної комісії II (міського) етапу конкурсу-захисту на кращу модель інформатизації закладу освіти «Шкільний інформаційний світ» увійшли науковці – викладачі вищих навчальних закладів міста – та спеціалісти КП «Міський інформаційний центр», ТОВ «Стелла Системс» та інші.

Згідно з рішенням експертної комісії було визначено переможців конкурсу-захисту у 2009 році:

- ✓ Номінація «Школа сучасних інформаційно-комунікаційних технологій»:
I місце – Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 17 Харківської міської ради Харківської області (Київський район).
- ✓ Номінація «Кращий шкільний портал» :
I місце – Харківська спеціалізована школа I-III ступенів №170 Харківської міської ради Харківської області (Київський район).
- ✓ Номінація «Школа сприяння формуванню інформаційної культури»:
I місце – Харківська спеціалізована школа I-III ступенів № 16 Харківської міської ради Харківської області (Київський район).
- ✓ Номінація «Школа - центр інформаційного освітнього простору дитини»:
I місце – Харківська гімназія № 55 Харківської міської ради Харківської області (Київський район).
- ✓ Номінація «Школа - центр моніторингових досліджень»:
I місце – Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів № 38 Харківської міської ради Харківської області (Фрунзенський район).

Підсумки конкурсу-захисту будуть підведені на міській конференції «Інформатизація освіти – пріоритетний напрямок розвитку освіти».

Робота з кадрами

У 2009-2010 навчальному році в закладах освіти міста всіх типів і форм власності працюють 23015 працівників, що на 23 чол. більше, ніж у попередньому році.

Кількість працівників у навчальних закладах всіх типів і форм власності м. Харкова (на 01.10.2009)

Райони/	ЗОШ	ДНЗ	ПНЗ	ВСЬОГО
---------	-----	-----	-----	--------

мережа	Всі прац	В т.ч. педагог	Всі прац	В т.ч. педагог	Всі прац	В т.ч. педагог	Всі прац	В т.ч. педагог
Держ	2083	1367	1070	538	270	197	3423	2102
Київ	2132	1612	1048	444	255	186	3435	2242
Комінт	1622	1025	708	305	148	111	2478	1441
Лен	764	531	599	241	100	61	1463	833
Моск	2401	1515	1693	694	168	110	4262	2319
Жовт	910	604	460	203	156	111	1526	918
Ордж	1254	815	960	407	123	80	2337	1302
Фрунз	1278	967	822	392	101	81	2201	1440
Черв	650	431	627	264	153	103	1430	798
ФМЛ27	82	50	-	-	-	-	82	50
Ш-ін14	66	34	-	-	-	-	66	34
МДПК	-	-	-	-	223	88	223	88
«Родина»	-	-	89	33	-	-	89	33
ВСЬОГО	13242	8951	8076	3521	1697	1128	23015	13600

У загальноосвітніх навчальних закладах працюють: 7932 учителі, 191 бібліотекар, 193 педагоги-організатори, 236 вихователів ГПД, 176 практичних психологів, 14 учителів-логопедів, 115 соціальних педагогів (збільшилось вдвічі).

95,7 % учителів загальноосвітніх навчальних закладів мають вищу педагогічну освіту на рівні спеціаліста, магістра. Така кількість значно вища, ніж в цілому по Україні (88,6%). Підвищують освітній рівень, навчаються заочно 168 педагогів (50% вчителів, які не мають вищої освіти). Кваліфікацію на відповідних курсах підвищили 1642 учителі. У закладах освіти працюють 38 кандидатів наук.

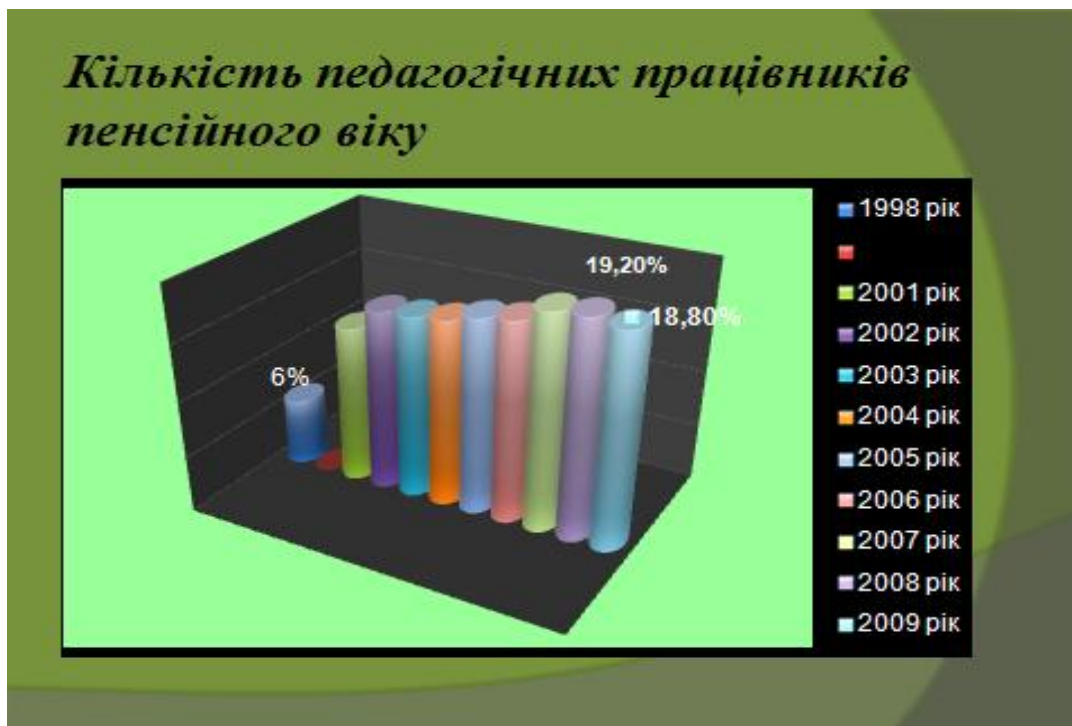
Більше половини (64,7%) вчителів шкіл мають вищу та першу кваліфікаційні категорії. Найбільше таких учителів працюють, як і в попередньому році, у Московському (75,1%), Орджонікідзевському (67,2%) та Жовтневому (66,3%) районах, найменше - у Фрунзенському (54,0%), Київському (61,1%), Комінтернівському (61,5%) районах. У приватних школах - 57,8%.

Збільшилась чисельність педагогів, які мають звання «Заслужений вчитель», «Учитель – методист», «Старший вчитель», знак «Відмінник освіти», їх кількість складає 2899 осіб (2005 рік – 2607, 2006 рік -2699, 2007 рік – 2760, 2008 рік - 2891). Найбільше у Червонозаводському районі – 39,2% у Дзержинському – 37,8% та Орджонікідзевському - 36,8%, тоді як у Київському – 26,4%, Фрунзенському – 28,2%.

Нагороджено Почесною грамотою Міністерства освіти і науки України 731 педагогічний працівник.

У 2009 році в Харкові припинилась тенденція зростання питомої ваги педагогічних працівників пенсійного віку, яка спостерігалась протягом останніх 10 років і привела до збільшення пенсіонерів більш ніж утричі. Вперше маємо зниження на 0,4 % (18,8%) вчителів цієї вікової категорії. В цілому в Україні нараховується 18,0 % педагогів пенсійного віку.

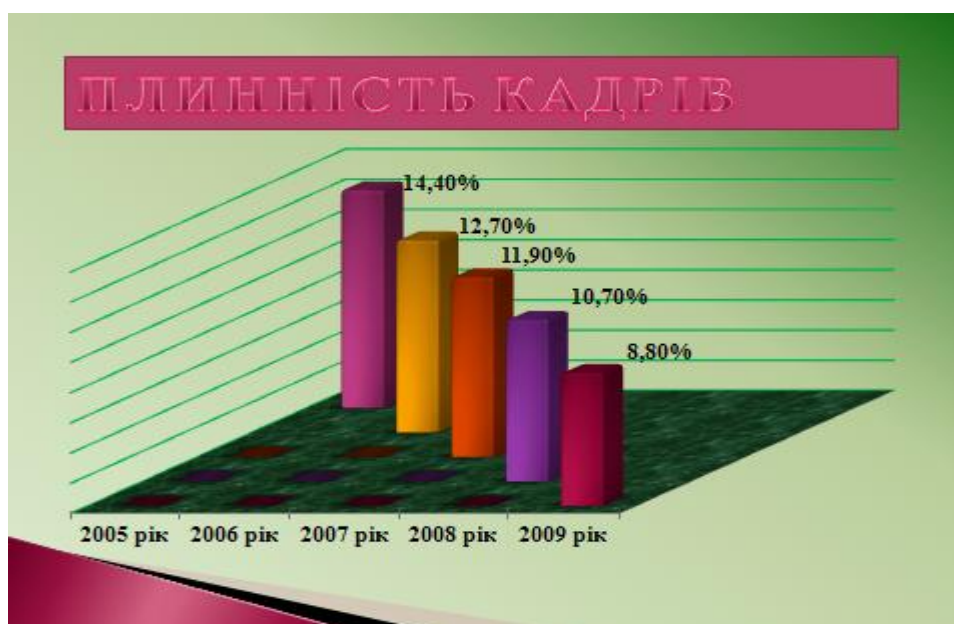

Найстарші (найдовідченіші) вчителі працюють, як і в попередньому році, у Дзержинському (21,0%) та Московському (21,1%) районах, наймолодші – у Комінтернівському (15,7%) та Орджонікідзевському (16,0%) районах. У приватних закладах освіти працюють всього 12,5% вчителів пенсійного віку.

На сьогодні практично відсутні *вакансії* вчителів (32 вакансії – у 2006 році). Вакансії, які виникають, оперативно заповнюються.

Розширюється мережа дошкільних навчальних закладів, і тому є потреба у кваліфікованих кадрах для ДНЗ (68 вакансій), більшість працюючих вихователів мають тижневе навантаження більше 30 годин.

Продовжує зменшуватись *плинність кадрів*.

ПЛИННІСТЬ КАДРІВ

Район	Кількість педпрацівників (без приватних закладів)	Вибуло	%
Держинський	1937	156	8,1
Жовтневий	910	113	12,3
Київський	2030	193	9,8
Комінтернівський	1366	128	9,4
Ленінський	833	43	5,2
Московський	2319	227	9,8
Орджонікідзевський	1302	90	6,9
Фрунзенський	1389	115	8,3
Червонозаводський	978	76	9,5
ХФМЛ№27	50	4	8,0
Шк.-інт №14	34	-	0,0
Всього	12968	1145	8,8

Значно збільшилась плинність кадрів у Жовтневому районі, в інших районах зменшилась. Найбільша плинність кадрів спостерігається у Жовтневому, Московському та Київському районах, найменша – у Ленінському та Орджонікідзевському районах міста.

За скороченням штатів звільнено всього 6 педагогічних працівників. 42 учителі скористалися соціальною пільгою, їм призначено пенсію за вислугою років.

У 2009 році збільшилося поповнення закладів освіти *молодими фахівцями*. Приступили до роботи 272 (у 2008 - 241) молодих спеціалісти.

Керівники закладів освіти м. Харкова очолюють 405 комунальних закладів освіти різних типів. Всі мають вищу педагогічну освіту, з ними укладені контракти на займаній посаді.

У 2009 році переукладено контракти та продовжено термін дії контрактів з 117 керівниками закладів освіти міста, призначено на посади у цьому році 18 керівників навчальних закладів. Всі призначені керівники перебували у кадровому резерві.

6 керівників є кандидатами наук, 92 - закінчили Інститут післядипломної освіти ХНПУ ім.Г.С.Сковороди.

З 2006 року на 15% зросла кількість керівників пенсійного та передпенсійного віку: у 2009 їх налічується 26,9% (з них: 78 керівників або 17,3 % - пенсійного віку). Це наслідок припинення практики безумовного звільнення всіх керівників-пенсіонерів по закінченню контракту, основним критерієм при продовженні контрактів з керівниками є професіоналізм і результативність роботи.

Фінансове забезпечення

Обсяг бюджету по галузі «Освіта» доведений Міністерством фінансів України на 2009 рік і затверджений рішенням 30 сесії Харківської міської ради 5 скликання від 30.12.2008 №401/08 «Про міський бюджет міста Харкова на 2009 рік» у відповідності із законодавством України. На утримання закладів освіти міста затверджені видатки у сумі 667 715,6 тис. грн.

Станом на 01.11.2009 заборгованість по виплаті заробітної плати працівникам закладів освіти міста відсутня. Виплата заробітної плати, відпускних, матеріальної допомоги на оздоровлення, винагороди за сумлінну працю (ст. 57 Закону України «Про освіту») здійснюється згідно з законодавством України.

Вчасно підвищено заробітну плату з 01 січня, з 01 квітня, з 01 липня та з 01 жовтня 2008 року з урахуванням мінімальної заробітної плати 545 грн. та III етапу оплати праці на основі Єдиної тарифної сітки.

Збільшився рівень мінімальної заробітної плати з 605 грн. на 01.01.2009 до 645 грн. на 01.10.2009. У порівнянні з минулим 2008 роком видатки на оплату праці працівникам закладів освіти міста збільшились у 1,2 рази та складають 74,6% від загального бюджету 2009 року.

Проектом бюджету на 2010 рік по галузі «Освіта» за методикою Кабінету Міністрів України доведено обсяг бюджетних коштів у сумі 829178,3 тис. грн., мінімальна потреба – 882450,0 тис. грн. Контрольна цифра складає 94% від мінімальної потреби.

Управлінням освіти упродовж 2009 року проведено 47 тематичних перевірок, вивчено роботу 188 (44%) установ і закладів системи освіти міста. Аналіз **стану управлінської**

діяльності адміністрацій перевірених закладів, дотримання нормативності при веденні обов'язкової шкільної документації та організації навчально-виховного процесу свідчить, що ця робота ведеться в основному на достатньому рівні, але разом з тим під час виходів виявлені порушення у виконанні законів України, інструкцій та інших законодавчих актів у галузі освіти. За підсумками перевірок підготовлені узагальнюючі довідки та відповідні накази.

Управлінням освіти у 2009 році притягнуто до дисциплінарної відповідальності за неналежне виконання посадових обов'язків **15** керівників навчальних закладів (у 2008 році 5). Догани винесені за:

- неналежне виконання посадових обов'язків по здійсненню контролю за навчально-виховним процесом ,
- неналежне виконання посадових обов'язків по дотриманню фінансової дисципліни ,
- неналежне виконання посадових обов'язків по забезпеченню безпечних умов роботи, навчання й виховання учнів.

Другий рік поспіль з метою стимулювання управлінь освіти районів міста та закладів освіти всіх типів і форм власності до підвищення ефективності їх роботи за визначеними пріоритетними напрямками функціонування та розвитку системи освіти міста, здійснення об'єктивного оцінювання і порівняння діяльності учасників навчально-виховного процесу установ та закладів освіти міста проводиться рейтингування результатів діяльності управлінь освіти районів міста. За підсумками роботи у 2008 році лідером рейтингу став Дзержинський район, останнє рейтингове місце посів Червонозаводський район.

Залишаються проблемними такі питання:

- Навчально-методичне, матеріально-технічне та інформаційне забезпечення профільного навчання, досягнення його практичної спрямованості та результативності.
- Конструювання та аналіз уроку за інноваційними технологіями навчання.
- Підвищення якості уроку.
- Задоволення потреби жителів міста у достатній кількості місць в дошкільних навчальних закладах.
- Збереження здоров'я дітей: удосконалення роботи спеціальних медичних груп при заняттях дітей фізичною культурою, поступова ліквідація занять у II зміну.
- Підтримка функціонування єдиного освітнього інформаційного середовища, забезпечення та впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховний процес та подальше забезпечення інформатизації управлінських процесів через програмний комплекс «Міська освітня мережа», що об'єднує всі навчальні заклади міста.
- Забезпечення закладів освіти меблями, технологічним та спортивним обладнанням, навчально-методичними посібниками.
- Запровадження єдиної системи організації харчування у загальноосвітніх навчальних закладах міста.
- Виконання натуральних та фізіологічних норм харчування дітей, постачання закладів освіти водою гарантованої якості.
- Підвищення рівня науково-методичного забезпечення навчально-виховного і управлінського процесів.
- Підготовка відповідальних управлінців з новим економічним та соціальним мисленням, глибокими знаннями прогресивних методів господарювання, практичними навичками використання сучасних інформаційних технологій, вмінням діяти і працювати в умовах ринку.
- Задоволення потреби у кваліфікованих кадрах для дошкільних навчальних закладів у зв'язку із розширенням їх мережі.

Головною метою діяльності управління освіти у 2010 році є забезпечення жителів м. Харкова доступною та якісною освітою, демократизація освіти, соціальний захист учасників

навчально-виховного процесу, культивування суспільної моралі та духовності в освітній процес, інноваційний розвиток освіти.

Основні завдання та заходи освітньої політики на 2010 рік:

1. Вдосконалення мережі закладів освіти відповідно до реальних умов і актуальних потреб харків'ян:

- оптимізація мережі закладів освіти міста відповідно до запитів на освітні послуги батьківської громадськості;
- розширення мережі дошкільних закладів освіти з метою забезпечення попиту населення міста на дошкільні освітні послуги;
- створення умов для охоплення суспільною дошкільною освітою не менше 97% дітей п'ятирічного віку.

2. Створення умов для навчання і виховання дітей:

- створення здоров'язбережувального середовища – оптимальних умов для навчання і виховання дітей, збереження і зміцнення їх здоров'я;
- формування в учнів та вихованців навичок здорового способу життя, свідомої потреби в руховій активності та свідомого ставлення до збереження свого здоров'я та здоров'я оточуючих;
- упровадження в практику роботи дошкільних навчальних закладів базової програми розвитку дитини «Я у Світі»;
- створення умов для вільного вивчення державної, рідної та іноземних мов;
- розвиток системи профільного навчання через:
  - підготовку дітей до свідомого обрання профілю подальшого навчання;
  - забезпечення диференціації навчання шляхом проведення якісної допрофільної освіти;
  - сприяння діяльності університетських кафедр на базі шкіл міста;
  - створення освітніх округів;
  - впровадження різних форм організації профільного навчання в старшій школі;
- виокремлення як одного з найголовніших напрямів виховної роботи патріотичного виховання, яке є стратегічним за своїм значенням завданням;
- повсякденне виховання поваги до Конституції держави, законодавства, державних символів;
- забезпечення реалізації загальноміського проекту «Ми харків'яни»;
- вивчення можливостей щодо створення умов для інклюзивного та інтегрованого навчання дітей з особливими потребами;
- забезпечення системного психолого-педагогічного супроводу всіх учасників навчально-виховного процесу;
- розвиток комплексної системи моніторингу якості освіти (на основі квадрант-аналізу).
- розвиток системи рейтингів управлінь освіти районів міста за результатами їх діяльності.

3. Розвиток матеріально-технічної бази системи освіти міста:

- зміцнення матеріально-технічної бази закладів освіти за напрямками:
  - капітальні ремонти будівель і комунікацій;
  - оновлення шкільних меблів;
  - модернізація обладнання дошкільних закладів освіти;
  - придбання засобів навчання;
  - придбання спортивного інвентарю і обладнання.

4. Муніципально-суспільне управління та комунікації в освіті:

– розвиток державно-суспільної моделі управління системою освіти міста шляхом сприяння діяльності Ради керівників закладів освіти, «Клубу директорів шкіл», міської організації Асоціації керівників шкіл України, міської організації учнівського самоврядування.

5. Інформатизація освіти

– Розвиток єдиного освітнього інформаційного середовища:

- 100% забезпечення доступу до мережі Інтернет;
- проведення моніторингу стану інформатизації установ і закладів освіти міста;
- функціонування офіційних освітніх сайтів (установ та закладів освіти);
- реалізація проекту «Шкільна Інтернет-бібліотека»;
- забезпечення ефективного функціонування програмного комплексу «Міська освітня мережа», що підтримує єдину систему збору, обробки і зберігання інформації закладів освіти міста;
- побудова високошвидкісної міської освітньої мережі;
- проведення системи навчально-методичних заходів щодо питань впровадження в навчально-виховний процес, управлінську діяльність і методичну роботу інформаційно-комунікаційних технологій;
- проведення конкурсу-захисту на кращу модель інформатизації установ та закладів освіти.

6. Забезпечення матеріальних і соціальних гарантій професійної самореалізації педагогів:

- соціальний захист педагогів;
- створення умов для професійного зростання педагогічних працівників дошкільних закладів освіти;
- створення комплексу умов, що сприяють адаптації учителя до роботи в режимі інноваційного пошуку;
- організацію мікродосліджень, моніторингу і аналізу окремих сегментів методичної і навчально-виховної роботи педагогічних колективів.

7. Стратегічне управління системою освіти міста на основі програмно-цільового планування

Забезпечення реалізації міських програм:

- «Обдарована молодь» на 2007-2010 роки;
- «Розвиток матеріально-технічної бази установ утворення міста Харкова на 2007-2010 роки»;
- «Шкільне харчування» на 2009-2011 роки;
- «Інформаційні і комунікаційні технології в утворенні міста Харкова на 2009-2011 роки»;
- «Розвиток дошкільного утворення міста Харкова на 2007-2011 роки»;
- Програма розвитку і функціонування російської мови і культури в м. Харкові на 2008-2012 роки;
- Програма розвитку і функціонування української мови в м. Харкові на 2008-2012 роки.